

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Caput quartum. Fortuna doctrinæ Origenianæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

A sionem ad Fabianum Papam dedit, exorientes hæreses accerrime infectatus est, nullam cum Hæreticis societatem inuit, Catholicorum Episcoporum familiaritate ad mortem usque constanter usus est? Caverat certe jam ante Justinianum Nicæna Synodus, ne absente eo, cujus agebatur causa, sententia ferretur. Unde præclare Pontianus Episcopus in Epistola ad Justinianum, *In extremo Epistola vestra cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & scripta Theodoret, & Epistolam Ibe damnare. Eorum dicta ad nos usque non minime pervenerunt. Quod si & pervenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam sint, legerimus, dicta possumus respicere, non auctores jam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod si adhuc viverent, & correcti errorem suum non condemnarent, iussissime damnarentur.* Cum ait ergo Justinianus in Edicto adversus tria Capitula: *Si vero quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari, sciant qui talem Hæreticum defendunt, quod omnis Hæreticus usque ad finem vita in suo errore permanens, iuste perpetuo anathemati, & post mortem subicitur: & hoc in multis Hæreticis & antiquioribus & propioribus factum est, id est Valentino, Basilide, Marcione, Cerintho, Manichæo, Eunomio, & Bonoso: hoc autem idem & in Theodoro factum est, & in vita accusato, & post mortem anathematizato à sanctis Patribus minime id pertinet ad Origenem; nam et si in errores lapsus sit aliquando, ab iis tamen, postquam ab Ecclesia semel forent damnati, recedere se nolle nequitiam professus est: error fuit in intellectu; pertinaciæ crimen in voluntate non fuit. Denique suam Origeni famam & nomen satis asseruit Leo III. Pontifex Maximus, cum inter Lectiones ex Patrum lucubrationibus decerpitas, & Romano insertas Breviario, nonnullas quoque ex Origenianis libris petitas eidem inferuit.*

C Qui ergo omnem hæreseos suspensionem ab Origene abesse volunt, cum iis qui invidio-
so Hæretici nomine ipsum infamant, ita conciliari posse censo; si duplici notione sumi
Hæretici appellationem dicamus, vel ad eum significandum qui hæresin aut fabrefecerit
aut fecutus sit, eam licet ejurare paratus, simulatque fuisset ab Ecclesia repudiata; vel ad
designandum eum qui non hæreseos duntaxat auctor & asseclis, sed perpetuus etiam propu-
gnator, & pertinax adversus Ecclesiæ auctoritatem assertor fuerit: priore igitur notione
Hæretici nomen à Patribus Adamantio imponi, ut hæreseos auctor, non assertor significetur.
Quo sensu orthodoxi quoque Patres quamplurimi hæretici dici possunt, velut Ire-
næus, Papias, Cyprianus, & alii. Hæc insuper adhiberi potest responsio, ignominiosam
Hæretici appellationem non aliter ab Ecclesia, quam ex hypothesi cuiquam infligi, ita si
D spiritus Ecclesiæ decretis in hæresi obierit; quæ quidem in Origenem minime cadit crimi-
natio. Acquiescamus igitur in hoc Hieronymi placito è Traditionibus Ebraicis: *Hoc unum di-
co: vellem cum in vidiano nomen ejus, habere etiam scientiam Scripturarum, floccipendens imagines,
umbraque larvarum, quarum natura esse dicitur, terrere parvulos, & in angulis garrire tenebrosis,
& in illo ex Epist. 65, ad Pammach. & Ocean. c. 3. Quod si quis Iudas Zelotes opposuerit nobis erro-
resejus, audiat libere;*

*Interdum magnus dormitat Hombrus,
Verum operi longofas est obrepere somnum.*

Non imitemur ejus vitia, cujus virtutes non possumus sequi. Erraverunt in fide alii, iam Græci, quam
Latini, quorum non necesse est proferre nomina, ne videamur cum non sui merito, sed aliorum errore
E defendere..... Nunc vero cum simpliciter errorem ejus fatear, sic legam ut ceteros, quia sic erravit ut
ceteri. Sed dicas: Si multorum communis est error, cur solum persequimini? quia vos laudatis ut Apo-
stolum: tolle amoris & pietatis, & nos tollimus odii magnitudinem: & in isto è Prolog. libr. 2. in
Mich. Nam quod dicunt, Origenis me volumina compilare, & contaminari non decere Veterum scri-
pta, quod illi imaledictum vehemens esse existimant, eandem laudem ego maximam duco, cum illum i-
mitari volo, quem cunctis prudentibus & vobis placere non dubito.

CAPUT QUARTUM.

FORTUNA DOCTRINÆ ORIGENIANÆ.

Capitis quarti partitio.

Tribus Sectionibus constat caput istud; I. Explicat quid Origeniana doctrina in Ori-
ente passa sit ab Origenis ipsius ætate, ad altercationem usque Hieronymi & Rufini, tum
etiam quam in Occidente fortuna jactata sit. II. Continet, quidquid Origenismi causa
actum est, à Theophili dissidio cum Ægyptiis monachis & Johanne Chrysostomo, ad tem-
pora Synodi Chalcedonenfis. III. Ab ea tempestate, ad hanc usque ætatem Origenismi fortu-
nam persequitur.

I. Procellarum adversus Origenis etiamnum virventis doctrinam concitarum series summatim repetitur. II. Sedata Origenis morte odia non multo post recrudescunt. III. Plerius Alexandrinus Origenes junior dictus. Theognostum Alexandrinum inter Origenis affectas ponit Photius. IV. Arianis temporibus Origenis doctrina denuo impugnari coepit ab Orthodoxis, quod ejus sibi patrocinium asciscerent Ariani: V. quam tamen benigne interpretari maluerunt Athanasius, Basilius, Gregorius Nazianzenus. VI. Origenianas partes tuebantur Hilarius, Euzoius, Titus Bostrenus, Didymus, Ambrosius, Eusebius Ver-^B cellensis, Victorinus Petabionensis, Gregorius Nyssenus, & ipse etiam Hieronymus, qui subinde tamen mutavit consilium, quas oppugnant Theodorus Mopsuestenus, & Apollinarius. VII. Duplex Origenistarum genus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum. VIII. Origenistae Heterodoxi ex Aegypti monasteriis fere prodierunt. IX. Johannis Hierosolymitani cum Epiphanio & Hieronymo dissensio. X. & Hieronymi cum Rufino: XI. quos in gratiam reducere student Archelaus & Theophilus. XII. Scribit ad Pammachium Hieronymus adversus errores Johannis Hierosolymitani, XIII. & ad Theophilum XIV. Augustinum quoque per literas ab Origenismo absterret. XV. Romae venit Melania cum comite Rufino, XVI. qui cum Apologiam Pamphili, libellum de adulteratione Operum Origenis, & ejus libros *ἀρχαῖα* in Urbe publicasset, à Marcella repressus est. XVII. Certior de his factus Hieronymus libros *ἀρχαῖα* interpretatur. XVIII. Tres libros contra Hieronymum scribit Rufinus. XIX. Anastasius Papa damnat errores Origenis, XX. & ipsum Rufinum. XXI. Hieronymus & Rufinus scriptis mutuo se lacessunt. XXII. Mortem oppetunt Melania senior, & Rufinus. XXIII. Origenis imitator Pelagianismus, Pelagianismi Nestorianismus. XXIV. Renascitur in Hispania Origenismus, sed eliditur opera^D Augustini, penitusque tandem in Occidente profligatur.

I. QUAM varia hominum judicia & voluntates experta sit Origenis doctrina dicturos, paucula quaedam repetere oportet, praemissa jam à nobis, cum ipsius vitam scriberemus. Demonstratum est autem turbarum omnium, quae adversus Origenem magno Ecclesiae detrimento concitatae sunt, auctorem & incentorem fuisse Demetrium Alexandrinum. Nam cum ab Alexandro Hierosolymorum, & Theodoto Caesareae Episcopis Presbyterii ordinem suscepisset, agrelatum à Demetrio, & in eum severe admodum consultum est, quia ludibriis caltrationem ipsius propinando, qua per Synodum ex aliquot Aegyptii Episcopis à se conflata Presbyterii honore hunc exuendo, & ab Ecclesiae communione arcendo; cum jam eum docendi munere abdicandum, & Alexandria submovendum alia Synodus sanxisset. Tam gravi autem hominum flagrabat invidia, ut Synodorum illarum decretis consentiret universus orbis, excepta Palaestina, Arabia, Phoenicia, & Achaia. Diximus quoque, consentaneum videri, vexandi ejus undequaque causas quaerentem Demetrium, opiniones ob novitatem suspectas, & ab Ecclesiae usu alienas traduxisse; ac forsitan damnae: Demetrio autem successisse Heraclam, Heraclae Dionysium Origeni faventem, nec concitas tamen adversus Origenem procellas Demetrii obitu fuisse consopitas, ingravescentibus multorum odiis, quos urebat ipsius gloria. Patebant praecipue horum infimulationibus ipsius Opera, quae vel ex tempore recitata, & ex ore concionantis excerpta, ac proinde non satis pensiculate composita; vel ad instituendum secreto Ambrosium, non in publicam lucem lucubrata, & praeter Origenis tamen consilium ab Ambrosio publicata; vel immoderato ingenii luxuriantis calore profusa, malevolorum castigationibus obnoxia erant; cum praesertim adulteratis ipsius Operibus suos etiam errores Haeretici inseruissent, ut diximus. Sed nec facile dictu est, majorine ei fuerint detrimento calumniae invidorum, an infinitae amicorum laudes & praeconia, quibus adversariorum malevolentia acuebatur. Nonne tibi, inquit Origenes Homil. 25. in Luc. omnes videntur plus amasse quam expedit, & dum virtutem uniuscujusque mirantur, dilectionis perdidisse mensuram? Quod quidem in Ecclesia patimur, plerique enim dum plus diligunt quam mereamur, haec faciunt, & loquuntur, sermones nostros doctrinaeque laudantes, quae conscientia nostra non recipit. Alii vero tractatus nostros calumniantes ea sentire nos criminantur, quae nunquam sensisse nos novimus. Calumniis itaque appetitus Origenes, & novorum dogmatum suspe-

A suspectus, sparsis de se rumoribus mature occurrit, scripta ad Fabianum Papam, aliosque Praefules Epistola, qua sententiam suam de rebus divinis declaravit.

II. Vita functum laudibus profecutus est Dionysius Alexandrinus in Epistola ad Theotechnum, seu Theophilum Cæsariensem Episcopum, ut à Gobaro apud Photium Cod. 232. proditum est. Et vero quas vivus animorum turbas exciterat Origenes, morientem restinxisse credibile est; nulla enim perseverans post ejus obitum odii indicia veteres nobis memoria suppeditant. Sed non multo post in superstitem ejus famam novæ tempestates inebuerunt. Primum eo extincto Methodium Tyrium Episcopum Diocletiani temporibus doctrinam ipsius impugnasse reperio; narrat quippe Hieronymus scriptos fuisse ab B peris de resurrectione fragmentum in ligne Panario suo intexuit Epiphanius Hær. 64. cules. Eccl. c. 94. ejus Excerpta etiam repræsentavit Photius Cod. 234. Idem Cod. 235. Excerpta affert ex ejusdem Ecloga *αὐτῶν τῶν ἀποστόλων* & Cod. 236. *αὐτῶν τῶν ἀποστόλων*, quibus Origenis dogmata castigantur. At eum sui demum judicii pœnituisse, & velut palinodium canentem admittatorem se Origenis professum esse in Dialogo quem Xenonem inscripsit, auctor est Socrates libr. 6. cap. 13. Sed Socrati contradicit Baronius ad An. 401. mendacique reum peragit hoc argumentum, quod laudatum primo à se Origenem postea damnari Methodius, ut Eusebius tradit apud Hieronymum libr. 1. Apolog. in Rufin. cap. 2. tantum abest ut damnatum à se primo, deinde laudaret. Quasi non laudasse primum Origenem potuerit Methodius, & deprehensis postmodum erroribus vituperasse, & iisdem demum excusatis ad priorem sententiam rediisse. Addit Baronius ex Methodii contra Origenem lucubrationibus plurima depromsisse Epiphanium; quod facere erubuisse, si scisset prius sententiam Methodium revocasse. Valeret id sane, si in Dialogo illo Xenone scripsisset Methodius, quæcumque à se adversus Origenem dicta sunt, falsa esse; sin vero id sibi voluit duntaxat, errasse quidem Origenem, sed errore condonando, nimisque severe eum acdixit à se exceptum, cui favere potius propter pietatem, & præclara in Ecclesiam merita debuisset, quotandem recedit Baronii ratiocinatio? Postremum illius adversus Socratem argumentum hoc est; Methodiani Dialogi mentionem extare nullam apud Eusebium, nullam apud Rufinum, ac proinde supposititium esse. Videratne vero Baronius (sex Apologiae libros à Pamphilo & Eusebio in gratiam Origenis scriptos, in quibus quæcumque D pro illo facere poterant, diligenter collecta fuerunt, nec Xenonis proinde Dialogi mentio prætermissa.

III. Sane tanta erat his temporibus Origeniana doctrina celebritas & existimatio, ut hinc ad facti penitentiam adductum fuisse credam Methodium, cum vix quenquam ad suas pelliceret partes; cuncti ferme Adamantio adhaerescerent. Quem tamen à Petro Alexandrino Episcopo & martyre, qui Methodii ætati suppar fuit, male habitum reperio. Loca quædam ex ipsius libris profert Justinianus in Epistola ad Menam, unde quam infensus ipsi adversus Origenem animus fuerit, intelligitur. Tunc autem interfecutores Origenis Alexandriæ florebat vir magni nominis Pierius Presbyter, quem rara eruditio, indefessus labor, felix ingenium, temperantia ac paupertatis studium, utiles & jucunda ad populum conciones tantum commendarunt, ut junior Origenes diceretur: quasi in ea laude, laudum omnium, quæ Ecclesiasticum virum deceant, summa contineretur: *ἢ γὰρ τότε οἱ τοῖς ἀξιολογισαῖς ἀεψῆς. Tunc enim inter celeberrimos Origenes habebatur*, inquit Photius Cod. 119. ubi de Pierii scriptis disserit. Idem Cod. 106. Theognostus Alexandrini Hypotyposeon libris septem recensens, eum aut five asseclandi, five defendendi Origenis studio ductum decrevisse Dei Filium esse creatum, & ratione præditis tantum præesse, eademque de Spiritu sancto ac Origenem proposuisse, & corpora Angelis ac Dæmonibus item ut illum tribuisset. At Codice tamen 232. Athanasium scribit Photius Theognostum in multis locis admittere. Sane studiosissimum virum, & disertum, & admirandum eum appellat Athanasius, ipsiusque præsidium adversus Arianos usurpat: atque idcirco prætermittam ad Eusebio mentionem illius, quod ab Arianis partibus fuerit alienus. Quapropter corruptas ejus Hypotyposes ab hujus scetæ patronis, quemadmodum & Clementis librum eodem titulo inscriptum, non immerito Andreas Schottus conjectat. Quod si integer ad nos Photii codex pervenisset, ætatem ejus competent habere mus. Unum hoc scire licet, Athanasio antiquiorem fuisse illum, Origenem recentiorem.

IV. A Methodii ætate ad Ariana tempora suus Origeni honos videtur constituisse. Origenem autem Ario, patrocinium hæresi suæ querentes Ariani, Adamantii nomen causæ suæ prætexere studuerunt. Ex ipsius ergo operibus collegerunt diligenter, quæcunque Filii dignitatem labefactare, vel suam denique de Trinitate opinionem juvare videbantur. Atque id tolerabile erat, si hæc sine væcordia ipsorum stetitset; verum nefariæ etiam doctrinæ viri iisdem passim affuderunt scriptis, ut suum penitus Origenem facerent. Cujus ad ele-

bb 3 van

vandam auctoritatem, qua tantum gloriabantur Ariani, animum appulerunt Orthodoxi; A reclamantibus è contrario Ariani, & suum Origenianæ doctrinæ ac famæ honorem servari merito volentibus. Quot ergo fere vel fautores habuit Ariana hæresis, vel oppugnatores; totidem propemodum Origenianam doctrinam vel amplexi sunt, vel detestati: nec aliunde tempestates adversus eum hoc tempore coortas existimo. Partium istarum studia manifeste cernas in clarissimis horum temporum Præsulibus, Eustathio Antiocheno, & Eusebio Cæsariensi. Hic Arianae factionis signifer, quemadmodum appellatur ab Hieronymo libr. 1. in Rufin. cap. 2. ut Origenianæ famæ consulere, ad scribendam pro Origene Apologiam induxit amicum suum & familiarem Pamphilum Presbyterum, Origenis ita studiosum, ut omnes Origenis libros undequaque conquisitos Cæsariensi Ecclesiæ dedicaret (verba sunt Hieronymi in Epistol. ad Marcell.) & maximam eorum partem manu sua describeret, qui Hieronymi ætate in Cæsariensi Bibliotheca etiam tum servabantur. Causam Apologiæ scribendam hanc fuisse narrat Photius Cod. 118. ut ad pios homines ad metalla ob Christi causam damnatos solatii ergo mitteretur. Cum eam vero martyrio extinctus absolvere non potuisset, supremam adjecit manum Eusebius, & in Historia quoque Ecclesiastica pro Origeniana causa præclare decertavit. *Anastasin* Hic, nam in Historia non semel queritur multorum pietate ac doctrina illustrium virorum laudes Eusebium iniquo silentio obtrivisse, vel leviter tantum & invidiose attigisse, quo summa omnia tribueret Origeni suo, *Hist. ad A.* *Chr. 244.* *246.* *nesciens quæ diceret, vel de quibus affirmaret.* Quasi vero alium fama ac meritis parem Origeni tulerit hæc ætas. Illius quidem laudes mala forsitan mente congestisse Eusebium fatendum est, sed quoad rerum gestarum attinet fidem, Epiphanium fere, vel Hieronymum, aliosve consentientes habuit. At Eustathius stans ab Orthodoxis, proptereaque Sabellianismi ab Ariani insimulatus, Origenem adortus est, ejusque sententiam de Engastrimytho peculiari opere explodendam suscepit. Scribit Pamphilus in priore libro Apologiæ, quem interpretatus est Rufinus, tanto hominum illorum odio tunc temporis arsisse Origenem, ut non ille solum *velut hæreticus accusaretur, & corruptio, & perditio animarum*, sed ejus etiam scriptorum lectioni dediti proscinderentur, & venia conferrentur indigni, quæ iis condonari solet, qui profanis vel hæreticis libris addicti sunt, planeque pro Hæreticis haberentur. *Demque*, inquit, *cum multis hujus vitæ, & religiosi proposito viris, in quibus nihil prorsus culpæ invenimus, inimicitias propter hoc solum habent, si eorum studia circa memorati viri libros propensius esse perspexerint, invidiosius etiam ista fingentes, quod ab his in loca sanctorum Apostolorum, vel Prophetarum, tam ipse, quam dicta ejus habeantur.* Addit paulo post indoctos plerosque, ac in Origenianorum voluminum tractatione rudes, vel rerum in quæstione politarum ignaros, incognita tamen causa Adamantium calculo suo damnare fuisse solitos; alios bonam frugem, qua ipsius referti sunt libri, prætermittere; noxia quæque & criminationi opportuna ad invidiam faciendam colligere; nonnullos etiam in ejus lectione veratos, postquam per eum satis profecisse se intellexissent, tum vero à magistro suo discessisse, & anathematis eum confodisse, ne quid ab eo scilicet accepisse viderentur. Deinde subjicit: *In tantum autem horum de quibus diximus progressa malitia est, ut quidam etiam conscribere adversus eum ausi sint, & libellis editis derogare ei viro, qui per tot annos magister Ecclesiæ fuit.* Tradit insuper libros eos potissimum fuisse appetitos, quos per spatium & quietem in secreto conscripserat, quod inuis apertius disseruisse existimaretur; præ aliis vero libros *αὐτῶν*, in quibus dogmatum suorum velut penu collocaverat. Novem autem præcipuis capitibus constabant criminationes adversus ipsum à malevolis conflata, quas recenset & refellit Pamphilus, & nos supra fuisse excussimus. Itaque moriens Pachomius Abbas Monachos suos ab Origenianarum lucubrationum lectione severa obtestatione absterruit.

V. Hasturbas Origeni peperit Ariana factio, dum ejus suffragium studiosius ambit: quam cum acrius ulciscerentur Orthodoxi, Origenis causam non satis distinxerunt ab Ariana, & utramque damnarunt. Affectus quoque eadem injuria est Dionysius Alexandrinus Origenis discipulus, & in latæ Trinitatis suspensionem vocatus, unde in multis à *Gobar. a.* *pud Phot.* *Cod. 232.* *Basilio non admissum, maxime ubi Arianoorum confirmaret hæresim, scribit Gobarus. At utrumque crimine exolvit Athanasius, ut superius à nobis traditum est; nec pluri illi fuit Catholicarum partium, quam veritatis studium: ipseque Basilios & Gregorius Theologus objecta sibi ab Ariani Adamantii testimonia, in commodum trahere maluerunt sensum, quam contemptis iisdem debito honore auctorem fraudare. Imo vero ex ejusdem Operibus assidua lectione à se contritis, egregia quæque selecta in unum congesterunt volumen, & ob res præclare cogitatas Philocaliæ titulo inscriptum (unde & Origenem *φιλικάριον* nominat Gregorius Nazianzenus in Epistolis) ad Theodorum Tyaneum Episcopum miserunt. Quin etiam feruntur iidem, quotiescunque Origenis scripta legentes, Dogmata ipsius propria, & à communi usu discrepantia nanciscerentur, geminum & affixisse, Plato-*

A Platonicorum more, qui cum Platone lectitarent, loca insignia hoc caractere notabant: ut refert Laërtius in Platone. Hac lectione instructus uterque Arianorum impetus fortiter retudit. Id ex Socrate discimus, qui & illud addit: *μῆγα γὰρ καὶ τὸ ἀεὶ ὄντος καὶ* *Secrat. lib. 4. c. 26.* *ἄλλος πᾶσι δ' ἀνεκμύνης ἐφ' ὅπλῳ τοῦ.* Totum quippe orbem tunc temporis magna Origenis gloria pervaserat. Scriptis profecto Apologiis turati sunt ipsum viri illustres, quo tempore defensionis ejus operam suam Pamphilus consecrabat, ut testificatur Photius Cod. 118. Ipsi tamen nonnulli, dissimulato licet ejus nomine, carpunt Athanasius, & Basilus. Ille in Vita Antonii lapsus animarum, & conversiones ē mentibus in animas reprehendit: hic in tertio Commentariorum in Hexaëmeron damnat anagogicas ipsius expositiones, quibus Virtutes quasdam superiores, quæ locum in cælo tenere merita sunt, aquis quæ sunt supra firmamentum, significari docet; quæ vero inde deturbata sunt, aquis notari quæ sunt sub cælo.

VI. Dum pro Origene starent Semones illi, ipsum sibi in scribendo affectandam proponebat Hilarius Pictaviensis. Narrat quippe Hieronymus hunc in Phrygia exulantem magnam Psalmorum partem commentariis illustrasse, in eoque Opere imitatum fuisse Origenem, nonnullis tamen de suo adjectis; expositiones etiam in Jobum & in Matthæum ē Græco Origenis in linguam Latinam transfudisse. Auctor est præterea Hieronymus Euzojum Cæsariensem Episcopum Gregorii Nazianzeni condiscipulum & æqualem, *Hieron. de script. Eccl. in Hilario c. lib. 1. Apol. ad v. Rufin. c. 2. c. lib. 2. c. 4. in lib. 2. Comm. in Mich. c. Epist. 75. ad v. Vigilantium.* *ruptam Bibliothecam Origenis & Pamphili in membranis insaurare esse conatum:* Origenianas etiam partes secutos esse Titum Bostorum Episcopum, & Didymum Alexandrinum, quem Capertissimum Adamantii propugnatorem appellat, quique editis in libros *ἑξ' ἀρχῶν* Commentariolis nihil non orthodoxum iis contineri pertendit, quemadmodum & Eusebius, Ambrosium quoque Mediolanensem, Eusebium Vercellensem, & Victorinum Petabionensem multa Origenis vel Latinitati donasse, vel imitatos fuisse tradit idem Hieronymus. Tam aperte autem Origeni adhæsit Gregorius Nyssenus, ut non eum solum prosecutus sit laudibus, sed dogmata etiam ejus aliquot tenuerit: adeo ut ab Origenistis corrupta ipsius scripta, & adulterata peculiari libro demonstrare conatus sit Germanus Patriarcha, cujus excerpta habet Photius Cod. 233. Certe in Disputatione de homine, animarum *ἀνθρώπων & μετεωρομάτων* reprobatur Gregorius, à nomine autem Origenis abstinere. Hieronymum quoque ipsum etiam tum juvenem, portentosum Origenis ingenium, & singularis eruditio ita ceperant, ut in ejus laudes sæpe excurreret, & pro mero Origenista haberi posset: verum per ignes cineri dolofo suppositos incedere se subinde intelligens, pedem retulit, ut in sequentibus declarabimus. Nec tot tamen Origeniani nominis patronis absteriti sunt Theodorus Mopsuestenus, & Apollinaris, quo minus illi palam hic detraheret, ille multis etiam scriptis opusculis oppugnet; sed levis est momenti Hæreticorum hominum obreptatio. Auctor quoque Dialogorum, qui Cæsario Gregorii Nazianzeni fratri adscribuntur, & Maximi tamen Cæsario recentioris, & Gregorii Nysseni frag-
Dialog. 3. Resp. 15. *mentis facti sunt; Auctor, inquam, ille de Origene male sensit, ac scripsit, μωδολόγον* eum appellans, *ἀνοδὸς μὲν δεινότητος, λυγρὰ δ' ἡ τέρωντα.* Autem quidem mulecentem, animas vero minime nutrientem; & *ἡ ἁπλὴ ἐπ' αὐτὸν* inepta & frigida allusione, quales Scriptor ille comminisci amat: & *ἀνοσιώτατον*. Item dogmata ejus *ἀληθινὰ, φθόγοισι, τὰς ἀπλῶς ἐκείνων* esse dicit.

Manifestum porro est ex superioribus quantum erraverit Halloxius, aliique nonnulli, qui ante Epiphaniū cum Johanne Hierosolymitano & Chrysostomo dissensiones, Origenem à nemine pro Hæretico habitum fuisse, primumque Epiphaniū in eum signa movisse memoriam prodiderunt: nam *velut Hæreticum accusatum* fuisse diserte scribit Pamphilus in Apologia, & quam gravibus peteretur criminibus declarat ipsa hæc Apologia, nam ipsum nomen *Apologēti*, ut ait Hieron. Epist. 65. ad Pammach. & Ocean, *ostendit accusationem; non enim defenditur, nisi quod in crimine est;* declarant & Apologia complures quæ à multis magni nominis viris Pamphili tempore pro Origene conscriptæ sunt. Nec repugnat, quod Augustinus Hieronymum rogat per Epistolam, ut sibi Origenis errores aperiat; nam propter Græcæ linguæ incertam, in ea ignoratione fuit Augustinus.

VII. Adhuc cum Origene præclare actum erat, neque tantum illi ignominia inessent adversarii, quantum celebratis, inclarescente indies doctrina fama, fuerat adeptus; cum susceptis quosdam inter Ecclesiasticos viros inimicitis, partim Origenismi, partim privati odii causa, maximis motibus universa Ecclesia concussa est. Quod si accurate singula conspectari nobis esset propositum, in immensum cresceret istud opus, & ultra circumscriptos lucubrationi huic cancellos excurreremus, adeo longa est injuria, longæ ambages; sed summa duntaxat rerum fastigia persequemur. Quod ut ordine procedat, res altius repetenda est. Consentiente in Origenis laudes toto propemodum orbe, contigit ut nonnulli egregia ejus dicta factaque pro merito demirantes, ipsius etiam errores

Hallox. lib. 4. Orig. def. Quæst. 4.

errores parum prudenter tuerentur, studiis suis moderari nescientes, Origenique recte sentienti adherere, erranti nuntium remittere. Hinc duplex prodit Origenistarum genus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum. Inter Orthodoxos ponimus, qui proxime laudati sunt, Origeni summa omnia calculo suo tribuentes, ab ejus vel discedentes, vel discedere paratos erroribus, simul atque fuissent perspecti, & ab Ecclesia damnati. Iisdem accensimus Johannem Chrysostomum, Theotimum Tomitanum, & aliquos ex iis quos Origenismi causa vexatos fuisse infra narrabimus. Heterodoxis adscribimus Didymum Alexandrinum, Johannem Hierosolymitanum, Evagrium Ponticum, Palladium Galatam, Isidorum, Rufinum, & complures ex Aegyptiis Monachis qui Nitriam montem incolebant, quosque Origenismi veneno primos fuisse imbutos narrat Nicetas Thesaur. Orthod. fid. libr. 4. Hær. 31. Peculiari commentario Origenistas Monachos laudare instituerat Rufinus, ut ab Hieronymo accepimus, cujus hæc sunt verba ad Ctesiphontem, cap. 2. *Librum quoque scripsit quasi de monachis, multosque in eo enumerat, qui nunquam fuerunt, & quos fuisse scribit, Origenistas, & ab Episcopis damnatos esse non dubium est, Ammonium videlicet, & Eusebium, & Euthymium, & ipsum Evagrium, Or quoque, & Isidorum, & multos alios, quos enumerare tedium est. Et juxta illud Lucretii:*

*Ac veluti pueris absinthia tetra medentes
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flavoque liquore;*

ita ille unum Johannem in ipsius libri posuit principio, quem & Catholicum & sanctum fuisse non dubium est, ut per illius occasionem ceteros, quos posuerat Hæreticos, Ecclesie introduceret. Johannem Chrysostomum his significari recte asserit Marianus Victorius; sed fallitur, alium hunc esse opinans Evagrium ab Evagrio Pontico Hyperborita, uti ab Hieronymo alibi appellatur. Quemadmodum autem Origenistas Latine celebrare Rufinus instituit; ita idipsum Græce à Palladio factum est, in Lausiaca Historia: quo opere Isidori, Dorothei, Ammonii, Evagrii, Or, Poramianæ Origenis discipulæ, Didymi, aliorumque Adamantii sectatorum vitas complexus est. Porro non quoscunque inter Heterodoxos Origenistas ponimus, pro Hæreticis haberi velim; tralatitium enim est, non errorem, sed pertinaciam Hæreticam facere. Melania, puta, ex hoc licet grege, inter Sanctos tamen relata est; & ex Monachis illis Nitriensibus nonnulli in Pseudosynodo ad Quercum habita errata sua sibi condonari postularunt & impetrarunt.

Atque hæc Origenistarum distinctio diligenter notanda est: nam Monachos illos Nitrienses, qui hac tempestate Origenistarum appellatione infamabantur, Hæreticos fuisse censet omnes Baronius, nec tam Origenis gloriæ favisse, quam ipsius opinionibus mordicus adhæsisse: quæ mihi videtur sententia Chrysostomo, & Theotimo Tomitano Episcopo, sanctissimis viris, perquam esse contumeliosa. Ab ipsis alii omnem erroris suspitionem amotam esse volunt, & totius concertationis invidiam convertunt in Episcopos Origenistas infensos, quos propriis simultatibus Origenismi causam prætexentes, inique viros infantes vexasse pertendunt; pessimorum hominum Hieronymi & Epiphaniæ auctoritatem ac testimonium insuper habentes, iisque Palladii, meri Origenistæ, a quo Chrysostomi vita conscripta est, suffragium antepponentes. Heribertus Rosweydyus, historiæ Ecclesiasticæ scrutator diligens, hos inter medios incedit, & viros illos qui Origenismi nomine traducti sunt, dogmata primum Origenis defendisse, deinde verò repudiassæ conjeçat: quod, si ita esset, ab illorum, vel sequentium temporum scriptoribus, minime sane fuisset prætermisum. Superest igitur, ut dicamus Origenistas fuisse duplicis generis, Orthodoxos, & Heterodoxos; & invidiosum hoc nomen multis immerito, pluribus etiam jure fuisse tributum. Fidem opinioni nostræ faciunt hinc Græca Menologia, quæ nonnullos ex Origenistis in Sanctorum album referunt, & spectata Chrysostomi virtus ac pietas, qui eos ita tutatus est, ut eandem quoque sibi appellationem conscisceret; inde Hieronymi & Epiphaniæ partibus illis hæreseos notam imponentium testificatio. Profecto non unam fuisse Origenistarum omnium doctrinam, nec eosdem mores satis ex Epiphanio evincitur, qui geminum illorum agnoscit genus: in quo licet incerta prodiderit, & post ipsum Augustinus, multiplicem tamen hominum illorum fuisse sectam ex eo perspicuum est. Inter eos ut integerrimis nonnulli fuerunt moribus, ita scdam libidinem & Onanismum aliquos exercuisse referenti Epiphanio facile credo; quicquid contradicat Halloxius: ex eoque adductum suspicor Epiphanium, ut cum præterea non eadem sentire Origenistas omnes inaudisset, putaret turpe illud factum, quod morum erat vitium, doctrinæ errorem fuisse, atque ita duplicem sectam constitueret. Ut mihi plerique fuerunt ingenio, ita contentiosi alii, refractarii, & cervicosi; velut qui Theophilo Alexandrino Præsuli violentas prope manus intulerunt, ut dicemus: dicaces alii & petulantes, dièterius sæpe & contumeliosi Catholicos laces-

Epiph. Hær.
63. & 64.

A lacescebant, velut in eo, quod narraamus, dissidio, Catholicos appellabant Pelusiotas, quod tanquam luto immeriti, & curvi in terras ac celestium inanes essent, ad vocem πῦλα, & nomen Pelusii, in Origenistarum Nitriensium, & eorum qui in Palæstina debebant, vincinia sita, frigido & scurrili joco alludentes. Hieronymus Epistol. 61. ad Pammach. cap. 5. *Hæ sunt strophæ vestrae atque præstigia, quibus nos Pelusiotas, & jumenta, & animales homines dicitis, quia non recipimus ea quæ spiritus sunt.* Baronium fugit dicti hujus significatio, & pro, *Pelusiotas*, legi jubet, *Pilosotias*, quod uterentur Origenistæ hac voce, suggillantes atque subsannantes Catholicos, quasi crederent mortuos resurrecturos etiam cum piis, dum recte dicerent eos resurrecturos cum singulis corporis membris. Verum expositionis nostræ fidei iustorem damus Hieronymum ipsum, Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 3. *Pelusiotas*, inquit, nos appellant, & luteos, B animalesque, & carnos, quod non recipiamus ea quæ spiritus sunt: & cap. 1. *Putant enim me suum esse corpus, & propter animales & luteos nolle palam dogmata confiteri.* Manifestius etiam in Jerem. 29. 14. *Quæ cum audiunt discipuli ejus (Origenis) & Grunniana (hoc est Rufini) familia stercorea, putant se divina audire mysteria, nosque qui ista contemnimus, quasi pro brutis habent animalibus, & vocant nos iumenta, eo quod in luto istius corporis constituti, non possimus sentire celestia.* Ægyptios præcipue Monachos, apud quos maxime viguit Origenismus, ingenio fere fuisse inquieto & turbido, & rerum novarum studioso, proptereaque in varias hæreses incidisse literis proditum est. Inde Aërian, Eustathiani, Anthropomorphitæ, Joviniani, Eutychiani, alique id genus sexcenti prodire: & a vetustiori quoque ævo Meletianis, & Arianis hærentes, antistitem suum Athanasium probris fixerunt. Unde Hieronymus Apolog. adv. Rufin. libr. 3. c. 7. *Contendi Ægyptum, lustravi monasteria Nitrie, & inter Sanctorum choros, aspides latere perpepsi.*

Baron. ad
Ann. 393.
c. 10. & ad
Ann. 400.
c. 86.

VIII. Ex hoc hæreseon, & Hæreticorum seminario Origenistæ Heterodoxi extiterunt. Narrat Epiphanius Hær. 64. cap. 4. in Ægypto primum propagatum Origenismum apud Ægyptios monachos suo tempore floruisse. Ac primum Melania senior, nobilis femina, cum patria relicta Hierosolymam pietatis causa concederet, facta inter Nitriæ Monachos menium aliquot mora, aditque Didymo, Origenianis illic erroribus una cum Rufino itineris comite infecta est. Contigit illud circa annum Christi 372. Quo tempore Epistolam dedit ad Rufinum Hieronymus, quæ ad se in Syriam ut veniat, amice invitat. Postquam autem Hierosolymæ fixerunt sedem, fovendis peregrinis, & rebus Christianorum juvandis opes & D operam consumentes, exceperunt Evagrium Ponticum Constantinopoli certas ob causas discedentem, ipsiusque animo primos Nitriensis Origenismi satus aspererunt. Ita institutus Evagrius, & à Melania veste monastica ex voto indutus, in Ægyptum abiit, & postquam cum Didymo congressus est, in Nitriæ tandem monasteriis sese abdidit, & inter florescentes illic Origenistas nomen dedit. Auctor est Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem, c. 2. scripsisse illum ad Virgines, ad Monachos, & ad eam cuius nomen nigredinis testatur perfidia tenebras (Melaniam seniore intellige) & edidisse insuper librum *de divinis*, quo insigne Origenis dogma supra à me ventilatum continebatur, libros vero ipsius à Rufino Latine interpretatos Occidentem lectitasse. Appulit eodem aliquot post annis Palladius Galata, & triennio in asceteriis transacto, Origenismo imbutus, cum valetudine tentaretur, in Palæstinam secessit, E & haustum in Ægypto Origenismi virus passim profudit. Florebat tunc in his locis sanctitate & virtute Paula Romana: hanc adoritur Palladius, & in suas pertraxisset partes, nisi gliscentimale mature occurrisset Hieronymus, & hominis petulantiam habita cum eo dissertatione coercuisset. Rei historiam prolixè narrat Hieronymus in Epitaphio Paulæ, cap. 11. & 12. quam sibi ab eo creptam queritur Palladius in Lausiæ scet. 78. & sequentibus, item scet. 124. Hieronymumque suggillat.

Hier. Ep. 41
ad Rufin.

IX. At Johannem Hierosolymitanum præfulem jam labes isthæc corripuerat. Is ante adeptum Episcopatum Monachus, Arianis & Macedonianis accommodaverat aures, isque relictis ad pontificiam dignitatem evectus Origenistis sese applicuerat. Egredere id tulit scilicet Epiphanius Salaminus Episcopus pro eo ac debuit, & blande coram multis præfens præsentem erroris commonefecit, quo ille cum partiaris usque adeo excaudit, ut Epiphanio Anthropomorphitarum hæresin publice objiceret, suamque tanta pertinacia defendit, ut eundem Epiphanium habitæ cum illis communionis peniteret. Hinc efferratus Johannes animo rixandi avido causas vindictæ quærebat, cum ecce commodum Paulinianum Hieronymi fratrem in Palæstina extra ditionem suam Epiphanius, invitum licet ac reluctantem, ad Diaconatus & Presbyterii dignitatem promovit. Multa publice & privatim conquestus est Johannes, rem sese apud omnes per literas evulgaturum minitans, in eoselæsum insuper addens, quod cum Deo sacra faceret Epiphanius, dicere soletet: *Domine, præsta Iohanni, ut recte credat.* Objecta crimina diluit Epiphanius miti Epistola, quæ inter Hieronymianas numero sexagesima habetur, in qua non tam se appetitum ab eo significat, propter impositum Pauliniano Presbyterii characterem extra suam ditionem, apud Hier. Ep. 61. c. 1.

cc

cum

cum id in monasterio, non in parochia Johanni subiecta à se factum esset, & recepta inter A
Cypri Episcopos consuetudine facere liceret, quam quod violatam Origenianis dogma-
tibus fidem huic exprobrasset. Capite vero tertio hæc scribit: *Doleo & valde doleo, vi-*
dens plurimos fratrum, & eorum præcipue qui professionem habent non minimam, & in gradum quo-
que sacerdotii maximum pervenerunt, ejus (Origenis) persuasionibus deceptos, & peruersissima
doctrina cibos factos esse Diaboli. Unde apparet quam multos jam tum Origenismi aura afflas-
set. Demum in hæc verba concludit: *Palladium vero Galatam qui quondam nobis carus fuit,*
& nunc misericordia Dei indiget, cave, quia Origenis hæresin prædicat & docet, ne forte aliquos de
populo tibi credito ad peruersitatem sui inducat erroris. Data est hæc Epistola anno Christi
392. Arcadio & Rufino Coll. qua publicata, aliisque ejusdem argumenti ad Palæstinos Epi-
scopos & Monachos, & ad Siricium Papam ab eo datis, dissensionis rumor universum orbem B
continuo pervagatus est. Sciendum autem Hieronymum quoque inter & Johannem, ejus-
dem Pauliniani, multo vero magis Origenismi causâ, dissidia intercessisse: nam cum ab Epi-
phanio staret Hieronymus, & non solum res in Pauliniani negotio gestas comprobaret, sed
Origenis etiam errores palam damnaret, eo iracundiæ procellis Johannes, ut ab Ecclesiæ
communione Hieronymum segregaret, quemadmodum apud Pammachium queritur ipse
Hieronymus: *Ego misellus, inquit, dum in solitudine delitisco, à tanto Pontifice repente trunca-*
tus Presbyteri nomen amisi. Nec idcirco tamen Ecclesiæ ingressu, vel Episcoporum ac Christia-
norum societate se prohibitum isto capite & sequenti testatur. Addit Epistola 62. quæ est ad
Theophilum, c. 4. exilium sibi à Johanne postulatum fuisse & impetratum; minime tamen se
in exilium fuisse depulsum. C

X. Rufinum interea hæc quoque discordiæ contagio infecit: nam cum semel haustum
Origenis doctrinam in sinu foveret, eandem in Johanne, & Palladio, aliisque oppugna-
tam defendit. Hinc illud est Epiphani in Epistola ad Johannem Hierosol. cap. 4. *Te autem,*
Frater, liberet Deus, & sanctum populum Christi qui tibi creditus est, & omnes fratres qui tecum sunt,
& maxime Rufinum Presbyterum ab hæresi Origenis, & ab aliis hæresibus, & perditione earum. Nec
aliam ob causam à conflata jam inde à multis annis cum Hieronymo necessitudine Rufinus
defecit.

XI. Ingravescens indies Johannem Hierosolymitanum inter & Epiphanium odiis,
tantos animorum motus compescere studuit Archelaus Comes, vir, ut ait Hieronymus, *dis-*
sertissimus & Christianissimus. Placuit inprimis, ut quoniam violatæ fidei suspicio peperisset D
discordiam, ejusdem professio viam ad concordiam muniret. Condicto fœderis loco, & jam
coactis Monachorum aliorumque complurium cœtu, unus expectabatur Johannes, cum il-
le mulierculæ nescio cujus morbum causatus, rem in aliud distulit tempus, monentique Ar-
chelao, & ad paciscendum invitanti, eadem usus excusatione non paruit. Tum vero officii sui
esse censuit Theophilus Alexandrinus laboranti Ecclesiæ succurrere, sive fama excitatus si-
ve, quod potius crediderim, invitatus à Johanne. Isidorum itaque Alexandrinum Presbyte-
rum ac Monachum, pietatis fama conspicuum, legatum ad Johannem, aliosque, sedandarum
contentionum causâ mittit cum literis, quibus incensos animos delinire, & in gratiam redu-
cere tentabat. Verum sua spes Theophilum longe fefellit: quem enim allegaverat Isidorum,
merus erat Origenista; Origenistis favens, turbandis rebus quam componendis aptior: nam E
ante tres menses quam veniret Hierosolymam, literas dederat ad Vincentium Presbyterum,
quibus eum ut in orthodoxa fide, hoc est in Origenismo, perseveraret hortabatur; attuturum

Hier. Epist. 61. ad Pammach. c. 15. se propediem ad cuneos adversariorum proterendos. Verba sunt Hieronymi, cujus vestigia
acutius persequimur. Sic ergo animatus egregius ille pacis sequester, Johannem, aliosque
dissensionis hujus participes adit, legationemque suam renuntiat. Et pacem conciliasset for-
tasse, si non animum Origenismi fermento imbutum prodidisset: cum enim doctrinæ huic
inensum Hieronymum esse sciret, iterum quidem ac tertio ad eum Theophili nomine ac-
cessit, commissas autem sibi literas reddere noluit. Querenti autem Hieronymo, ac dicenti:
Si legatus es, redde legationis epistolas: si epistolas non habes, quomodo legatum te probabim? literas
quidem ad eum habere se respondit, rogatum se tamen à Johanne ne redderet. Ita favoris F
in alteram partem suspicione injecta, spem pacis peremit, reque infecta discessit. Discedenti
Apologiam pro sua causa ad Theophilum tradidit Johannes, ejus lucubrationi interfugerat

Hier. Epist. 61. c. 2. & 15. Isidorus, & operam suam contulerat; ut idem esset, ait Hieronymus, & dictator & bajulus li-
terarum. Maximam interim fratrum multitudinem, & Monachorum choros in Palæstina sibi
non communicantes (verba sunt Hieronymi) quasi hostes publicos æstimavit Johannes, cum
ad ejus refugiendam communionem Epiphani monitu fuissent compulsi. Respondum præ-
terea ad supra memoratam Epiphani Epistolam dare dedignatus, legatos, quod prius mini-
tatus fuerat, quaquaverfus mittit, qui accusatorias in Epiphanium literas ad Theophilum A-
lexandrinum à se conscriptas per totum orbem disseminarent, sed in Occidente potissimum,
Hier. Epist. 62. c. 2. quibus, ut loquitur Hieronymus, occidentalium Sacerdotum aures commoveret.

A XII. His excitus Pammachius, Roma Hieronymum rogat per literas, ut quoniam multorum animos in diversa distrahebat hæc altercatio, Epiphani causam aliis, aliis Johannis tuentibus, suam ipse sententiam expromeret. Morem gessit Hieronymus, & luculenta responsione, anno Christi 393. data, veram ac genuinam contentionis causam esse ostendit, non Pauliniani consecrationem, quam iracundiæ suæ Johannes prætendebat, sed Origenismum, quem ad octo revocatum capita Johanni objectum fuisse narrat, è quibus tria tantum purgaverit. Atque hæc diligenter notari jubeo, ut inde Origenistarum hujus ætatis doctrinæ & dogmata in controversia posita spectari possint. Primum illud est; nec Filium videre posse Patrem, nec Spiritum videre posse Filium: secundum; animam propter peccata è cælo fuisse in corpus, sic tanquam in carcerem dejectam: tertium; futurum ut Diabolum & Dæmones peccatorum aliquando poeniteat, & cum Sanctis in cælo regnent; quartum; Adamum & Evam ante peccatum corpore caruisse, humana autem corpora iis post peccatum circumposita tunicis pelliceis significari: quintum; carnem neutiquam suscitatum iri, non membra denuo simul esse compingenda, sexu homines penitus carituros: sextum; Paradisum terrestrem allegorice intelligendum: septimum; aquas quæ super cælum in Scriptura esse dicuntur, Angelos esse, quæ supra & infra terram, Dæmones; postremum; imaginem Dei peccando hominem amisisse. Plurima præterea lectu digna habet hæc Epistola, si quis accuratam temporum illorum notitiam consequi cupit. Id præcipue manifestis rationibus comprobatur Hieronymus, quod diximus, ante ordinatum Paulinianum, jam Origenis causa Johannem & Epiphanium cinter se fuisse altercatos. Quamobrem Halloxiu miror, & recentiores quosdam, qui hodieque contradicant, nec Hieronymi solum testimonium flocci faciant, sed & Epiphani, qui ita Johannem alloquitur; *Video enim quod propter hanc causam omnis vestra indignatio concitata sit, quod dixerim vobis, Arii patrem, Origenem scilicet, & aliarum hæresion radicem & parentem laudare non debetis. Et cum vos rogarem ne ita erraretis, & monerem, contradixistis, & me ad tristitiam & lacrymas adduxistis: non solum autem me, sed & alios plurimos Catholicos, qui intererant, inde, ut intelligo, hæc est omnis indignatio, & iste furor, & idcirco comminamini, quod mittatis adversum me Epistolas, ut huc illucque sermo vester discurrat.* Denique propositum sibi esse declarat in eadem Epistola Hieronymus, opere peculiari dogmata Origenis convellere.

D XIII. Veritus interea ne literis Johannis, & Isidori insusurratibus occupatus Theophili animus male de Orthodoxorum causa sentiret, æquum duxit gestarum rerum historiam ad eum perscribere, seque & gregales suos apud eum purgare. Pacem ergo optare se, ad eamque conciliandam paratum declarat per Epistolam, quæ inter Hieronymianas numero sexagesima secunda habetur, & eodem anno 393. data est: multa deinde imposita sibi à Johanne crimina confutat, in quibus advertendum est, insinulatum eum à Johanne, quod Origenis opera quædam Latine vertisset, respondisse: *Hoc non solum ego feci, sed & confessor Hilarius fecit, & tamen uterque nostrum noxia quæque detruuncans utilia transfudit:* & paulo post: *Sicut enim interpretationem & idiomata Scripturarum Origeni semper attribuit, ita dogmatum constantissime absuli veritatem.* Ut ostendat præterea quam vana esset Johannis de Pauliniani ordinatione querela, ordinatum eum asserit in Eleutheropolitano territorio, non in Aliensi. Eleutheropolis autem ea est Hebron; Alia, Jerusalem. Denique postquam ad procurandum sibi exitum Johannem laborasse, & auctoritatem publicam ac rescripta sollicitasse questus est, cupere se significat, ut discordia omnes sopiantur. Utraque parte audita veritatem perspexit Theophilus, & malis artibus non bonam causam à Johanne aliisque foveri comperiens, adversam ita amplexus est, ut utrosque tamen ad sinceram concordiam revocare niteretur, & repugnantes Origenistas molliter ac benigne adhiberet.

F XIV. Caterum ad coercendam serpentis Origenismi luem sequente anno Hieronymus Augustinum pietate florentem & eruditione, qui cum sibi notitia aliqua intercesserat, paratio Alypio Tagastensi postmodum Episcopo, qui que jam ante optare se significaverat, fuit Origenis opera ab Hieronymo Latine redderentur, monet per Epistolam, quæ intercidit, ut in Origenis scriptionibus cautus incedat, approbatis melioribus, sequioribus rejectis; at Origenis sibi notari errores responsione sua Augustinus postulavit. Certe ab his dissensionibus animum procul hie habuit, neque multum sese interposuit Origenistarum rebus: errores dumtaxat Adamantii pro re nata impugnavit, velut in libris de Civitate Dei, Hieronymum autem ad reintegrandam cum Rufino amicitiam valde hortatus est.

XV. Anno à Christi ortu 397. post viginti quinque annorum discessionem Romam reversa est Melania, Rufino iterum socio comitata. Causam reditus eam fuisse dicit Palladius. Melaniam neptem suam, Piniani uxorem, nuptiarum, mundique pertaxam, Christo reliquum vitæ consecrare velle cum accepisset, veritam seniore ne in perversos secessionis suæ duces neptis suæ incideret, Romam advolasse, eamque consiliis adjuviffe.

Aliam Itineris causam assignat Baronius, Romam nempe Origenismi invendi studium, cui A Melaniae junioris secessus apud vulgum obtentu fuerit. Opinioni suae auctorem non dedit; conjecturis tantum obsecutus est.

XVI. Simulatque Romam appulit Rufinus, libros Origenis *αὐτῶν* à se Latinitati redditos in publicum editurus, priorem Apologiae Pamphili librum conversum itidem à se & interpolatum, & una suam de adulteratione librorum Origenis lucubrationem prae-misit, ad viam Origenismo communiendam. Utrumque Macarii hortatu aggressum se testatur in Praefationibus: at id ab eo per simulationem jactatum asserit Hieronymus Apolog. libr. 2. cap. 3. In Praefatione ad Macarium Pamphili Apologiae praetexta, non obscure tangit ille Epiphanium & Hieronymum, cum de sua interpretatione sic disserit: *Mihi tamen non dubito quin offensam maximam comparet eorum, qui se laesos putant ab eo, qui de Origene non aliquid male senserit.* Atque haec similem ipsius conquisitionem in memoriam revocant, quam in Perorationem ad interpretationem Commentariorum Origenis in Epistolam ad Romanos inserit: *Sed delectabit, inquit, indulgisse laboribus, si modo non, ut in aliis experti sumus, malevolamentis vigiliis nostris contumelias reddant, si non studia obrectationibus, & labores remunerentur insidiis.* Norum quippe apud eos culpa genus subimus: & mox: *Hoc autem totum mihi donant, non amore mei, sed odio Auctoris, Sed redeamus ad Apologiae Praefationem.* Postquam purgandi sui causa, velut professionem fidei Rufinus edidit: *haec, inquit, Hierosolymis in Ecclesia Dei à sancto Sacerdote ejus Iohanne predicantur, haec nos cum ipso & dicimus & tenemus.* Hieronymum etiam his verbis defricat in suo de adulteratione librorum Origenis libello: *Auctores obrectatorum ejus (Origenis) ii sunt qui vel in Ecclesia disputare latius solent, vel etiam libros scribere, qui totum de Origene vel loquuntur, vel scribunt: ne ergo plura eorum surta cognoscantur, qui utique si ingrati in magistrum non essent, nequaquam criminosi viderentur, neque simplices quosque ab ejus lectione detererent.* Nam cum Origenem mirifice celebrasset Hieronymus etiam tum juvenis, & plusquam 70. Homileticos ipsius libros, multa etiam de Tomis in Apostolum scriptis Latine reddidisset, ex ejusque libris Commentarios suos locupletasset, mox in eum calcitrare cepit. Neutiquam vero his perstringi Hieronymum putat Halloxius, quia jam reconciliata fuerat inter eos gratia, & paulo superius Hieronymi cum laude meminerat his verbis: *Damasceus Episcopus, cum de recipiendis Apollinarianis delivratio haberetur, editionem Ecclesiasticae fidei, cui idem editioni, si Ecclesia jungi velint, subscribere debent, conscribendam mandavit cuidam amico suo Presbytero viro discretissimo, qui hoc illi ex more negotiorum procurabat.* Addere poterat Halloxius eundem à Rufino honoris causa nominatum in Praefatione librorum *αὐτῶν*, qui hoc tempore prodierunt. Verum hoc erat ingenio Rufinus, palam in os laudabat, clam detrahat similitudinem fovebat in sinu, amicitiam fronte gerebat. Itaque palpum coram obtrudebat Hieronymo, ut acrius occulte morderet, hoc amplius, Hieronymus ipse Apolog. 2. in Rufin. cap. 6. haec verba ita repetit, quasi neutiquam ad se pertineant: sed vel tacite notari se non sensit; vel perspectam calumniam simulate reticuit. Ut ut est, suum maneat Lectori judicium: sequentia certe manifeste Epiphanium petunt: *Denique quidam ex ipsis, qui se velut evangelizandi necessitatem per omnes gentes, & per omnes linguas habere putat, de Origene male loquens sex millia librorum ejus se legisse, quamplurima fratrum multitudine audiente confessus est.* Ipsos deinde *αὐτῶν* libros Urbi propinans Rufinus, E quo magis Lectores illiceret, Praefationem Operi praefixit, eaque declaravit sese reliquis Dogmatibus intactis falsas Origenis de Trinitate sententias, utpote ab haereticis insertas, vel emendasse, vel praetermisisse: grassans enim hoc tempore Arianismus adversus Origenem, cujus ambiebat patrocinium, Catholicos commoverat. Exemplo quoque Hieronymi, multorum jam Origenis librorum Interpretis, adductum se significat hac ipsa Praefatione Rufinus, ut scriptionis illius conversionem susciperet. Et causae tamen ita diffusus est, ut Praefationi nomen suum adscribere non auderet, & assensu praeterea Theophili & Hieronymi gloriaretur.

Multis enim vero cordi fuit opus illud à Rufino translatum, & Origeni Sacerdotes, Monachos, & Christianorum vulgo multos adjunxit, & Siricii quoque Papae simplicitati illustravit. At plures tamen doctrinae novitas perculit, adeo ut totum orbem post Rufini interpretationem in Origenis odium exarisset, & translatum opus expavisse tradiderit Hieronymus libr. 1. Apolog. cap. 3. Auctor quoque ille est, primam Marcellam Romanam, nobilitate generis, & pietate illustrem, subolescentem errorem deprehendisse ac repressisse. Discessum itaque destinantes facti auctores, cum jam fere ut haeretici designarentur, Ecclesiasticas Epistolas à Siricio impetrant, ut Ecclesiae communione gloriari possent: atque his communitus Rufinus Aquilejam remeavit.

XVII. At Pammachius & Oceanus de rebus in Urbe gestis Hieronymum certiore faciant, & Rufinianam librorum *αὐτῶν* interpretationem cum Praefatione transmittunt, postulantque ut libros eosdem meliori fide convertat, & injectas de se suspiciones diluat.

A diluat. Redierat cum illo jam tum in gratiam Rufinus, cum Hierosolymis proficisceretur. Subdola itaque Rufini Praefatione clam arrosum se & impetum sentiens Hieronymus, & inter Origenistas positum, hanc cum eo injuriam amice & leniter exposulavit per Epistolam, cuius hoc est exordium: *Diu te Roma moratum sermo proprius indicavit*: unde licet conijcere jam ante ad eum literas Rufinum dedisse. Sed cum per vecturæ moras serius Romam delata fuisset Hieronymi responsio, renuntiaturum interea fuerat Rufino novam librorum interpretationem ab eo parari, quam eo consilio conditam a se scribit Hieronymus Apolog. lib. 1. cap. 2. non ut crederet Lector iis quæ interpretabatur; sed ne crederet iis quæ ante transtulerat Rufinus. Atque ita dirempta inter eos gratia, datam ad Rufinum Epistolam Hieronymi familiares, qui curandam eam acceperant, suppresserunt. Susceptam interim, Pammachii & Oceani rogatu, sinceriores librorum de principiis conversionem ab- solvit Hieronymus, & ad eos Romam misit, cum luculenta Epistola, qua Origenis doctrinam & eruditionem laudasse se fatetur, dogmata tenuisse pernegat. *Laudavi, inquit, interpretem, non dogmatistam; ingenium, non fidem; Philosophum, non Apostolum. Quod si volumus super Origene memi scire iudicium, legant in Ecclesiasten Commentarios, replicent in Epistolam ad Ephesios tria volumina, & intelligent me semper ejus dogmatibus contraxisse: & iterum: Si mihi creditis, Origenistes nunquam fui; si non creditis, nunc esse cessavi: & sequenti capite: Fac me errasse in adolescentia, & Philosophum, id est, Gentilium studiis eruditum in principio fidei dogmata ignorasse Christiana; & hoc putasse in Apostolis, quod in Pythagora, & Platone, & Empedocle legeram: cur parvuli in Christo atq; lactentis errorem sequimini? cur ab eo impietatem discitis, qui necdum pietatem noverat? Secunda post naufragium tabula est culpam simpliciter confiteri. Imitati estis errantem, imitamini & correctum. Similiter in Epist. 62. ad Theophilum: Sicut enim interpretationem, & idiomata scripturarum Origeni semper attribui, ita dogmatum constantissime abstuli veritatem. Et tamen cum iis semel contradixit: imo vero ne Origenem quidem auctorem citavit. Quod si ea pro falsis habuit, cur censuræ notam non apposuit? cur cum id sibi vitio daretur, id sibi gloriæ duxit? Nam quod dicunt, inquit Prolog. in libr. 2. Comment. in Mich. Origenis me volumina compilare, & contaminari non decere Veterum scripta: quod illi maledictum vehemens esse existimant, eandem laudem ego maximam duco, cum illum imitari volo, quem cunctis prudentibus & vobis placere non dubito: cur in Praefatione a librum de nominibus Ebraicis ait, neminem nisi imperitum, Denegare Origenem post Apostolos Ecclesiarum esse magistrum?*

Hier. Epist.
65.

Igitur non sine causa Rufinus Origenistam aliquando fuisse Hieronymum jactabat. *Hac est, inquit Inveit. 1. tu autem magistri gravitas, ut cum quem in aliis laudas, condemnes in aliis; & quem in Praefationibus tuis alterum post Apostolos Ecclesiarum magistrum dixisti, nunc Hereticum dicas? Quis hareticus Ecclesiarum magister aliquando dici potuit?* Futilis ad hæc Hieronymi excusatio, qui Proem. in 11. Comment. Itaque respondet Origenem, Eusebium, Apollinarium, aliosque a se in Commentariis ad libros Danielis, magistros Ecclesiæ nominatos, ad distinctionem quorundam qui à Christo fide erant alieni. Pergit Hieronymum lacessere Rufinus, eumque Origenis fidem nunquam se lauasse jactantem propriis ipsius verbis coarguit. Quibus ille velut convictus scribit libr. 3. Apolog. cap. 3. *Eodem fervore quo Origenem ante laudavimus, nunc damnatum toto orbe damnemus: & mox: Erravimus juvenes, emendemur senes: & iterum: Ignosce mihi quod Origenis eruditionem, & studium Scripturarum, antequam ejus heresim plenius nossem, in juvenili ætate laudavi. Inde Posthumianus apud Sulpitium Severum merito ait: illud me admodum permovebat, quod Hieronymus, vir maxime Catholicus, & sacre Legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur, quem nunc idem præcipue, vel omnia illius scripta damnaret. Inde & Vigilantius ipsum sic tanquam Origenistam incelebat; quam tamen criminationem depellere conatur Epist. 75. Inde & Augustinus inconstantiam & mobilitatem ingenii Hieronymo Origenem sibi olim percarum jam infamanti suboscure exprobrat Epist. 8. *Petimus ergo, inquit, & nobiscum petit omnis Africanarum Ecclesiarum studiosa societas, ut in interpretandis eorum libris, qui Græcæ Scripturas nostras quam optime tractaverunt, curam atq; operam impendere non gravetis: potes enim officere, ut nos quoq; habeamus illos tales viros, & unum potissimum, quem tu libentius in tuis literis sonas: Origenem nimirum, cujus magnam tum quoque fuisse in Africa celebritatem ex eo manifestum est. Inde & Pelagius Papa 2. in Epistola ad Eliam Aquilejensem, & alios Iſtriæ Episcopos, Annon, inquit, & Hieronymus nostra Ecclesiæ Presbyter, & singularis Ebraei sermonis interpret tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene discipulus ejus esse videatur? Inde denique sub Hieronymi nomine conficta est Epistola, in qua se Origenialiquando adhæsisse dolet.**

Sulp.
Dial. 1. c. 3.

Quamvis autem viri pii & orthodoxi officio functus sit, cum agnitos Origenismi errores ejuravit; optabile tamen foret, ut sanctissimus ille doctor constantior animi fuisset & moderatior, neque tam facile bili suæ fuisset morigeratus, ut in contraria, pro rerum ac temporum ratione, trahere & jactari sibi videretur, nonnunquam etiam maximos viros amarissimis conviciis

perfudisset: fatendum quippe est iure cum saepe à Rufino fuisse reprehensum: saepe etiam Rufinum ab eodem sine causa fuisse culpatum. Hac porro cum agerentur, annus Christi trahabatur trecentus nonagesimus nonus.

XVIII. Quo tempore Hieronymianam librorum *ἀγίων* interpretationem Pammachius continebat; verum ab amico ipsius quodam fraude descripta in vulgus emissā est. Interpretationis autem suae perfidiam ex huius conflictu perspectum iri, veritasque suas jam proditas intelligens Rufinus, ad eumque perlatis Aproniani opera literis, quas ad Pammachium & Oceanum una cum libris *ἀγίων* recens à se Latinitate donatis Hieronymus miserat, triennium in elaboranda duplici Apologia contrivit. Prior vetustate intercidit: posterior superest in duas divisa partes, quarum prima criminationes ab Hieronymo impactas refellit, altera Hieronymum ipsum suggillat. Quae cum in apertam contentionem erumprent, duas in partes, ut fit, Romanorum Christianorum animi abiere, cum Rufino alii, alii Hieronymo fauerent; nec Romani duntaxat, sed & quotquot fere per orbem sparserant, diversis studiis ferebantur.

XIX. Tum vero partium suarum esse intellexit Anastasius Papa, non quidem exortentes motus lenimentis adhibitis consopire, quod factum à decessore ejus Siricio notavimus; sed malum occulte crescens Apostolica auctoritate rescindere. Re itaque diu ac mature in utramque partem perpenā Origenis tandem erroribus haereseos notam impressit anno 400. Theophili studium imitatus, qui superiore anno in Alexandrina Synodo eodem damnaverat. Statim vero dimissis in omnes partes nuntiis, Origenianorum errorum damnationem promulgat Anastasius: quae accepta iidem passim reprobatī sunt. Ea de re differentem audiamus Theophilum in Epistola ad quosdam Monachos, quam proferit Justinianus in Epistola ad Menam: *ὡς ἀναθεματίζοντες τὸν ὁρμήν, καὶ τὸν ἄλλο ἀρετικόν, ὡς παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἀγίας ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, ἐκ παλαιότερον ἀγνοήματων ἐνδεχόμενος ἐστὶν ἡμεῖς τὸν δαὶμον ἡγερόμεθα, καὶ καὶ πᾶσα ἡ μακαρίων καὶ ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐκείνη εὐδοκία, διαπορεύμεθα τὸν ἀλεξανδρινὸν ἐκκλησιαστήν καὶ τὸν ἀσκήσαντα Ἰσίδωρον. Ἰgitur anathema dicentes in Origenem, aliosque Hereticos, quemadmodum factum est à nobis, & ab Anastasio sanctae Romanorum Ecclesiae Episcopo, qui ex veteribus certaminibus clarus, dux illustri populi creatus est, quem & omnis beatorum Occidentis Episcoporum sequitur cœtus, Alexandrinorum Ecclesiae sententiam adversus impium latam suscipiens. Hieronymus certe libr. 2. Apolog. cap. 6. præter Anastasium & Theophilum, tradit Venerium quoque Mediolanensem Episcopum, & Chromatium Aquilejensem, Origenem subiectis sibi populis hæreticum denuntiāsse.*

XX. At parum sese promovisse ratus Anastasius, si non tumultus auctorem Rufinum, & bellum renovantem retunderet, Romam eum ad causam dicendam accersit: tergiversatur Rufinus, & Apologiam scribit ad Anastasium, quae levibus ad detrectandam protectionem excusationibus usus fidem suam profitetur: deinde ait: *Origenes ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpres: alii ante me hoc idem opus fecerunt: feci & ego postremus, rogatus à fratribus. Si jubetur nefas, iussio observari debet in posterum. Si culpantur qui ante iussione fecerunt, culpa à primis incipiat. Ego enim præter hanc fidem, quam supra exposui, id est, quam Romana Ecclesia, & Alexandrina, & Aquilejensis nostra tenet, quæq; Hierosolymis prædicatur, alienam nec habui unquam in isto homine, nec habeo, nec habebō. Neutiquam tamen excusationem hanc Anastasius accepit, sed instante Marcella Rufino, ut verbis utar Hieronymi, cauterium hæreseos inussit, eumque damnavit anno 401. Damnationis Hæreticorum, inquit idem Hieronymus, hæc Marcella fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, & postea ab hæretico fuerant errore correpti, dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia *ἀγίων* ingreditur volumina, quæ emendata manu scorpionis monstrabantur: dum acciti frequentibus literis Hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi, tantæque vis conscientie fuit, ut absentes damnari, quam præsentem coargui maluerint. Huius tam gloriose victoria origo Marcella est. Cujus victoriae fama cum per totum orbem increbuisse, Anastasium ipsum super Rufino consuluit Johannes Hierosolymitanus ejusque sententiam exploravit. Extat Anastasii responsio data ad An. 402, in qua notandum primo illud est, multis ab eo laudibus Johannem Origenis nisi licet suspectum extolli; deinde & istud: *Origenes autem, cujus in nostram linguam composita derivavit (Rufinus) ante quis fuerit, in qua processerit verba, nostrum propositum nescivit.* Addit Rufinus hac interpretatione fidem ab Apostolis propagatam violare voluisse; non damnare tamen, si à traditis in interpretato Opere dogmatis abhorreat; damnare se penitus, si iisdem assentiatur. Tum paulo post: *Illud quoque, inquit, quod evenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum mansisse responsa, quibus unusquisque Deo serviens ab Origenis lectione revocetur; damnandumque sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit.* Suam demum super Rufino sententiam his verbis exponit: *Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, Rufinum scito quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitiis præstat assensum. Illud tamen scire cupio ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire cupiamus.**

Hier. Apol.
2. cap. 6.
Hier. Epist.
16.

A. p. amius. Ipse denique viderit, ubi possit absolvi. Quocirca Rufinum ita alloquitur Hieronymus Apolog. lib. 3. cap. 6. *Vade potius Romam, & presens apud eum* (Romanum Episcopum) *expostula, cur tibi & absenti, & innocenti fecerit contumeliam; primum ut non reciperet expostitionem fidei tue, quam omnis, ut scribis, Italia comprobavit, & baculo tuarum uti noluerit literarum contra canes tuos: deinde ut Epistolas contrite ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hereseos dante nescis inureret, diceretque libros Origenis & aggr. à te esse translatos, & simplici Romana Ecclesia plebi traditos, ut fidei veritatem, quam ab Apostolo didicerant, per te perderent; & quo tibi majorem faceret invidiam, ausus sit criminari hos ipsos, Præfationis tue testimonio roboratos. Quin etiam in Epistola 82. ad Marcellinum & Anaplychiam, sese ait subdolum libellum à Rufino oblatum Anastasio Papæ, aliasque ipsius scriptiones opusculis quibusdam explosisse, quas non aliud esse conjecerit quispiam, quam Apologias ipsas, de quibus proxime commemorabimus.*

XXI. Hoc ipso anno geminam Rufini adversum se Apologiam gemina itidem adversus Rufinum Apologia Hieronymus excepit: nam cum ex Occidente Hierosolymam remeasset ipse frater Paulinianus, libros illos adversus eum elaboratos, nondum quidem ab Auctore, quem metus scilicet & pudor inhibebant, in lucem esse editos, sed inter Rufini tamen familiares circumferri significavit; è quibus cum in vulgus exiissent nonnulla, collecta ea ad fratrem pertulit: quod ipsum præbiterunt per literas Pammachius & Marcellinus. Non ad has ipsas itaque Rufini scriptiones, sed ad relatas à Pammachio, Marcellino, & Pauliniano criminationes priorem quam habemus Apologiam Hieronymus adornavit. Duobus ea continetur libris, & Pammachii ac Marcellini nomine inscripta est, quorum monitu fuerat elucubrata; Cadeos vero transmissa, quos scriptis suis Rufinus afflaverat: in eaque declarat Hieronymus constitutum esse sibi peculiari opere Pamphili & Eusebii Apologiam refellere. Hæc simul atque ad Rufinum perlata est, ira incitatus, responsum una cum Apologiis misit ad Hieronymum, quo hastatis eum apicibus territabat, mortem minitans, & ad tribunalia sese provocaturum, nisi maledictis abstineret. Verum fuitiles minas parvipendens Hieronymus, posteriorem Apologiam continuo rescripsit.

XXII. Post septem annos quam hæc acta sunt, diem clausit extremum Melania senior, vix à quadraginta diebus Hierosolymam reversa. Rufinum quoque sequente anno, qui fuit à Christo nato 410. Aquileia ab Alarico vastata in Sicilia profugum periisse tradit Baronius. At in Epistola ad Ursacium, quam interpretationi Commentariorum Origenis in librum Numerorum præfixit Rufinus, quamque cum nondum edita esset, mecum olim benigne communicarunt clarissimi fratres Bigotii, ita scribit: *Sed reddenda pollicitationi non tempestivum, ut ille ait, sed tempestivum nobis tempus ac turbidum fuit. Quis enim tibi stylo locus est, ubi hostilia relatu nuntur: ubi in oculis est urbium agrorumque vastatio: ubi fugitur per marina discrimina, & ne ipsa quidem absq. metu habentur exilia? In conspectu etenim, ut videbas etiam ipse, nostro Barbarus, qui Rhegino oppido miscebat incendia, angustissimo à nobis freto, ubi Italia solum Siculo dirimitur, arceatur. Agebat ergo tum in Sicilia. At deinde: iam enim ex omnibus quæ in Lege scripta reperi, sola ut puto ita Deuteronomio desunt orationuncule, quas si Dominus juverit, & sanitatem dederit oculis, cupimus reliquo corpore sociare: quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cujus religiosum cætum pro amore pudicitie profugum comitatur, iungat & alia. Pinianus ille, cujus in comitatu se tum fuisse ait E Rufinus, is erat Melaniæ junioris maritus. Hunc Roma discessisse anno 408. & Carthaginem appulisse anno 409. ipse agnoscit Baronius. Igitur vel Rufinum in Sicilia à Piniano & utraq; Melaniæ relictum mors anno sequenti oppresserit; vel certe tempus à Baronio assignatum uno saltem anno Rufini obitus ante verterit, viri Origenianæ doctrinæ ita studiosi, ut infinitas sibi turbas, convicia, infamiam, & damnationem denique ejus causa pepererit: qui si animo suo fuisset moderatus, & à librorum & aggr. interpretatione abstinuisset manum, suum sibi Origenes deus, gloriamque in Occidente servasset; verum dum tradit illum Latinis legendum, ex omnium manibus excussit: Totus enim orbis, inquit Hieronymus, post translationem Rufini Hier. Apol. in Origenis odium exarsit, quem antea simpliciter lectitabat. Nihilominus ab Anastasio licet damnatus fuerit Rufinus, ejus tamen consuetudine usum fuisse Chromatium Aquilejensem Episcopum persuadet ipsius Præfatio Eusebii, historię à se conversæ præmissa, qua rogatu Chromatii, animo ex patriæ clade afflicto solamen adhibere volentis, susceptam illam à se ostendit. Melaniæ quoque diu post inflicta Rufino censuram certatim laudibus extulerunt Augustinus & Paulinus: & post mortem demum in Græcorum Martyrologiis inter Sanctos adscripta est.*

XXIII. At non Rufini obitu fata ab ipso Origenismi semina extincta sunt. Pelagius Monachus natione Britannus, arrepta quædam Origenis dogmata à Rufino exculta & propagata renovavit. Quocirca Hieronymus in Proœmio ad libr. 1. Comment. in Jerem. Grunniū, hoc est Rufinum, Pelagii præcursorem & magistrum appellat. Dogma quoque *anæstetis & inopiam privas*, quod supra tractavimus, ab Origenistis accepisse Pelagianos prodit in Proœm. Dialog. adv. Pelag. & in Proœm. libr. 4. Comment. in Jerem. & in Epist. ad

ad Ctesiph, cap. 2. Et Augustinus libr. 2. de peccat. origin. adv. Pelag. & Cælest. refert in iudicio Episcopali Carthagine habito, quærenti Paulino Diacono Presbyterorum nomina, à quibus pestilentem suam doctrinam Cælestius accepisset, respondisse Cælestium: *Sanctus Presbyter Rufinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego audi visillum dicentem quia tradux peccati non sit.* Idcirco Origeniani nominis invidiam in se conversam sentiens Pelagius, cum apud Innocentium Papam se purgaret, in Libello fidei præcipuos Origenis errores proterere se simulavit. Porro ut Origenianæ hæresi Pelagiana, sic

Nestoriana lues successit Pelagiana,

inquit Prosper in Epitaphio Nestorianæ & Pelagianæ hæreseon. Sed quoniam præter institutum nostrum est illarum historia, & aliorum laboribus jam satis illustrata, ad sequentia properamus.

XXIV. Obtritus plane ac pessundatus in Occidente videbatur Origenismus, cum ecce Aviti duo Hispani, Romam alter, alter Hierosolymam profecti, in patriam post reditum merces Origenianas intulerunt. Horum alter (is, ni fallor, qui Hierosolymam contenderat, quemque adisse Hieronymum in Palæstina degentem verisimile est) ab Hieronymo postulaverat, ut Origenis libros *ἀγαθῶν* sincere & fideliter conversos ad se mitteret; quod cum facile impetrasset, cavendosque errores per epistolam Hieronymus præmonstrasset, iis tamen implicari se & illud passus est; ac alterum quoque Avitum in easdem opinionationes pertraxit. Patriæ consulens Paulus Orosius, quam hæc, atque aliæ item hæreses pervadebant, Augustini opem oblato ipsi Commonitorio imploravit. Scripto statim ad Orosium Commentariolo adversus Priscillianistas & Origenistas, hæresin utramque Hispaniam infestantem proculcavit Augustinus; & in eximio præterea de Civitate Dei opere, quod tunc elaborabat, ut & in aliis quoque scriptioibus, cum Origenistis præliatus est. Quæstionem unam, quæ est de origine animarum, definire non ausus, Orosium in Palæstinam misit ad Hieronymum, quem disceptationis huius arbitrum esse voluit. Manifestum itaque ex eo est, merito inter supposititia & Augustino perperam adscripta rejici libellum de Deitate & Incarnatione ad Januarium, qui habetur in Appendice quarti Tomi: quippe qui Origenianis fere panis confusus & confarcinatus est.

Circa idem tempus Semipelagianæ hæresi robur Johannes Cassianus in Galliis conciliabat ex Origenis scriptioibus, cuius è contrario nomen Vincentius Lirinensis ibidem traducebat: in Commonitorio siquidem priore adv. Hæres. cap. 23. dum ostendere conatur errorem Origenis Ecclesiæ Dei offensionem fuisse, postquam præclaras illius dotes multis dilaudavit: *Eo, inquit, res decidit, ut tanta personæ, tanti Doctoris, tanti Prophetæ non humana aliqua, sed ut exitus docuit, nimirum periculosa tentatio plurimos à fidei integritate deduceret. Quamobrem hic idem Origenes tantus ac talis, dum gratia Dei insolentius abutitur, dum ingenio suo nimium indulget, sibi que satis credit, cum parvipendit antiquam Christianæ religionis simplicitatem, dum se plus cunctis sapere præsumit, dum Ecclesiasticas traditiones, & Veterum magisteria contemnens quædam Scripturarum capitula novo more interpretatur, meruit ut de se quos, Ecclesiæ Dei diceretur: Si surrexerit in medio tui Prophetæ, & paulo post: Non audies, inquit, verba Prophetæ illius. Vere non solum tentatio, sed etiam magna tentatio, deditam sibi atque in se dependentem Ecclesiam admiratione ingenii, scientia, eloquentia, conversationis & gratiæ, nihil de se suspicantem, nihil verentem, subito à veteri religione in novam profanissimam sensum, paulatimque traducere.* Tum Lectores monet, etiamsi corrupti sint libri Origenis, quod non diffitetur, sub ejus tamen nomine venditari, & ad insinuandos errores tantum nomen valere posse. Ita renascentis Origenismi propagines in Occidente elix sunt. Sed & iterum ibidem, iterumque sunt contritæ, ut in sequenti Sectione ostendemus.

SECTIO SECUNDA.

I. Theophilus Alexandrinus Monachos quosdam Nitrienses vexat, II. & afflicto ipsis Origenismo Origenistas una infestat. III. Aliæ dissidii huius causæ proferuntur. Synodus Alexandrina Origenistas damnat, quos Theophilus ex Ægypto deturbat. IV. Æquum de his concertationibus Posthumiani iudicium. V. Theophilus factum approbat Anastasius, Epiphanius, & Hieronymus. VI. Utris plus adhibendum in hac historia fidei, Palladius, Socrati, Sozomeno, Georgio Alexandrino, Anonymo vitæ Chrysostomi scriptori, & Symeonem Metaphrastæ, an Epiphanius, & Hieronymus, disquiritur. VII. Theophili Synodicam Epistolam & Paschales quatuor convertit Hieronymus. VIII. Queritur, utri prius Constantinopolim profecti sint Origenistas, an Theophili legati. IX. Origenistas benigne excipi.

A excipiunt *Johannes Chrysostomus, & Eudoxia, X. Synodum in Cypro adversus Origenistas cogit Epiphanius. XI. Theophilenses legati & Origenista apud Imperatorem mutuo se accusant. XII. Epiphanius Constantinopolim appellat, & Chrysostomum male habet. XIII. Altercatur cum Eudoxia, deinde Cyprum repetens fato concedit. XIV. Rei gesta summa repetitur ex Polybiote teste oculato. XV. Constantinopolim advenit Theophilus, & Concilium cogit ad Quercum. XVI. Accusatur Chrysostomus. XVII. Actorum Pseudosynodi ad Quercum habitae fides exploratur. XVIII. Crimine liberantur Nitrienses, & in gratiam cum Theophilo redeunt. XIX. Exautoratur Chrysostomus, & in exilio diem multo post obit. XX. In Chrysostomi defuncti nomen grassatur Theophilus, renitente Isidoro Pelusiota. XXI. Chrysostomum prosequitur laudibus Synesius, probis Hieronymus. XXII. Origenianos libros leſtitat Theophilus: XXIII. Diem claudit: succedit Cyrillus, & avunculi inimicitias persequitur, sed ab Isidoro reprehensus factum mutat. Scribit adversus Origenem Hammon Flavianopolitanus. XXIV. Johannis Hierosolymitani, & Hieronymi obitus. Male audit Origenis doctrina in Oriente & Occidente: XXV. Suos tamen fautores habet Philastrium, Theodoretum, Socratem, Sozomenum, Sidonium, Auctorem Praedestinati, & Eutychetem.*

C
I. HÆC dam in Occidente gererentur, longe graviore tumultu Orientis Ecclesias Origenismus quatibat. Cujus intermissam vitandæ confusioni historiam repetemus. Postquam Isidorus ille, quem à Theophilo ad sedandas Johannem inter, & Epiphanium ac Hieronymum controversias submissum diximus, Alexandriam regressus est, urgere Theophilum non destiterunt Epiphanius & Hieronymus, ut cum Origenista Marte aperto ipse quoque praelaretur. Detrectabat ille pugnam, rogante praesertim Epiphanio, erga quem Anthropomorphitarum hæreseos sibi suspectum male affectus erat. Mox autem ut ad Ecclesiæ causam privata odia accesserent, statim adversus Origenis assecclas classicum cecinit. Obscura certe est & implicata temporum illorum historia, quamque nonnisi à Palladio, Socrate, & Sozomeno, ætatis hujus proximis petere possumus; quamvis prioris auctoritatem minuerit apertus Origenismi amor, alios aliarum hæreseon stultitiam merita pene exstimatione fraudarit. Cur itaque Origenistas insectaretur Theophilus causam hanc fuisse tradit Socrates. Quæsitum in Ægypto non multo ante fuerat, Deusne corporeus esset, & humanam formam gerens, an penitus incorporeus. Multi, ac simplices praesertim Monachi Deum humano habitu prædixum fingeant, unde Anthropomorphitæ, sive ut loquitur Epiphanius Scholasticus in Tripartita Historia, *Humaniformiani* dicti sunt, plures contrariam sententiam sequebantur. Hos inter erat Theophilus, qui cum opinionem suam in Epistola quadam Paschali, cujusmodi Epistolam de more quotannis scribebat, prodidisset, eaque ad Ægyptios Afcetas fuisset perlata, ita exanderunt illi, ut Theophilum ab Ecclesiâ expellendum censerent. Scetinos Monachos reliquis sanctitate præstantiores & doctrina hanc repudiassent omnes Epistolam præter unicum Abbatem Paphnutium, literis tradidit Cassianus. E reliquis vero per Ægyptum sparsis Monachis plurimi manu facta advolant Alexandriam, & de interficiendo Theophilo cogitant. Ille stolidos homines astu tractavit, & ingruentes compeſcivit ambiguo hoc dicto: *Sic ego vos vidi, quasi faciem Dei*, quo quondam Iacob Esau fratrem suum delinivit, ut est Genes. 33. v. 10. Placati illi unum id præterea postulant, ut damnaret Origenis libros, quorum nonnulli à Deo corpus abjudicabant: Ego vero, inquit, hominis istius lucubrationes, & quæ eas probat, averſor. Atque hoc sine ſtetisset controversia, nisi statim nova de causa recruduisset.

F Præerant Ægyptiacis monasteriis viri quatuor pietate nobiles, Dioscorus, Ammonius, Eusebius, & Euthymius, germani fratres, statura proceri, ideoque Longi cognominati: quod etiam cognomen habuisse ipsorum partiarum Isidorum conſpicere licet ex isto Hieronymi Epist. 61. ad Pammach. cap. 15. *Et tamen iste Hieronymus cum pannosa turba & sordidatus gregibus, quid Isidoro illi fulmineo ausus est respondere? At ne forte ille non crederet, & opprimeret eos presentia & mole corporis sui, &c.* Cum fratres illos percharos haberet Theophilus, Dioscorum Hermopoleos constituit Episcopum; duos autem invitos apud se detinuit. Atque hanc quidem vitam, desiderio licet monasticæ vitæ tabelcentes, tolerabant, quoad perspecta Episcopi avaritia, hominem exosi, rursum in solitudinem post triennium secesserunt. Causa secessus cognita, pessima quæque minatus est illis Theophilus, ipsumque Dioscorum inivum habuit. Cum ergo Anthropomorphitis infensos ipsos ex mutuis con-

gressibus agnovisset; apud simplices quosdam & indoctos monachos, quos hæreseos hujus A affines esse sciebat, Anthropomorphitam se professus, Dioscorum cum fratribus in contraria esse secta monuit, & corpus Deo detrahare, Origenem sententiæ hujus patronum secutos. In fraudem his sermonibus illecti boni homines Dioscorum, ipsiusque asseclas vehementer avertati, invidioso Origenistarum nomine infamantes traduxerunt: cum eos è contrario adverterant, pauciores quidem numero, sed doctrina & usu rerum peritiores, Anthropomorphitas appellarent, ita seditionibus inter se agitati conflictabantur. At Theophilus privatas injurias persequens, Origenistarum tumultus obtendit, & Nitriæ occupato monte, Anthropomorphitis monachis arma subministrat, Dioscori monasterium incendit, qui cum fratribus abditus puteis vix ingruenti cladi se subduxit.

Polybius Rhinocorurorum Episcopus, Epiphaniæ discipulus, ipsiusque vitæ scriptor, tres B duntaxat numerat Longos fratres, Heracleonis filios, qui Alexandria cum imperio præfuerat, Theophilo amicitia conjunctos, ab eoque in urbem è monasteriis per fraudem deductos, majorem creatum ait Episcopum, alios Diaconos, & Ecclesiæ cæconomos. Narrat deinde hoc munere per triennium functos, renitente Theophilo in pristinam solitudinem concessisse; ægre id tulisse Theophilum, ipsosque communione privasse; ad quam cum sese admitti frustra rogarent, Chrysostomum interpellasse ea sibi ut restitueretur; postulasse id à Theophilo Chrysostomum, nec impetrasse, eosque tandem Theophili censura liberasse: hinc exorta inter utramque dissidia.

II. Igitur ad graviorem Dioscoro, ipsiusque focis conflandam invidiam, singulari ver- G sutia Theophilus Origenistarum causam cum ipsorum causa conjunxit. Cum enim jam vulgo male audire sectatores Origenis intelligeret, clarissimosque partis illius consecratos à Nitriensibus Monachis subornatos produisse, Nitriamque præcipuum Origenismi domicilium haberi, cumque adversus eos ab Epiphania & Hieronymo instigaretur; non ejus defensores dogmatis, quod Deum incorporeum statuit, quodque ipse antea propugnauerat, & adhuc etiam pro vero habebat, vexare hujus doctrinæ gratia aggressus est, sed ipsis famosam Origenistarum appellationem vir acutus affinxit, quo Origenismi adversarios sibi demereretur, & adversum illos concitaret. Et levi sane argumento impositam illis Origenismi calumniam approbavit, eo scilicet quod sententiæ hujus assertor esset Origenes, quæ corpoream à Deo molem segregat. Atque eo facilius id persuasit, quod ad eos, uti mox dicemus, confugisset Isidorus, quem acerrimum doctrinæ hujus patronum fuisse D jam supra ostendimus. Origenismi ergo causam postquam semel obduxit iracundiæ suæ, Origenistas omnes infectari necessum habuit: quamobrem referta hoc hominum genere Nitriæ ac cetera percuratam, una cum Dioscoro Origenistas omnes illinc exturbasse verisimile est.

III. Scetinis, seu Nitriensibus monachis (utrovis enim modo vel à Nitria monte, vel à Sceti regiuncula dici possunt) alia etiam causa Theophili consecraverat odium. Hunc inter & Petrum Alexandrinæ Ecclesiæ Archipresbyterum simulas intercesserat. Hinc infensus Petro Theophilus admittam ab eo questus est ad mysteriorum communionem mulierem quandam Manichæa lue infectam, priusquam nuntium hæresi remisisset. Factum fuisse id juxta Ecclesiæ consuetudinem, & ex Theophili sententia, Petrus respondit, & testimonio confirmavit Isidori, supra à nobis memorati, viri gravis, & quem post Nectarii obitum ad Constantinopolitanam sedem evehere Theophilus studuerat. Hic graviter succensens utrumque Ecclesiæ expulit. Rem ita à multis narrari refert Sozomenus: at aliter à viro cum Monachis illis conversari solito accepisse se dicit; duas nempe causas habuisse Theophilum, cur Isidorum infectaretur, aliam Isidoro & Petro communem, quod testificari recusassent Theophili sororem heredem fuisse scriptam; aliam Isidoro peculiarem, quod cum pauperum gereret curam, erogatas in eos pecunias Theophilo in extruendis Templis abstumere volenti dare renuisset. Simile quid habet Palladius; seu quisquis scriptor est vitæ Chrysostomi, nam de Auctore non constat apud omnes; qui & alia multa congerit, quæ ab aliis præterita à nobis quoque prætermittuntur. Gravissima vero hic est Anonymi cujusdam, à quo Chrysostomi scripta est vita, quam in octavum Tomum Operum ipsius conjecit Savilius, & Symeonis Metaphrastæ hallucinatio, qui Isidorum illum cum Isidoro Pelusiota confundunt: nisi forte priorem hunc Pelusiorum quoque fuisse dicat aliquis, cum Alexandrinus tamen vulgo dicatur. Sed Sozomenum audire pergamus. Expulsus Isidorus Scetin apud monachos concessit. Adit continuo Theophilum Ammonius, postulatque ut in communionem Isidorum admittat: tergiverante Theophilo instabat Ammonius, & quos sibi itineris socios adjunxerat; adeo ut perterrefaciendis aliis, & à se amovendis unum ex ipsis in carcerem detraxerit Theophilus. Illum reliqui subsecuti in eandem custodiam fraude ingressi sese sponte incluserunt, quoad universos dimississet. Cujus rei tanta apud eum fuit indignatio, ut cum præ quiete & monasticæ vitæ studiis

A diis reliqua omnia eos postputare sciret, his ipsos intercluserit, concitatis subdole diffidiis, turbata pace, & monasteriis igne ferroque vastatis. Addit Palladius oranti Ammonio & Ildori partes agenti ferreum torquem propriis manibus iniecit Theophilum, pugnis maxillas & oculos contudisse, hac ingesta & repetita voce: *Hæretice, anathematiza Origenem.* Ut ut est, constat Episcoporum Synodum Alexandriae coëgisse Theophilum anno Christi 399. damnatosque uno ore Origenistas è Nitriæ monte, ut supra narratum est, exegisse: accedente Imperatorum auctoritate, qui ex Ægypto ut pellerentur scriptis datis iusserant. Synodice huius Concilii Epistolæ fragmenta quadam in Epistola ad Menam Justinianus servavit. Adjiciunt ad superiora Georgius Alexandrinus, & Symeon Metaphrastes, finibus suis extorres monachos Alexandriam pervenisse, & miserabili eorum habitu ita com-

motam fuisse plebem, ut Theophilum latitantem ad necem deponere, visque Prædiciis adhortationibus sedaretur. Digressi ex Ægypto Origenistæ Hierosolymam ad Johannem urbis antistitem confugiunt, quem antea partibus suis faventem cognoverant. Sylvanum eum perperam appellant Georgius Alexandrinus, & alter Anonymus scriptor vitæ Chrysostomi, & Symeon Metaphrastes. Nam anno 386. in Hierosolymitano Throno sedisse Johannem, obisse vero anno 416. demonstrat Baronius: Hierosolymam autem anno 399 Origenistæ, ut dixi, confugerunt. Submissis continuo in Palæstinam legatis Prisco & Eubulo, Hierosolyma quoque & proximis locis eos expelli curat Theophilus, nusquam repugnante Johannem. Horum conjecturam capimus ex Epistola 70. Hieronymi. Scythopolim Origenistæ numero circiter octoginta perveniunt. In his Diolcorus, Ammonius, Eusebius, Euthymius, Hierax, Isaac duo, & Ildorus. At cum ad Imperatorem Arcadium, & Archiepiscopum Johannem delectos è Nitria Monachos, Origenistis infensos, aliosque Constantinopolim allegasse Theophilum accepissent, qui pro se causam dicerent, eodem ipsi ad diluendas Theophilæ ac-

putationes suasque res procurandas profecti sunt.

IV. Per idem tempus quo hæc agebantur delatus est in eas oras à Gallia Posthumianus. Narrat ille apud Sulpitium Severum fœdas Episcopos inter & Monachos concertationes intercessisse, quia congregati in unum sapientius Sacerdotes frequentibus decrevisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet, qui tractator sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur: censuisse Episcopos, libros Origenis, quod sparsis huc illucque erroribus scaterent, penitus esse respuendos; contra pertendisse Monachos, quidquid inerat errorum, ab Hæreticis fuisse insertum; nec propter ea quæ in reprehensionem merito venirent, reliqua esse damnanda. Hinc ortam seditiorem: ex quo contentiosum & pugnax cervicosorum Origenistarum ingenium arguas; qui cum Episcoporum auctoritate reprimi non possent, assumendum fuisse Præfectum, ab eoque in fugam coniectos Monachos ita dispersos esse, ut propositis Edictis nullibi consistere linerentur. Addit postea: *Sed tamen si ille error est, ut ego sentio, si hæresis, ut putatur, non solum reprimi non potuit multis animadversionibus Sacerdotum, sed nequaquam tam late se potuisset effundere, nisi contentione crevisset.* Denique nec Episcoporum severitatem, nec Monachorum perduellionem probare se dicit. Quod mihi sane valde probatur iudicium; nam nimis severe in Origenistas à Theophilo consultum est; sed gravius tamen peccasse videntur Monachi, à quibus tam præfracte Episcoporum auctoritas

Effundata est.

V. Anastasium interim summum Pontificem per Synodicam Epistolam reigestæ certior fecit Theophilus, ac alios item Episcopos, sed Epiphanium potissimum, ad quem scripsit in eam sententiam, se Origenis colubros Evangelico ense truncasse, & secundum Nitriæ Monachorum agmen contagione pestifera liberasse; jam vero esse operum ipsius Epiphani, Cyprios Episcopos congregare, & dare negotium, ut *Origenes nominatim, & nefaria hæresis condemnentur*; deinde vero Synodicas Epistolas ad se, & ad Johannem Chrysostomum, aliosque Episcopos mittere; fuisse perlatum ad se Origenistas ex Ægypto dejectos navigasse Constantinopolim; curet igitur ut Hauriæ, & Pamphiliæ, vicinarumque Provinciarum Antistites operas suas ad extirpandum Origenismum conferant: virum aliquem industrium Constantinopolim mittat, qui illuc quæ gesta sunt, referat; summam esse apud omnes in Ægypto ob profligatam hæresin lætitiā. Notari obiter velim ioculare Guidonis Carmelitæ errorem, qui Theophili verba, quibus Origenis colubros se Evangelico ense truncasse apud Epiphanium jactabat, perperam interpretatus, questum id fuisse scripsit Theophilum, quod membra sibi ferro truncarent Origenistæ, ut haberentur humiles & religiosi. Mox ut Synodicam Theophili Epistolam accepit Epiphanius, ad Hieronymum continuo remisit, aliamque adjecit de suo, in qua sic illum affatur: *Scito, fili charissime. Amalec usque ad stirpem esse deletum, & in monte Raphidim erectum trophaum crucis. Etenim quomodo porrectis in alium Moysi manibus, vincebat Israel; Sic Dominus confortavit famulum suum Theophilum, ut super altare Ecclesiæ Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresin à facie terræ cum ipso Amalec.*

dd 2

Quo

Georg. Ad
lex. in vit.
Chrys. 638.
Anonym.
cap. 89.
Sym. Met.
in vit.
Chrys.

Guid. in
Summa de
Hæresib. in
Hæres. Orig.

Quo argumento ad Epiphanium scripserat Theophilus, eodem propemodum scripsit ad A Hier. Ep. 71 Hieronymum; cui hierespondens: *Vox, inquit, beatitudinis tua in toto orbe pertonuit, & cunctis Christi Ecclesiis letantibus Diaboli venena siluere. Nequaquam amplius antiquus serpens sibilat, sed contortus & evisceratus in cavernarum tenebris delitescens Solem clarum ferre non sustinet, qui quidem super hac re, & antequam scriberes, ad Occidentem Epistolas miseram, ex parte Hæreticorum strophas meæ lingue hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram dum ignoras sententiam roborares. Et paulo post: Vincentius Presbyter ante biduum quam hanc Epistolam darem, de Vrbe venit, & suppliciter te salutat, crebroque sermone concelebrat Romam, & totam Italiam tuis post Christum Epistolis liberatam: cura nimirum Anastasii Papæ, à quo, ut superiore sectione dictum est, profligatus fuerat Origenismus. In alia ad eundem Epistola, Priscum & Eubulum à Theophilo in Palæstinam legatos narrat dispersos regulos, Origenistas nimirum, usque ad suas latebras fuisse persecutos; gaudere omnes ob partem ab Hæreticis victoriam: *Maeste virtute, inquit, maeste zelo fidei, ostendisti quod huc usque taciturnitas dispensatio fuit, non consensus.* Postremo Johannem Hierosolymitanum ob susceptum Origenistam quendam, atque Theophili literas accepisset, excusat his verbis: *Super susceptione cuiusdam non debes contra Urbis hujus dolere Pontificem, quia nihil tuis literis præcepisti: & temerarium fuit de eo quod nesciebat, ferre sententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te in aliquo ledere.* Quibus non Johannem Hierosolymitanum, sed Chrysostomum notari putant nonnulli: sed non persuadent, nam unum quendam susceptum dicit Hieronymus, at quinquaginta Chrysostomus suscepit. Deinde cum ait Hieronymus, *Urbis hujus*, utram potius videtur significare Constantinopolim tot mansionibus distitam; an Hierosolymam cujus in vicinia hæc scribebat? Omnino certe Hierosolymitanus Johannes videtur intelligendus. Ex his suspicari licet deferuisse aliquantulum hoc tempore ipsius cum Hieronymo simulates, (quas rursus tamen redintegratas fuisse inferius ostendimus,) & aliquantum de amore suo adversus Origenem remisisse; vel sententiam certe suam dissimulasse. Quod ut suspicer, facit illud Theophili in alia ad Hieronymum Epistola: *Atque utinam apud vos quoque deponerent hypocrisis, qui occulte dicuntur subnere veritatem, de quibus non bene sentientes in iis regionibus fratres hæc me scribere provocarunt.* Addit Theophilus fugatis Origenistis ad pristinam tranquillitatem monasteria Nitriæ rediisse. Audientibus præterea Hieronymus, dum aliquanto post ad Pammachium & Marcellam scribens: *Vbi nunc est, inquit, coluber tortuosus? ubi venenatissima vipera? Prima hominis facies utero commissa luporum? Vbi hæresis quæ sibilabat in mundo? & deinde: Oppressa est ejus (Theophili) auctoritate & eloquentia, & in marem Dæmoniorum spirituum de terra loquitur: nescit enim eum qui desursum veniens ea loquitur quæ sursum sunt. Queritur postmodum tantis simulationibus uti solitos Origenistas, ut vix à Catholicis internoscerentur: tum subdit: *Quid opus est obsidere Propontidem, mutare loca, diversas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, ejusque Discipulos rabido ore discerpere. Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate.* Demum Paschales Theophili Epistolas, quibus Origenismus obteritur à toto Oriente cum admiratione suscipi, & prædicari denuntiat.**

VI. Prolixe hæc à me notata sunt, ut cum auctoritate Palladii, Socratis, Sozomeni, Georgii Alexandrini, Anonymi alterius qui Chrysostomi vitam in literas retulit, & à Savilio editus est Tom. 8, Chrysost. & Symeonis Metaphrasta, Lector æquus Epiphani & Hieronymi auctoritatem componat, & quam diversa de Theophili & Origenistarum dissidio senserint, cognoscat. Illi summam pietatis, sanctitatis, & mansuetudinis laudem Origenistis tribuunt: hi versipelles, refractarios & pertinaces eosdem fingunt. Illi Theophilum iracundum, impotentem, iniquum, pecuniæ cupidum, pronum in vindictam, privatis injuriis Dei causam falso obtendentem exhibent: hi zelo fidei ardere eundem, polleere prudentia, Moysis virtutem referre dicunt. Quod si res ita fuissent gestæ, ut à Palladio narrantur, num præsentem Posthuvianum, & Epiphanium ac Hieronymum in vicinia positos latere potuissent? num insontes ac pios homines præter fas sedibus suis exterminatos conviciis ipsi quoque lacerassent? num Theophili perulantia consentissent? num ferocitatem ejus ac sævitiam laudassent, & laudando auxissent? Quod si è contrario falsa de Origenistis, & Chrysostomi causa prodidisset literis; an de ipso pronuntiasset Photius: *ὅτι ὁ ἁγὸς ἐν ὁποῖον καλῶς τε καὶ ἰσχυρὰς μὲν τὰ θεῖα καὶ χρυσόστομος ἀνέχεται. Dialogico ipsum charactere pulchre ac diligenter res Chrysostomi descripsisse? Equidem & jam supra dixi, & nunc quoque pronuntio duplicis fuisse generis Origenistas, Orthodoxos & Heterodoxos; quos cum ab invicem fecernere in promptu non esset, utrosque indiscriminatim Theophilum divexasse; eandemque ob causam utrosque indiscriminatim Johannem Chrysostomum fovisse: hinc nonnullos factum Theophili heterodoxos insectantis probasse; aliis Orthodoxos male haberi douisse. Theophilum præterea judicio fuisse præcipiti, & animi affectibus nimium obtemperasse si negarem, reclamaret Chrysostomus, in quem impotenter defa-*

A viit: reclamaret & Paulus ille Episcopus, quem post flagella, carcerem, & metalla, à Theophilo, non propter Origenismum, sed alias ob causas ex Ægypto eliminatum Hieronymus transeuntem hospitio suscepit, & ut per Imperiale scriptum restitueretur, laboravit. Privatis proinde causis ad carpandos Origenistas adductum fuisse veri mihi videtur perquam simile. & vindictæ suæ Origenismum subdole prætexuisse: Epiphanium vero & Hieronymum, rem ipsam Ecclesiæ perutilem, Origenismi scilicet extirpationem spectasse, causas ipsas insuper habuisse. Quæcunque certe res Theophilum impulerit, constat legitimæ Synodi decretis Origenistarum errores fuisse rescissos; ac non tantum fortasse Theophili, quantum Synodi auctoritati Hieronymum & Epiphanium tribuisse.

VII. Porro non Synodicam duntaxat Theophili Epistolam, datam anno Christi 399. sed B Paschales etiam quatuor, annis 400. 401. 402. 403. 404. scriptas, Hieronymus Latinitate donavit, ut quæ iis coninebatur Origenis damnatio, latius, & in Occidente potissimum pervulgaretur. Pervenerunt ad hanc ætatem posteriores tres, prior cum Synodica intercidit; in quibus depravata aliqua ab Hieronymo cum ipsius advertarii jactassent, sese in Epistola 78. ad Pammachium & Marcellam, cum ad eos posteriores Paschales mitteret, luculenter purgavit.

VIII. Jam vero rerum seriem persequamur. Diximus Constantinopolim profectos esse Origenistas, postquam eodem legatos à Theophilo missos acceperunt. Falso id à Palladio, & Sozomeno confictum arguit Baronius ad A. 400. cap. 61. nec quenquam illuc ante legasse Theophilum contendit, quam eodem abiisse Origenistas intellexit. Falsum quoque esse C vult, inter Origenistas fuisse Isidorum; id licet præter Sozomenum Socrates asseveret. Nittur Baronius Theophili ad Epiphanium Epistola, quæ est inter Hieronymianas 67. Sic habet illa: *Didici enim quod calumniatores veræ fidei, Ammonius, Eusebius, & Euthymius, novo pro heresi furore bacchantes, Constantinopolim navigarint: ut & novos, si quos voluerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis sociis jungantur.* Nulla hic Isidori mentio: certe neque Dioscori, nec aliorum quinquaginta, quos illuc perrexisse tradit Palladius. Quasi vero nomina singulorum per censuræ Theophilus instituerit. At deinde Theophilus: *Et ut celerius nostra Constantinopolim scripta perveniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ monasterii patres Monachorum, cum aliis sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctis in præsentia docere quæ gesta sunt.* Ex his effici putat Baronius ab Epiphano, non autem D tem à Theophilo tunc legatum fuisse missum Constantinopolim; Theophilum autem quosdam à Monachis Nitriensibus alio ablegasse. Sane id ex Epistolæ verbis non cogitur: imo vero rogat Epiphanium Theophilus, ut aliquem mittat Constantinopolim, sicut à se Nitrienses monachi missi sunt: quo missi? nempe quo aliquem mitti vult ab Epiphano, Constantinopolim: nam quid aliud verba sonant? Quod autem peregrina communione eos exceperit Chrysostomus, inde concludit Baronius Synodi Alexandrinæ literas illuc nondum fuisse perlatas; alioqui damnatos & proscriptos Monachos minime fuisse excepturum. Ut id de- tur, quod negari tamen potest, nam damnationis causam certum est licere inquiri, non inde sequitur Constantinopolitanum iter prius suscepisse Nitrienses Origenistas, quam legatos suos eodem Theophilus misisset. Probabile quippe est Theophili legatos provincias multas E adivisse, disseminandarum Præsulis illius Synodicarum literarum gratia, proindeque serius Constantinopolim easdem importasse; cum interea discessione illorum audita, nullam interponentes moram, magnis itineribus illuc contendissent Origenistæ; & qui serius suscep- rant iter, maturius illud confecerant.

IX. Constantinopolim delati Origenistæ supplices accidunt ad genua Johannis, postu- lantque ut opera ipsius & auctoritate Theophili adversum se iracundia sedetur, & Ægy- ptum redeundi sibi copia fiat; quod si reverentia aut metu Theophili, ab ipso quoque, quemadmodum & ab aliis Episcopis repellantur, Imperatoris opem se denique imploratu- ros. Compositus ad miserationem cominorandam virorum habitus Chrysostomo lacry- mas excussit. Benigne itaque ipsos alloquitur, jubet causam adventus sui sileant, de ipso- rum restitutione sese cum Theophilo per literas acturum, in Templo interim, cui nomen F Anastasis, sedem ac mansionem figant. Paruerunt illi, & vitæ necessaria partim propriis ipsi manibus, ut mos erat Monachorum, partim religiosarum mulierum liberalitate compa- rarunt, ac Olympiadis potissimum, quæ post obitum Nebridii conjugis creata Ecclesiæ Constantinopolitanæ Diaconissa, peregrinos hospitio excipere, & facultatibus suis fovere solebat. Publicarum his precationum communionem concessit Chrysostomus, ad Sacra- mentorum usum non admisit, nondum cognita ipsorum causa; cum præsertim Clericos quosdam à Theophilo jam ante aliis de rebus Constantinopolim missos acceperat Johan- nes, iique super rebus Monachorum interrogati magnam illos injuriam sustinuisse quidem dixissent, sed ad communionem tamen neutiquam eos admitti postulassent, ne Theophilo res ea foret offensionis. Scribit ad Theophilum Chrysostomus, rogatque ut restitutos Ori- dd 3 genistas

genistas in communionem admittat: sin iudicio contendere malit, necessarios mittat qui a res ipsius procurent. Non rescriptit ille, quosdam è suis illuc allegasse contentus, *libellos ut porrigerent admonens*, inquit Palladius, *quos more solito ipsis dictaverat, apertum quidem & expressum mendacium continentes, variis calumniis opertum & obumbratum: & cum non posset illorum vita derogare, facit ut intra Palatium quasi Magi notarentur.* Subdit postmodum advertentes Origenistas nihil se profecisse, *plerosque in dignitatibus constitutos adduxisse secum, omnes anathematizasse haresin.* Tum deinde collectas adversus Theophili tyrannidem accusationes, & in libellum coniectas Johanni frustra illos ab incepto revocanti tradunt. Monet ille Theophilum constare adversum se accusationis. Rescribit Theophilus vetitum esse Nicænis Canonibus, ne quis Episcopus dere extra ditionem suam posita iudicet: se, si in jus vocandus sit, ab Ægyptiis Episcopis esse iudicandum. Ad hæc permovebatur falsis rumoribus; Sacramentorum communionem Origenistas concessisse Johannem, & animo esse ad ferendas ipsis supplicias parato. Quare ad Episcopos mittit literas quaquaversus, Johannem dignitate & Episcopatu evertere, & Dioscorum cum fratribus ac locis ulcisci omni modo satagens, consilium tamen caute occultans, Origenis libros solummodo carpens.

Si quis Origenistas à Johanne exceptos fuisse miretur, magnam apud omnes Nitriensium monachorum existimationem fuisse meminerit; & Chrysostomo jam inde notas esse Theophilum artes, cum Isidorum in Constantinopolitanam sedem intrudere, & quo minus ad eam exequeretur Johannes impedire conatus est. Præterea Origenianos errores publice detestati fuerant Nitrienses: hinc valde suspecta illi Theophili criminatio. At nec dum satis adverterat pius Antistes simulationes Origenistarum, quibus objectos errores juramento diluere proclive erat. Notanda hæc Hieronymi Epistol. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 1. *Faciam quod solum carere, ut sacra eorum atq; mysteria in publicum proferam, & omnis prudentia eorum, qua nos simplices ludunt, in propatulo sit; & qui neganti voci non credunt, credant saltem arguenti stylo.* Hoc enim vel maxime carere, ne quando contra auctorem suum eorum scripta teneantur. Facile dicunt cum juramento, quod postea alio solvant perjurio. *Ad subscriptionem tergiverfantur, quaruntque suffugia.* Alius, non possum, inquit, damnare quod nemo damnavit. Alius; Nihil super hoc à Patribus statutum est: ut dum totius orbis provocatur auctoritas, subscribendi necessitas differatur. *Quidam constantius, quomodo, inquit, damnabimus quos Synodus Nicæana non tetigit?* Atque id non de omnibus Origenistis, quocunque ad Chrysostomum confugerant, intellectum velim, nam partim Orthodoxis, partim Heterodoxis hanc constitisse catervam D. puto; adeo ut illi ex animo, hi ore tenus errores Origenis damnaverint. Quæ cum Chrysostomo minime perspecta esse possent, corda Deo scrutanda relinquens, verbis illos haresin ejurasse satis habuit. Accessit eodem fortasse aliqua Origeniani nominis reverentia, cujus scripta studiose lectitasse Johannem, multaque ex iis ad suos transfuisse usus observasse mihi videor, & in sequentibus Notis comprobasse.

Eudoxia quoque Augusta humanitatem Origenistæ experti sunt: proditum quippe est à Sozomeno & Nicephoro, ad eam, cum forte curru præterveheretur, accessisse Monachos, sibi illatas à Theophilo injurias exposuisse, hanc honore ipsis habito pollicitam, futurum ut brevi cogeretur Synodus, ad eamque Theophilus evocaretur.

X. Dum hæc agerentur, Epiphanius literis Theophili acceptis, quibus ad convocandam E Synodum, & damnandos Origenistas incitatum fuisse supra diximus, cogit Episcoporum Cypriorum Concilium, librorum Origenis lectionem decreto prohibet, cujus decreti exemplar cum alia in loca, tum præcipue Constantinopolim mittit, Johannem ad idem faciendum adhortans. Collectam quoque à Theophilo postea Synodum Alexandriæ eadem de causa fuisse scribunt Soerates, & Sozomenus; negat Baronius, & perperam ad id tempus relatum fuisse ab impuris Scriptoribus Synodum Alexandrinam asserit, utpote quæ jam ante fuerat celebrata. Ego vero quid statuam, non habeo; nam non unum adversus Origenistas conflatum fuisse Concilium narrat Posthumianus apud Sulpitium Severum Dialog. 1.

XI. Missas ad se ab Epiphanio & Theophilo Epistolas, paratasque sibi insidias neglexit Chrysostomus, animumque in Ecclesiastica restituenda disciplina habuit. Legati interim à Theophilo Constantinopolim Monachi Origenistas libellis proscindebant: hi contra spe pacis præclusa apud Arcadium Imperatorem & Eudoxiam, Theophili questi sunt injurias, libelloque oblato graves ipsi & acerbas criminationes impegerunt, postularuntque ut adduceretur vel invitus, & coram Johanne vadinonium sifteret; confecti vero adversum se accusationum libelli Præfectis urbis dijudicandi permitterentur. Adducendo Theophilo mittitur Alexandriam Elaphius; causam libellorum & accusationum Præfecti cognoscunt. Deprehensa Theophilensium legatorum calumnia, crimen hi in Theophilum conferunt, ab eoque subornatos sese fatentur. Flagellis graviter cæsi detruduntur in carcerem, quoad Theophilus causam pro se dicturus adesset: quo serius adventante pars in

A vinculis obiit, pars in insulam Proconnesum deportatur post adventum Theophili, iudicum animis pecunia mollitis. Hæc ita à Palladio referuntur. Chrysostomus interim Origenistas consiliis & auctoritate sua iuvasse creditus est. Quocirca sub Barnabæ nomine obicure ab Hieronymo perstringitur in Epist. 16. ad Principiam: *Refrigerata*, inquit, *charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita ut Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, imo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.*

XII. Jamque fama percrebuerat male in Johannem affectum esse Theophilum, & causas querere, quibus cum sede deiceret. Hoc intellecto Concilium Constantinopoli cogi volunt optimates, & Clerici complures, quorum inimicitias Chrysostomus severitate sua sibi pepererat. Futurum id pollicita jam ante Origenistis fuerat Eudoxia. Itaque Theophilus Ægyptios Episcopos eo confestim navigare jubet, Antistites Orientis ad Concilium invitat. Nec multo post Cypro solvens Epiphanius Constantinopolim appellit. Obviam progressus Johannes totius Cleri comitatu advenientem honestavit, nec eo perpulit tamen ut hospitio suo, vel domibus Ecclesiasticis, vel sua denique consuetudine uti vellet: adeo infensum Johanni animum propter susceptos Origenistas præse ferebat. Statim Epiphanius ad se convocat Episcopos qui tum forte Constantinopoli versabantur: Decreta Synodorum profert, quibus lectione Origenis omnibus interdicebatur; postulat ut ea ipsi quoque fustigiis suis confirmarent. Paruerunt nonnulli, plures detrectaverunt. In his Theotimus Tomitanus Episcopus, spectatæ vir sanctitatis, iniquum esse dixit, homini jam pridem mortuo injuriam inferre, & majorum de eo decreta rescindere: quo dicto librum quandam Origenis profert, pellectisque versibus aliquot, quibus Ecclesiæ utiles sententiæ continebantur: Intelligent, inquit, qui libros Origenis repudiant, hæc quoque se repudiari. Nihil tamen secius roganti Chrysostomo, ut una secum domo, & una Ecclesiâ uteretur, renuntiavit Epiphanius in domus & precum communionem cum illo sese venturum, ita si libros Origenis damnare, & Origenistas Ægyptios à se rejicere vellet: quod cum ante disceptationem causâ facere recusaret Johannes, persuasus est Epiphanius à quibusdam Johannis adversariis, ut in Templum Apostolorum, quo celebranda erat Synaxis, publice prodiret, damnares libros Origenis ac Origenistas, & Chrysostomum ipsum incesceret. Et fecisset sane, nisi jam Templo propinquum adisset Serapion Diaconus à Johannemissus, monuissetque periculo ipsius futurum, si quod animo destinaverat, re ipsa præstaret; ad seditionem quippe rem spectare. Admonitione deterritus Epiphanius pedem retulit.

XIII. Circa idem tempus hunc inter & Eudoxiam simulas intervenit: causam varie Scriptores narrant. Scribunt Leo Imperator, & Symeon Metaphrastes Eudoxiam Augustam, inimico ut erat in Chrysostomum animo, ipsum hæreseos apud Epiphanium accusasse; postulasse Epiphanium ut causam dicturus Johannes accerseretur, se alioqui minime assensurum; ad hæc exclamasse Augustam, si Johannis exitium interpellaret, sese Idolorum cultum restitutam: quo audito dolore perculsum Epiphanium fuls lacrimis Constantinopoli excessisse. At diversa habet Sozomenus; in morbum incidisse Imperatoris filiolum; hujus vitæ Eminentem Imperatricem rogasse Epiphanium, ut pro eo oraret; qui cum futurum recepisset, ut convalesceret filius, si ab Origenistarum partibus illa descisceret, respondisse Augustam: In Dei potestate filius meus est; tu vero, Epiphani, si mortuos ad vitam revocare posses, ne utique obiisset tuus Archidiaconus: missos eodem tempore ab Eudoxia Origenistas ad Epiphanium quævisse, num aliquando in libros suos vel Discipulos incidisset; negante illo percontatos unde se Hæreticos deprehendisset, qui sententiæ suæ nullum fecisset periculum; huic ex auditu se intellexisse respondentem, subjecisse illos: Nobis vero contrarium evenit, nam ex discipulis tuis & libris, ac Ancorato præcipue tua nobis perspecta sententia nonnullos sæpe refutavimus, qui hæreseos calumniam tibi impingebant; parem itaque nobis vicem retribuere debueras: his intellectis placatum Epiphanium viros dimisisse; & ipsum quoque paulo post navigasse in Cyprum, sive Constantinopoli pœnituisse cum itineris, sive Deus oraculo mortem instare monuisset. Equas discedendi causas habuerit, incertum est. Certe antequam attigisset Cyprum, in ipsa navi decessit, cum jam esset magno natu. Fato quoque circiter hoc tempus extincti sunt Constantinopoli Isidorus, & Dioscorus, & paulo post Ammonius, magnam post obitum sanctitatis famam consecuti. Quo tempore annus agebatur 403.

XIV. Quid de hoc itinere, itinerisque causâ literis tradiderit Polybius Epiphanii discipulus ac socius, ac rerum omnium oculatus testis, operæ pretium est cognoscere. Scribit ille Theophilum Johanni Chrysostomo infensum ob communioni restitutos Longos fratres, cum Imperatricem mittere hunc in exilium velle acceperat, id ut perficeretur summo opere laborasse; dedisse itaque literas ad Epiphanium, quibus Origenismi Johannem

accu-

accusabat; aliam autem ob causam Constantinopolim navigaturum Epiphanium eo magis profectorem accelerasse, non Chrysostomo tamen nocendi studio: magnam tum fuisse in Urbe regiarum perturbationem, propter Eudoxie ac Chrysostomi dissidia; ingressum monasterium quoddam Epiphanium necessitate fuisse coactum, ut quendam ordinaret; agere id tulisse Chrysostomum; hinc dissensiones inter utrumque extitisse; Eudoxiam vero his compertis accessisse Epiphanium, hæreseos accusasse Chrysostomum, & postulasse ut eo abrogato alium Constantinopoli Episcopum præficeret; respondisse Epiphanium, sacerdotio quidem indignum esse Johannem, si re ipsa in hæresin incidisset; sin ipsa ad ulciscendas privatas injurias eum exauctorare vellet, nequitiam se obtemperaturum; excanduisse illam, & interminatam futurum ut Idolorum templa aperiret, si Johannis exilio intercedere vellet: perlatum fuisse ad Chrysostomum, in exilium suum Epiphanium consensisse; eique varicinatum illum, fore ut in throno non amplius sederet, atque hunc vicissim prænuuntiasse Johanni futurum ut ad exilium locum non perveniret; consensisse demum navi Epiphanium, antequam Cyprum attingeret, obiisse, Baronius ad A. 402. cap. 7. falsum esse asserit ad Diaconatum quenquam fuisse promotum ab Epiphanio in Constantinopolitana Diocesi, & unius Sozomeni silentium opinioni suæ præterdit; causam vero cur id jactatum sit, hanc esse divinat, quod in Johannis Hierosolymitani Diocesi jam ante Pauliniano Hieronymi fratri Presbyterii characterem imposuerat; facile itaque Johannem Hierosolymitanum cum Constantinopolitano Johanne Scriptores confudisse. Verum ut dicere prætermittam quam leve sit argumentum ex Sozomeni (cui & Cedrenum addere potuit) silentio petatum, contra Socratis, Leonis Imperatoris, Symeonis Metaphrastæ & Nicephori auctoritatem, tollit omne dubium Polybius id ipsum asserens, qui rei gesta interfuit.

XV. Hac tempestate Constantinopoli agebant Acacius Beroënsis, Severianus Gabalitanus & Antiochus Ptolemaidis Episcopi, & Syrus monachus Isaacus. Hi privatas inimicitias cum Chrysostomo gerentes, Theophilum sollicitant per nuntios ut secum operas ad expellendum Johannem confociaret. Morantem quoque urget Eudoxia Chrysostomo offensior, ideo quod sacris ipsius concionibus, quibus aulicarum mulierum mores sæpe carpebantur, vitiorum suorum sibi conscia notari se censebat. E contrario vero accessit eum ad diluenda crimina (apud Imperatorem quippe fuerat seditionum & cædum accusatus) testatur ipse Chrysostomus in Epistola ad Innocentium Papam, quam exhibet Palladius. Leo autem Imperator, cognomento Sapiens, scribit in vita Chrysostomi, jussisse Arcadium vi adduci Theophilum, cum quæ adversus Johannem fuerat molitus comperisset; & ab Innocentio Pontifice Romano, & ab Honorio fratre postulasse, ut aliqui Roma mitterentur, qui de Theophili causa cognoscerent: tergiversante vero Innocentio, Theophilum Origenisini dicam scripsisse Johanni, & Nitrienibus monachis, à quibus apud Imperatorem fuerat accusatus, suasque in partes Epiphanium illexisse. Narrant Leo & Palladius datos adversus Theophilum accusationis libellos, septuaginta capita habuisse. Maturat ergo iter Theophilus, & Chalcedonem pervenit. Eodem confluit Episcopi, partim Theophili nuntiis, partim Imperatoris mandato exciti. Ex una omnes venisse Provincia scribit Palladius; alii ex Ægypto, aliisque profectos locis narrant, nec non ex Asia, quicunque sedibus suis depulsi se à Johanne agere ferebant, vel aliis ipsi de causis succensebant. Ægyptiis illi navibus transmissis Bosphoro Constantinopolim appellunt. At Theophilum cum plausu exceperunt Ægyptii nautæ; Clericorum obviam processit nullus, utpote infensum Chrysostomo animum præseferenti. Ipse Ecclesiam prætergressus, in Imperatoriam quandam domum sibi paratam divertit. Mota illic triduum hebdomadarum facta, pertentatis multorum animis, & ad accendendum Johannem, cujus congressum caute vitabat, instructis, in Quercum Chalcedonis suburbium una cum factionis suæ Præsulibus concessit, & Conciliabulum celebravit. Quadraginta quinque interfuisse Episcopos declarant Georgius Alexandrinus, Symeon Metaphrastæ, & Acta Pseudosynodi illius, quæ repræsentat Photius Cod. 59. At Palladius triginta sex duntaxat agnoscit: sic enim Episcopos qui adsidebant Johanni, ad Conventiculum rescriptis tradit: *Tua quidem Synodus triginta & sex habet Episcopos ex una Provincia: nos autem quadraginta sumus ex provinciis variis, in quibus & septem sunt Metropolitæ.* Duos & quadraginta Johanni affuisse auctor est Leo Imperator. Cum sit autem in adnotandis numeris proclivis lapsus, promptius est suspicari corruptum numerum apud Scriptores illos, quam apud Palladium qui pauciores quam quadraginta Theophilo adfuisse diserte asserit. Statim adesse jubetur Johannes, & ad accusationes respondere, unaque cum eo Scrapion, & Tigris Eunuchus Presbyteri, & Paulus Lector, simul universum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Clerum Synodus accessit. Quamvis autem Johanni quadraginta adfuerent Episcopi, non idcirco tamen ad Quercum causam dicturus adesse recubabat; si modo ex Ancistitum numero quatuor eximerentur, merito sibi odii & ini-

bus fere Europæ Episcopis à communionē suā deinde segregavit : ut patet ex Epistola A quadam Innocentii ad Arcadium , quam exhibent Georgius Alexandrinus in vita Chryso- stomi , cap. 68. & Anonymus vitæ ejusdem scriptor , cap. 130. quæque in Tomis Conci- liorum extat : & stitisset certe vadimonium coram Universali Synodo , quam cogere medi- tabatur Arcadius , nisi Innocentium Papam , conflandæ ejus Auctorem mors occupasset. Tandem varie jactatus Johannes , & summa inhumanitate ab inimicis habitus Comanis obiit anno 407.

XX. Nee ita tamen Theophili iræ conquierunt. Is post priorem Chryso- stomi re- stitutionem , in decima tertia Pseudosynodi actione Heraclidæ , quem Ephesinum Episco- pum Johannes creaverat , dignitatem abrogare studuit : at repugnantibus multis , in apertam seditionem contentio erupit. Jamque res armis agebatur : multis vulneratis , paucis ali- B quot interfectis , qui unus omnium maxime petebatur Theophilus , fuga sibi consuluit ; quamvis literis quaquaversus missis , ad Synodum celebrandam , rogatu Chryso- stomi , Epi- scopos Arcadius accivisset. Post obitum autem Johannis , non operam solum Theophilus dedit , ne in Diptycha nomen ipsius referretur ab Orientis Episcopis , sed ut infame etiam vulgo haberetur , scripto ad id grandi volumine. Cujus libri fragmentum libro suo sexto Facundus inseruit , eundemque ab Hieronymo Latine conversum fuisse testatus est. Hæ Isidoro Pelusiotæ causæ fuerunt , cur Theophilum graviter coargueret , & *Θεοφίλου* appellans , & adductum dicens ad insectandum Johannem ex Isidori illius supra a nobis commemorati occasione : *Θεοφίλου* , inquit , *καὶ Θεοδοζίου κατεπολιέμενον ἀνθρώπων* , & *ἐμὰ ὁμολογία ἀπὸ Θεοφίλου καὶ Θεοδοζίου* , *ὁρμὴν ἔχοντες ἐν ἐκείνῃς ἐκκλησίαις* , *καὶ τὰς ἐκκλησίας* . Deo charum & rerum divina- C rum consilium oppugnavit hominem , cum inimicitiam & odium adversus hominem mihi cognomi- nem propria perverſitatis occasionem reperisset. Unde Sozomeni narratio , susceptas adversus Isi- dorum inimicitias causam Theophilo dedisse dicentis , cur tantas conciret turbas , adversus Baronium confirmatur.

Isidor. Pe-
lus. 152.
Baron. A.
400. f. 158.
Synes. Ep.
66.

XXI. Synesius quoque temporum illorum æqualis , licet sub Theophili ditione positus , in Epistola tamen ad ipsum data , Johannis nihilominus memoriam laude prosequitur. Idem cum ad Episcopatum Cyrenensem superiore anno invitatus promoveretur , ad declinandum o- nus , & populum absterrendum publice contestabatur , nec mundi occasum , nec resurrectio- nem corporum , nec animas jam formatas inferi corporibus sibi posse persuaderi : quæ cum in- signia sint capita Origenianæ doctrinæ , valde in his locis exosam tunc fuisse concludimus. At Hieronymus Chryso- stomi expulsionem & exilium Theophilo per Epistolam gratulatus est : *Vade & nos* , inquit , *lohanne qui dudum Constantinopolitanam rexisset Ecclesiam* , *Deo placere semper optavimus* , & *causas perditionis ejus* , in quas ferebatur improvidus , nequaquam credere volumus. Sed ille , ut cetera flagitia ejus taceam , *Origenistas in suam recipiens familiaritatem* , & *ex his plurimos in sacerdotium provehens* , atque ob hoc scelus beatæ memoriæ hominem Dei Epiphanium , qui inter E- piscopos clarum in orbe sedes effulsit , non parvo mæore contristans meruit audire : *Cecidit , cecidit Ba- bylon* . Minime itaque assentiendum Baronio , qui concitatas à Theophilo adversus Chryso- stomum turbas ægerrime tulisse Hieronymum conjectat.

Baron. A.
404. f. 135.

XXII. Observatione vero dignum est quod narrat Socrates , Georgius Alexandrinus , & Symeon Metaphrastes , in Theophilum vulgi odium crevisse , idcirco quod post damnatos E tanto conatu Origenis libros , eorum etiam tum lectioni deditus esse deprehensus sit ; cuius rei causam cum ab eo percontaretur quispiam , respondisse prætore floribus confito similes esse libros Origenis , decerpere se quæ pulchra sunt : quæ spinosa , præterire : atque id omnibus of- fensionem fuisse. De ea re ita Rupertus Tuitiensis libr. 1. Comment. Deut. c. 9. *Iuxta litteram ma- nifesta est æquitas* , juxta anagogen vero *judicii Lectorum inhibetur mutabilitas* , videl. quam in Theo- philo Alexandrinæ civitatis Episcopo Ecclesiastica reprehendit relatio. Qui cum Iohannis Constanti- nopolitani , qui Chryso- stomus appellatur , esset inimicus , lectionem Origenis , cui libenter incumbebat , zelo ejusdem Iohannis damnavit : tandemque damnato Iohanne , quia se à lectione Origenis non cobi- buit , rursus ipse lectioni Origenis ejusdem incubuit. Hinc existimari potest , quanta vastitæ Theo- philus , per speciem insectandi Origenismi privatas similitates ultus sit , facile præsertim rece- ptis paulo ante in gratiam Origenistis : sed ut in cœpta tamen simulatione perseveraret , sty- lum hoc ipso , & sequente præterea anno summa asperitate & maledicentia exercuit adversus Origenem in Epistolis Paschalibus , quas Latine exposuit Hieronymus , in abolendis Origeni- starum erroribus Theophilo consentiens.

XXIII. Anno Christi 412. decessit Theophilus , relicto cum Epistolis Paschalibus grandi volumine , in quibus suum adversus Origenem vel verum , vel simulatum odium in- signibus monumentis expressit. De eo volumine sic Gennadius libr. De vir. illustr. *Scriptis adversus Origenem unum & grande volumen* , in quo omnia pene ejus dicta & ipsum pariter damnati similiter docens non à se cum primum , sed ab antiquis Patribus , & maxime Heracla fuisse & à Pres- byterio ejectionem , & de Ecclesia pulsum , & de civitate fugatum. Refert ex Isidoro Diacono Jo- hana-

A hannes Damascenus, Theophilum morti proximum, cum propter admissum in Johannis causa peccatum, exhalare spiritum non posset, oblata ipsi Chrysostomi imagine & adorata statim animam egisse. Nihil fecius tamen ejus famam lancinavit Cyrillus Theophilus cognatus. At cum animus ipsius mitigare studenti Attico Constantinopolitano Episcopo perpetuas sese cum Chrysostomi nomine inimicitias gesturum Cyrillus renuntiasset, in acres Isidori Pelusiorum objurgationes incurrit: & ad meliorem tandem revocatus mentem cum Johannis memoria rediit in gratiam, nomenque ipsius Diptychis inseruit. Anonymus Chrysostomi vitæ scriptor in somnis monitum à Johanne Cyrillum sententiam mutasse narrat, deque ejus pietate & integritate saniora sensisse. Relato ejus in Diptycha nomine, reliquis Præfibus idem ut facerent, exemplo fuit. Adeo ut publice coli deinde cœptus sit Chrysostomus, & magna demum pompa ac comitatu Constantinopolim reliquias ipsius Comanis devexerit Proclus antistes Constantinopolitanus. Hic porro frustra miratur Socrates, quid sit cur tot post obitum annis Origenem ab Ecclesiæ communione segregatum pronuntiaverit Theophilus, Johannem vero trigésimo quinto è morte anno in eandem Proclus receptum voluerit: nam licet Origenis potius doctrina, quam nomen fuerit à Theophilo dammandum, nihilominus tamen utpote nefaria doctrinæ auctor Origenes censuram aliquam & reprehensionem commeruit; cum nullus è contrario erroris affinis Chrysostomus, per summum scelus ab Ecclesia proscriptus, jure in eam subinde receptus sit. Jam ante hæc temporalium de resurrectione adversus Origenem scripserat Hammon Hadrianopolitanus, ut à Maximo traditum est in Scholiis ad Dionysium de cœlesti Hierarchia, cap. 7. de ejus ætate unum habeo quod dicam, vetustiore fuisse ipsum Cyrillo, à quo in testimonium alicubi citatus est.

XXIV. Restituto in pristinam famam Chrysostomo, magna tamen ex his conflictationibus Origeniano nomini ignominia illata est, ut fere jam vulgo pro Hæretico haberetur. Quapropter Hieronymus Demetriadem virginem præceptis instituens anno 413. caute monet, ut sibi ab Origenistarum fermento caveat. Nam cum Origenismum ab Anastasio protitum dixisset, addit: *Et quia vereor, imo rumore cognovi, in quibusdam adhuc vivere & pullulare venenatam plantariam, illud te pio caritatis affectu præmonendam puto, ut sancti Innocentii, qui Apostolicæ cathedræ, & supradicti viri successor & filius est, teneas fidem.* Postquam vero animarum opus præcepit, & admissa ab iis ante vitam peccata, velut hæreseos illius characteristiconnotavit; *Hæc impia, inquit, & scelerata doctrina olim in Aegypto, & Orientis partibus versabatur, & nunc abscondite, quasi in foveis viperarum apud plerosque versatur, illarumque partium polluit puritatem, & quasi hæreditario malo serpit in paucos, ut perveniat ad plures.* Atque his & sequentibus non Origenismum duntaxat, sed & hujus traducem Pelagianismum notat; magna siquidem doctrinæ utriusque affinitas. Unde Johannes ille Hierosolymitanus sæpe jam vocatus in partes, postquam Origenianam diu propugnavit doctrinam, in Pelagianam demum prolapsus est; nec Pelagium fovit modo, sed Hieronymi etiam Pelagiomastigis ulciscendi studio, in discipularum ipsius Eustochii & Paulæ monasteria cædibus, incendiis ac rapinis per submissos gregales suos grassatus est. At cum paulo post mors oppressit, anno nimirum post Christum natum 416. & quadriennio post, ipsum quoque Hieronymum, Leo Papa suppar huic ætati in Epist. II. ad Julianum Coensem Origenianæ animarum damnationem probat & prædicat. Leoni æqualis Vincentius Lirinensis, de quo in superiore sectione diximus, in libello adversus Hæres. cap. 23. maximis Origenem affecit laudibus, quo splendidior esset subjecta vituperatio. Auctor Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum ad Desiderium, Hieronymo perperam adscripti, Hæreticis alioqui non valde iniquus, Origenem tamen temeritatis & erroris infimulat. Dioscorus Alexandrinus præsul apud Synodum Chalcedonensem Origenismi infimulatus est à Theodoro Alexandrinæ Ecclesiæ Diacono. Refert Cyrillus Monachus, in vita S. Euthymii, maximam Origenistarum multitudinem in Cæsareæ Palestinæ vicinia habitasse; cumque ii ad sanctissimum Abbatem Euthymium frequenter ventitarent pietatis obtentu, vanitatem ipsorum & errorem virum harum rerum callentissimum coarguisse, & reluctantes argumentis oppressisse. Memorabile vero in primis Concilii Romani, anno 496. sub Gelasio Papa habiti decretum, super Origene, ipsiusque lucubrationibus, quod est hujusmodi: *Origenis nonnulla Opuscula, quæ vir beatus Hieronymus non repudiât, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.* Ad hæc vitio dat Eusebio, quod in laudibus atque excusatione Origenis schismaticum conscripsit librum. Deinde scriptum, quo agitur de pœnitentia Origenis, apocryphum esse jubet. Attamen supposititia hæc esse, totamque adeo decreti hujus partem, quæ ab his verbis: *Item decretales Epistolæ* ad finem usque pertinet, à Gratiano additam esse, nihilque hujusmodi in antiquis Codicibus reperiri affirmant nonnulli; velut Nicolaus de Cusa in libro de concordantia Catholica, cap. 3. Denique Stephanus Gobarus Trithemita reprehendendi Isidori Pelusiorum anam quarentem Severum, Origenismum

mum ipsi affinxisse scribit; idcirco nempe quod Chrysostomi causam adversus Theophilum A & Cyrillum defendisset: attamen veritate victum resipuisse, & temere jactatam calumniam prudenter revocasse.

XXV. Nonnullos autem contrariis ductos studiis Origeniano nomini hoc tempore favisse comperio. Theodoretus Hæreseon feriem contexens, nullum in iis Origenismum, bullos Origenistas recenset: imo vero Origenem cum laude & honore appellat. Certe totis quinquaginta annis Theodoro vetustior Philastrius Brixienfis, qui Hæreticorum item Catalogum edidit, nullam penitus fecit Origenistarum mentionem; quod in eo tamen minus mirandum est, utpote qui Epiphani, Hieronymi, Johannis Hierosolymitani, Theophili, Nitriensis, & Chrysostomi altercationes ætate præcesserit. Origenistas vero palam se produnt Socrates Scholasticus, & Hermias Sozomenus in Historiis suis; ita diligenter argumenta perquirunt omnia, quibus fulciri secta hæc & roborari potest. Fuit ex eodem grege Sidonius Apollinaris, fuit & Auctor Prædestinati æqualis temporum illorum, à Jacobo Sirmondo in lucem editus, studium suum adversus Origenem præseferens, & errores ipsius Operibus admissos, à falsariis, & librorum adulteratoribus Hæreticis intrusos & aspersos fuisse gnaviter contendens. Fertur etiam ex libris Origenis instructus ad impietatem & armatus Eutyches, impurus Hæreticus, unicam in Christo naturam posuisse. Adeo diversa homines de Origenis doctrina hac tempestate sentiebant.

SECTIO TERTIA.

I. Rursus è Palestina monasteriis Origenismus emergit. II. Origenistas apud Iustinum accusat Sabas, III. Origenismum passim spargunt Nonnus & Leontius. IV. & aliquanto post Nonni discipuli Theodorus & Domitianus Origenismi causa crudelia multa perpetrant. V. Sarabaitæ unde dicti. VI. Origenistarum gesta Imperatori renuntiaturus Gelasius Lauræ Præfatus, ab ejus aditu excluditur: huic in reditu defuncto succedit Georgius Origenista, Georgio Cassianus, Cassiano Conon, orthodoxo orthodoxo. Antiochena Synodus. VII. Epistolam ad Menam adversus Origenem scribit Iustinus: VIII. ejus Epistola summa representatur. IX. Theophrasti somnium. Iohannes Philoponus Origenizat. X. Trium Capitulorum causa aliquanto post ventilari cæpta est. XI. Editum adversus tria Capitula promulgat Imperator, unde Schismata multa oriuntur. XII. Reflorescit Origenismus in Palestina. Synodus Quinta celebratur, XIII. & damnat tria Capitula. Hinc magnis motibus Ecclesia conturbatur. XIV. Verum in Quinta Synodo de Origene actum sit. XV. Quid in ea adversus Origenem constitutum sit, exponitur. XVI. Nova in Origenismum facta odij accessio, XVII. quæ prodeuntibus subinde annis paulatim obsolevit. Insensos sibi tamen nonnullos identidem Origenes natus est, XVIII. Græculos præcipue: à Latinis vero benignius exceptus est. XIX. Oraculum divinitus editum S. Mechtildi de salute Origenis, Guidonis & Platina de Origene judicium. Hujus causam tuentur Iohannes Picus, & Iohannes Nauclerus. Favet ipsi quoque Iohannes Trutemius, sed citra errorum ipsius defensionem. XX. Primus Origenis Opera prælo committit Iacobus Merlinus, & pro eo Apologiam scribit, unde Massæi & Bedæ convicii appetitur. XXI. Defendunt Origenem Erasmus, Ferrarius, Sixtus Senensis, Genebrardus, & Halloxius: eundem impugnant Baronius, & Bellarminus, Lutherus, & Beza: incerta Sculteti ratio: æquiores in eum se gerunt Espenceus, Possévinus, Greeserus, & Binetus.

I. SUPERIORES turbas, velut de compacto, multorum annorum induciæ consecutæ sunt, Origenismo faventibus quidem multis, pluribus etiam adversantibus, sed utrisque vel prementibus sententiam, vel citra discordiam aperientibus: quoad è Palæstinæ monasteriis nova rursus dissensionis flamma erumpens, maximum in Ecclesia peperit incendium. Nam cum ex erectis à S. Saba asceteriis per nefas exiissent monachi quidam perduelles, & ad torrentem Thecoun in Palæstina novam Lauram extruxissent circiter annum Christi 517. reconciliatus cum illis Sabas, decoratæ à se & amplificatæ ipsorum Lauræ Johannem quendam præfecit. Scribit Cyrillus monachus, testis locuples, ut qui his locis & temporibus vixerit, morti proximum Johannem hujusmodi vaticinium edidisse. Ecce veniunt dies, in quibus qui præsentem locum habitant, descendent à recta fide, & extol-

Cyrill. in
vit. S. Sa-
ba. c. 49. 50.

A lentur quidem in seipfis, ut cum divino David dicam, qui exacerbant: in audacia vero sua destruentur, & alitudo eorum repente decideret. Dictum res comprobavit: suffectus enim Sabæ nutu in Johannis locum Paulus, vir simplex, in Monachorum cœtum quatuor homines Origeniana lue laborantes non satis perspecta eorum doctrina admittit: quos inter primas obtinebant Nonnus quidam Palæstinus, non Origenistarum duntaxat, sed Gentilium etiam & Manichæorum erroribus implicatus, & Leontius Byzantius, vel, ut aliis placet, Byzacenus. Hi sub Agapeto, quem Novæ Lauræ præesse jussit Sabas, postquam Paulus solitudinis amans in Arabiam secessit, insaniam suam prodiderunt. Quo comperto Eliæ Hierosolymorum Episcopi, & Sabæ consilio usus Agapetus, ne latius serperet labe, Origenistas Laura confestim exturbavit. Nec impetrare potuerunt illi ab Hierosolymitano Præfule, qui Eliæ succellit, ut in integrum restituerentur; quoad eos Mamas, post Agapeti obitum, Novæ Lauræ rector suscepit, Origenismum quidem in sinu gestantes, sed Sabæ metu animum dissimulantes.

II. Grassantes interea per Palæstinam Samaritani maximis calamitatibus rem Christianam afflixerunt. Nihilotenus Justinianum, ejusque conjugem Theodoram, recens Imperium adeptos confectis calumniis circumvenit vir dignitate illustris, nomine Arsenius, arte veterator ac sycophanta, & Samaritanorum seditionis causam in Christianos refudit. Quibus acceptis Sabam refutandæ calumniæ ad Imperatorem allegat Hierosolymitanus Antistes A. Christi 530. Liberaliter eum excipit Justinianus, prolixæque omnia defert. Tum vero præ cæteris unum id enixe postulavit Sabas, ut Arian, Nestorii, & Origenis dogmata, quibus Ecclesiæ conturbabatur tranquillitas, de medio tollerentur. Annuit Imperator, & Antonio Aiscalonitano, & Zachariæ Pellæ Episcopis per literas dedit negotium, ut has profligarent Hæreses, & anathemati subjicerent.

III. Sub finem sequentis anni humanis exempto Saba, magnum in Palæstina incrementum Origenismus accepit: hujusmodi enim castigatore expeditus Nonnus, administro usus Leontio, non Novam solum Lauram, sed alia etiam hujus Eremitæ monasteria hac peste afflavit. Frustra tamen in corrumpeundo Sucænsi asceterio conatus suos consumit, artes illius exsufflante Cyriaco, admirandæ virtutis sene. Igitur ut ad monasterii hujus regimen allegaretur Petrus Alexandrinus, Origenisticæ vir addictus sectæ, perfecit Nonnus: verum ut is doctrinam suam explicare cœpit, magno statim omnium consensu dejectus est. Petrum alium Græcia oriundum, prioris Petri consimilem & partiarium, eique a Nonni asseclis suffectum, Catholicitatem abdicarunt dignitate, & Cassianum tandem Scythopolitanum, fidei ac morum integritate florentem, monasterii Sucænsis Archimandritam constituunt, Cyrillum quoque monachum, qui Sabæ vitæ literis mandavit, ad eundem Cyriacum literas ferre jussit Johannes Silentarius, Episcopus, in Sabæ Laura tunc temporis delitescens, Origenistis insens, quibus enixe ab eo postulabat, ut Nonni ac Leontii, aliorumque Origenistarum, qui novam Lauram infidebant, confutationem & exilium à Deo impetraret. Respondit Cyriacus prope esse, cum miserrime Nonnus & Leontius essent interituri, reliqui vero ipsorum asseclæ Nova Laura expellerentur. Tum sermones hunc inter & Cyrillum de rebus Origenistarum ultro citroque habitos fuisse narrat Symeon Metaphrastes, à quo Cyriaci vita conscripta est. Circa hoc ipsum tempus aliqua Origenis opuscula Bellator Presbyter in Latinam linguam refundebat.

IV. Res aliquantisper tranquillatæ videbantur, cum Nonni discipuli Domitianus, & Theodoretus, cognomento Ascidas, Ancyranus ille, hic Cæsareæ Cappadociæ creatus Antistes, ad promovendum Origenismum recens adepta potestate abusi sunt. Eorum quippe præsidio confissi Origenistæ non jam per cuniculos, non subdolis ratiocinationibus incautas mentes expugnare tentarunt, sed aperta vi grassantes, armis instructi, quorum animos labefactare non poterant, eorum monasteria funditus diruebant. Et in maximam quoque Sabæ Lauram castrages incubuisset, nisi via aberrantes in aspera incidissent loca, unde infectare pedem demum retulerunt. Magnos etiam ex eo sumserunt spiritus, quod Petrum Hierosolymitanum Episcopum compositis dolis eo perpulerunt, ut in communionem reciperet Petrum Alexandrinum, quem Sucænsis monasterii Præfectura depulsum diximus, & Johannem cognomento Strongylum. Quo facto tantum Origenistis accessit fiducia, ut jam quaquaversus doctrinam suam, sic tanquam legem, promulgarent; si quos obvios haberent Hierosolymæ monachos orthodoxos, male multantes turpiter ejicerent; multos etiam gravissimis suppliciis excruciant. Quibus ad eos perlatis, qui circa Jordanem sedes posuerant, ad opem locis ferendam cœunt, & in Sabæ Lauram, velut in propugnaculum confugiunt. At illuc quoque manu facta advolant Origenistæ, & foribus effractis, Laura potiti, ex orthodoxis complures vulneribus concidunt.

V. Hæc in vita Sabæ narrans Cyrillus, & Origenistarum illorum petulantiam describens: *Quin etiam, inquit, si aliquem ex orthodoxis monachis deprehendissent in sancta civitate, im-*

piam manu ferientes, & Sabaiten vocantes, illinc cum turpiter expellebant: Sabaiten, intellige, Sabæ A
lectatorem, & discipulum; nisi forte malis legere, Sarabaiten. Triplex erat apud Ægyptios
monachorum genus, Cœnobarum, Anachoretarum, & Sarabaitarum: Sarabaitæ proprio
arbitrio vivebant extra cœnobia, homines avari, hypocritæ, scortatores, gulosi. Dicti viden-
tur à סרב, *rebellis, refractarius, contumax*. Meminere illorum Cassianus, Benedictus, Hum-
bertus, Ivo, & alii. Eosdem Remoboth appellatos scribit Hieronymus Epist. 22. ad Eustoch.
cap. 15. Quidam legunt Remoboth, quam vocem à Græco ῥεμωθ detortam aliquis forsitan
existimaverit. ῥεμωθ hominem vagum atque erronem sonat. Tales autem Sarabaitæ,
Cassianus Collat. 18. Sarabaitas asserit non contentos Abbatis cura atque imperio gubernari, hoc
præcipue procurare, ut absoluti à Seniorum iugo, exercendi voluntates suas, & procedendi, vel quo
placuerit evagandi, agendique quod libitum fuerit, habeant libertatem. Quid si pro Remoboth B
legamus Rehoboth, à רהב, seu רהבה, Arabica voce, quæ Monachum sonat. At Isidorus
libr. 2. de Offic. Eccles. cap. 15. Sextum genus est, inquit, Monachorum & ipsum teterrimum,
atque neglectum, quod per Ananiam & Sapphiram in exoratio Ecclesia pullulavit, & Apostoli Peri-
severitate excisum est; quique ab eo quod semetipsos à cœnobiâ disciplina sequestrant, suasque ap-
petunt liberi voluntates, Ægyptiorum lingua Sarabaitæ, sive Renuitæ nuncupantur. סרב enim idem
sonat ac Renuit. Sed tamen non absurde quis conjecerit hoc loco legendum Revivitæ quod
idem est ac Rehoboth, à רהב, adeo ut duas monachorum illorum Ægyptiacas appellationes,
Sarabaitas, & Rehoboth, sive Revivitæ expresse; ait enim: Ægyptiorum lingua Sarabaitæ, sive
Revivitæ nuncupantur. Quæ vox posterior facile recula est in Renuitæ: unde Odo Cluniacen-
sis Collat. 3. Nos miseri non sumus monachi, ut falso nominamur, sed Sarabaitæ, id est, Renuitæ, qui C
jugum regularis disciplina renuimus. Cæterum vocabulum רהב, seu רהבה quo notatur Mona-
chus otitur ex רהב, conturbavit, perterruit: hinc quis fortasse Sarabaitas dictos putet, mona-
chos inquietos, contumaces, & turbulentos; nam eos inter se altercati & contendere so-
litos tradit Hieronymus. Nominatos quidam suspicantur דאב תו סאגאס, דאב תו סאגאס
אדאס, sic enim vocem hanc interpretantur Hefychius & Suidas. Promti autem erant in ve-
nerem Sarabaitæ: quapropter ait Humbertus Cardinalis: Unde & fornicantes Sarabaitæ ve-
nerantur; sed verisimilius est, quod attulimus priore loco nominis huius veriloquium. Ut ut
est non præter rationem credi possit, ejusmodi convitio pios & orthodoxos monachos ab
impiis Origenistis fuisse traductos: sed nihil tamen mutamus: nec asserimus quicquam, sed
tantum proponimus. Atque hæc obiter.

VI. Expugnata Sabæ Laura ad Imperatorem Patrum consilio proficiscitur Gelasius Mo-
nasterio præfectus, rerum gestarum summam ad eum perlaturus: verum Theodori Cæsa-
rientis Episcopi artibus effectum est, ut omnis ad Imperatorem, & ad Constantinopolitanum
Episcopum aditus ei præcluderetur, & re tandem infecta discederet. Revertentem Amorii,
quæ Phrygiæ urbs est, mors oppressit. Quibus intellectis, Sabæ Lauram Georgio cuidam
consecraneo suo regendam committunt Theodorus & Domitianus. Orthodoxos ille con-
fessum Laura exigit. At ipse quoque non multo post libidinose ejusdam impuritatis con-
victus monasterio abigitur, cum paulo ante turpissimo exitu Nonnus vitam clausisset. Ge-
orgium excepit Cassianus vir sanctis & legitimis disciplinis in Sabæ umbraculis institutus;
Cassianum post decem menses defunctum Conon doctrinæ integritate & virtute nulli se-
cundus, a quo frequentibus dissidiis afflicta, & prope jam deserta Laura revocatis Patri-
bus orthodoxis in pristinum splendorem restituta est: cum præsertim profligando Orige-
nismo operam suam navaret iisdem temporibus Theodosius apud Palæstinos Cœnobiar-
cha, qui inter regionum illarum Monachos insigni morum sanctitate magnam fuerat au-
thoritatem consecutus. Quæ circiter tempestate harum regionum Origenistas collecta
ab Ephremio Antiocheno Præsule Synodus anathemate damnavit; ut narrat Auctor
Synodici, quod nuper in Bibliotheca Juris Canonici recudi curavit eruditissimus & huma-
nissimus Henricus Justellus, Christophoro patre dignissimus filius. Fractis autem Origeni-
stæ viribus destiterunt ab Orthodoxorum infectione; multas vero inter se turbas & prælia
conciverunt.

VII. Pelagio S. R. E. Diacono Constantinopolim à Palæstina redeunti comites se ad-
junxerunt monachi aliquot Palæstini. Causa hæc proficiscendi fuit. Præcipua quædam ex
Origenis libris hærescon capita excerpserant. Ea Justiniano offerre, & ut una cum Orige-
ne damnarentur, impetrare volebant. Florebat tunc temporis Imperatoris gratia Theo-
dorus ille quem dixi, Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, acerrimus Origenianæ causæ pro-
pugnator: cui cum male idcirco veller Pelagius, Palæstinos monachos Constantinopolim
perduxit, & ad stipulatorem habens Menam Constantinopolitanum Patriarcham, à Justi-
niano flagitavit, ut eorum postulatis annueret. Rerum Ecclesiasticarum arbitrium ad se
deferri gaudens Imperator voti eos compotes fecit, & nomine suo Epistolam ad Menam
conferri jussit, qua Origenis, & Origenianorum dogmata damnaatio continetur. Ope-
ra præ-

Arx pretium est ipsa Liberati Carthaginensis Archidiaconi verba recitare: *Iubente eo dicta est in Origenem, & in illa Capitula anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Mena Archiepiscopo apud Constantinopolim reperit, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Ephraemo Antiocheno, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus, & subscribentibus Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus.* Ita Adamantii damnationem nobilissimi Ecclesiae Antistites calculo suo comprobaverunt, Hæc circa annum 538, facta deprehendimus.

VIII. Minime vero Origenistas, sed Origenem ipsum hac Epistola petit Justinianus, enumeratisque ipsius erroribus inter Hæreticos recensendum sancit, ei τόνειν, inquit, ἀπαντες αἰρετικοὶ ἐπὶ ἐνδὲ τυχόν, ἢ δυνάτεος δόγματι. *ἡ δὲ προσην ἐκβιβλίου ἡ ἀριωπάτης ἐκκλησίας* B *ἐκβιβλίου ἀναθήματι μὴ ἴδιον δόγματων, τὸς ὅλους χριστιανῶν ἀνέξῃ* *ὡς ἡμεῖς τε καὶ τὸ πονηρὸν αὐτῶν* *ἐκκλησιῶν ἀντιποιεῖς, ἡ τοιαύτας μὴ εἰρηδικῶς βλασφημίας, πᾶσι ὃ ἡ εἰδὸν αἰρετικῶς τοσαύτῳ ὅλῳ* *ἀπολείας καὶ βλασφημίας ἀποδοχόμενος, καὶ ὅς τὸ τοιοῦτον τῶν ἀρίων πατέρων ἐκπαλαί ὑπὸ ἀνάθεμα ἡνωμέ-* *τε μὴ ἡ μωσαίων ἀπὸ δόγματων;* *Stigmatur omnes Hæretici, ob unius fortasse vel alterius dogmatis* *perverſitatem eieci sunt ἐκ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, quis prorsus Christianorum sustinebit Origenem,* *vel nefarias ejus lucubrationes defendere, a quo tot impietates prolata sunt, & tanta exitii &* *impietatis materia universis propemodum Hæreticis subministrata est, ideoque a sanctis Patribus* *jam olim anathemati cum perniciosius suis dogmatibus subiectus est?* Ad hæc prompta est & parata exceptio: si error hæreticum facit, fateor hæreticum esse Origenem: si pertinacia, quis erroribus pertinaciter adhæsisse Origenem dicere audeat? Ostendit deinceps Imperator Paganis & Manichæis Adamantium consensisse, ex ejusque decretis Arianam hæresin coaluisse: tum animarum προύπαρχον tanta contentione oppugnat, ut facile appareat inter Origenianas sententias hanc potissimum hujus ævi Origenistas arrisſisse, quod & ex Euthymii, & Cyriaci vitis à Cyrillo lucubratis intelligitur. Notandum porro Chrysostomi patrocinium libenter asciscere Justinianum, ut hoc quoque subsidium Origenistis eripiat. Jocularis vero est, & ut verius loquar puerilis Justiniani hallucinatio, cum adversus Origenis sententiam, quæ astra ratione prædita esse fingit; disputans, hunc assert Basilii locum ex Homil. 3. in Hexaem. *ἡμῖν ὃ καὶ πρὸς τοὺς δόκ. ἡ ἐκκλησίας ἐστὶ τὸς λόγ. ὁ δὲ ἡμεῖς* *ἀγνοοῦμεν, &c. dum deinde subnectit: δὲ ὃ προσέχον τοὺς ἀκούοντας, ὅτι τῷ ἀπὸν ἡ πατήρ:* *πρὸς τοὺς* *δὸκ. ἡ ἐκκλησίας ἐστὶ τὸς ἡμῖν λόγ. ὁ δὲ ὡς ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν, ἡ δὲ ἡμεῖς χάρει.* *καὶ τὸ ἀγίας ἡ δὲ ἐκκλη-* *σίας ἀπὸ ἀδιντ. καὶ τῶν ἐμμετρῶν ἐκείνων ἡ γὰρ ὅτι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἀλλὰ πρὸς τοὺς δὸκ. ἡ ἐκκλη-* *σίας ἐστὶ τὸς ἡμῖν λόγ. καὶ ὅς τὸ ἀπὸν, τὸς ἡ ἐκκλησίας ἐδίδωκεν. ὅς ἡ εἰπὸν, τὸς δὸκ. ἡ ἐκκλησίας,* *τὸς ταύτης δόξασινας ἐσόμενον.* *Advertere porro debent auditores, Patrem (Basilium) cum di-* *cit; sermo nobis est ad eos qui sunt δὸκ. ἡ ἐκκλησίας, de Origene, qui à gratia Dei & à sancta Dei Ec-* *clesia depulſus est, deque ejus affectus loquit, & dicendo quidem, ἡμῖν, eos qui in Ecclesia cen-* *sentur significasse, dicendo vero, τὸς δὸκ. ἡ ἐκκλησίας, eos notasse qui excommunicati sunt.* Nempe ignorabat bonus ille Imperator, siue qui ipsius nomine Epistolam hanc concinnarunt, particulam δὸκ., non disjunctionem semper & divisionem, sed conjunctionem etiam, & lectam ac vitæ institutum notare: *ὃ δὸκ. ἡ ἀγίους, Hæretici; ἢ δὸκ. τὸς σῶας, Stoici; ἢ ἀπὸ τῶν* *πυθαγόρων, Pythagorici.* Igitur, *ὃ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, hoc est, Christiani, Ecclesiastici;* ad eos enim quatenus Paganis opponuntur, sermonem summa Basilium convertit. Post errores E Origenis prolixè confutatos petit demum à Mena Justinianus, ut Episcoporum & Cœnobiarcharum, qui tunc Constantinopoli agebant, conventum habeat, ab iisque Origenem, & Origenis dogmata respui & anathematis conteri procuret; & rerum à se in hac causâ gestarum exemplaria ad Præfules & Abbates quaquaversus transmittat, ut ipsi quoque anathemata Origenis propria subscriptione confirmet. Vetat præterea Episcopum vel Archimandritam constitui quemquam, nisi prius Origenem una cum aliis Hæreticis, qui de more in editis libellis anathematis confodiuntur, toto animo detestari se & damnare fuerit professus. Significat postmodum literas à se eodem hoc exemplo missas ad Vigilium Papam, & ad Patriarcham Alexandrinum, Hierosolymitanum, & Theopolitanum, hoc est Antiochenum. Antiochiam quippe post terræ motum auspiciato nomine Theopolim Justinianus appellavit. Ad hæc ex uno *αὐτῶν* Opere, qui maxime capitales visi sunt, errores colligit, & ob Lectorum oculos ponit. Denique verba ipsa præscribit, in quæ anathematis aduersus Origenis dogmata concipi velit, quorum postremus Origenem ipsum damnatorum dogmatum auctorem percellit.

IX. Conferendum huc videtur Theophanis Nestoriani monachi visum, quod à Moscho Evitato in Prato Spirituali; cap. 28. narratur. Adierat Cyrillum Theophanes ille aliis ipsum de rebus percontaturus, quem cum in Nestorii luto hæere perspexisset Cyrillus, orare jussit, ut ecquæ verior esset doctrina, sibi patefieret. Oranti adstitit quidam, aspectu terribilis, assumtumque deduxit in tenebrosum locum, & foetidis ignibus horridum; tum ei mediis in flammis Nestorium, Eutychetem, Apollinarem, Dioscorum, Severum, Origenem,

Liberat.
Diac.
Brev. 23.

genem, & alios aspicienti, destinatum hunc esse locum dixit Hæreticorum supplicii; in A
coque futurum ut penas ipse det aliquando, nisi à præceptis animo opinionibus discesse-
rit. Vñum Cyriaco narravit Theophanes, & Catholicæ Ecclesiæ nomen dedit. Laudatur
istud Moschi opus in Septima Synodo, indeque multum ipsi auctoritatis accessisse credentes
plerique, id Theophanis somnium pro edito divinitus oraculo habent. Quo equidem parum
permoveor, nam ejusmodi somniationum ferax est Græculorum, ac præsertim Monachorum
natio; & quæcunque per otium imaginum artifex mentis facultas fingit, sic tanquam Dei ef-
fata sibi aliisque proponere prompta & facilis. Minime autem ex laudata in Septima Synodo
scriptionis illius Moschi particula totum opus existimandum censeo: multis alioquin damno-
sis lucubrationibus plena usquequaque adjungenda esset fides, quorum selectum aliquem, si
forte, locum Synodus aliqua usurpaverit. Vigebat ea tempestate Johannes Grammaticus, B
cognomento Philoponus, Alexandrinus, literis exquisitis apprime eruditus: sed propter Ca-
tholicæ fidei contraria dogmata inter Hæreticos relatus, nam Tritheitarum parens fuit, &
juxta Origenem corporum resurrectionem infitatus est, scripto in id argumentum Opere
quo Patrum auctoritatem ludibrio habuit; sed à Theodosio monacho, Conone, Eugenio, &
Themistio luculenter.

X. At Theodorus Ascidas Origenistarum, & Acephalorum, sive Monophysita-
rum columen, cum Origenem ab Episcopis Justiniani opera reprobatum ægre ferret, Theo-
dorum Mopsuestiæ Episcopum, Origeniano nomini, dum viveret, infensum, & multis ad-
versus eum editis Opusculis celebrem oppugnandum sibi, & anathematis subijciendum
proposuit, ob id maxime, quod à Chalcedonensi Synodo fuerat laudatus. Imperatori C
itaque Concilii hujus auctoritatem adversus Acephalos scriptis defendenti, favore Theo-
dora Augusta suggerit, frustra scribendi laborem ab eo suscipi, qui posset Acephalos ad suam
communione compendio revocare, si Theodorus Mopsuestenus, & Ibas Edesseni ad
Marin Persam Epistola, utpote Nestorii lue contaminata, & Theodoretæ Castigationes
adversus duodecim Cyrilli Capitula sive Anathematis mos totidem Nestorii Anathematis-
mis oppositos damnarentur; his quippe Acephalorum cum Catholicis concordiam maxime
retardari.

XI. Assensit credulus Imperator, & pacis in Ecclesiâ conciliandæ cupidus Edictum
à Theodoro Ascida confictum suo nomine promulgari passus est, Romam recens profecto
Pelagio Diacono, postquam apud Justinianum Apocritici munere functus est. Hoc Edi- D
cto anathema is esse jubetur, qui Theodorum Mopsuestenum, qui Epistolam ad Marin
Persam Hæreticum, quam Ibas conscripsisse fertur, quique scripta Theodoretæ adversus
Cyrillum & duodecim ejus Capitula, defenderit. Verum perparum id valere intelligens
Imperator, nisi Episcoporum subscriptione vim ac robur adipisceretur, multos ad assen-
sum pertraxit; multi, quod salva Synodi Chalcedonensis auctoritate Capitula hæc labe-
factari non posse, & in Ecclesiasticis rebus insuper habendam esse Imperatoris auctori-
tatem crederent, consentire renuerunt. Vigilium ipsum Romanum Pontificem, ea tuen-
tem Capitula, Constantinopolim accersit Justinianus; sententiam rogat super tribus Ca-
pitulis: tergiversatur Pontifex; Episcopos XXX. qui aderant, in Synodum colligit; & quid
quisque sentiret, scripto edere jubet; demumque in Justiniani sententiam concedit; & an- E
no 548. Decretum edit, quod *judicatum* appellatur, eoque tria se damnare Capitula decla-
rat, salva Synodi Chalcedonensis auctoritate. Hinc tamen Schismata multa conflata sunt,
cum Synodi hujus reverentiam & majestatem à Romano Pontifice violatam Episcopi præ-
cipue Occidentis existimarent; quamvis urgenti Justiniano, ut absque ulla Synodi hujus
mentionem trium Capitulorum damnationem consentiret, constanter resisterit. Sed tan-
dem ad sanio rem mentem reversis Mena Constantinopolitano, & Theodoro Caesariensi,
quos à sua communione removerat Vigilius, & abrogatis item Edictis, quæ de Tribus Ca-
pitulis publicaverat Justinianus, placuit legitimæ Synodo quæstionum illarum disceptationem
& arbitrium permuti.

XII. Origenistarum interim secta in Palæstina rursum ac vicinis regionibus nova F
incrementa capiebat. Scribit Leontius Neapolcos Cypri antistes, qui Heraclio Impera-
tori corævus fuit, quæsiisse aliquando inter se duos Asceterii cujusdam, quod erat Emeia
proximum, monachos, cur Origenes hæreticus (sic enim appellatur) tantis à D E O
dotibus ornatus fide excidisset. Cumque alter non Dei, sed naturæ donum, eam qua pol-
lebat scientiam esse pugnaret; alter contra neminem ex naturæ dono ejusmodi excedere o-
pera posse pertenderet, qualia ab eo conscripta sunt; visum utrique est rem ad Palæstinæ
monachos, quorum tum magna percrebuerat fama, dijudicandam deferre. Pergunt illi
ad monasteria Mari mortuo contermina, & Johannem Abbatem ac Symeonem rogant,
ecquid de re inter se quæsitâ sentiant: illi vero Symeonem alium, cognomen Salum (quod
est, ut conjicio, *σω*, mutato *λ* finali in *ε*, quemadmodum in *ανίστα*, pro, Annibal) id est,
infa-

A infanum & fatuum, Emefæ habitantem consuli iubent. Vir ille fastus ac inanis gloriæ proculcandæ causâ modestiam suam delirationis simulatione tegebat, vulgoque pro morione habebatur. Is lupinorum, quos tum forte comedeat, symbolo usus, ad euntibus monachis significavit, Origenem ingenio suo confisum, cum altiora sectaretur, in mare lapsum perisille. Hoc ipso anno Origenismi suspectum Macarium Hierosolymitanum Patriarcham, priusquam electionem ipsius suffragio suo Imperator roborasset, sedē sua deturbatum fuisse narrat Evagrius: at in eandem aliquanto post restitutum, cum Origenem, Evagrium, & Didymum damnasset, ab eodem proditum est. Quamvis autem publice & privatim Origenes infamaretur, nihilo magis Origenistarum Palæstinorum animi confederunt; cumque in Nova præcipue Laura secta ipsorum invalesceret, ab Eustochio Hierosolymorum Episcopo inde extruli sunt. In varias illi partes disseminati, multos dogmatis suis insecutos ad opem sibi ferendam pellexerunt. Impensè favebat illis Theodorus ille quem dixi Afcidas, Justiniani consiliorum particeps, magnaque ipsi familiaritate conjunctus. Factum ille Eustochii vituperabat palam, & in ipsum aulam commovebat. Atque hanc cogendæ Quintæ Synodi causam fuisse scribunt Evagrius & Nicephorus.

XIII. Coacta Constantinopoli Synodo anno 553, multis in ea de tribus Capitulis actum est, quæ singula huc referre quoniam non est nostri instituti; dixisse hoc unum sufficiat, renitente Vigilio, qui Synodi celebrationi pro viribus intercesserat, & tria Capitula de novo defendenda sumserat, damnata illa nihilominus fuisse; & Vigilium Theodori, Iba, & Theodoretum partes tuentem per libellum à se compositum, & Justiniano missum, quem *Constitutum* appellavit, & Concilio subscribere recusantem, in custodiam fuisse actum; *modicum cyprianis & aquæ* fuisse suppeditatum, ut habet Anastasius in ipsius vita, multosque Episcopos ex Illyricis præcipue & Afris, eandem ob causam sedibus fuisse dejectos, exilio multatos, & modis omnibus male habitos; alios ditatos muneribus assensum præbuisse: sed Romanam demum Ecclesiam inter Oecumenicas, & legitimas Synodos Quintam, vel Vigilii ipsius, vel Pelagii, aliorumque Pontificum nutu admisisse; & ab exilio, rogatu Narsetis, revocatum cum aliis Vigilium, dum Romam repeteret, in Sicilia obiisse. Manifestum itaque est ex Origenistarum altercationibus, & Pelagii ac Theodori Cæsariensis similitudinibus & odiis hos motus & turbas in Ecclesia extitisse. *Illud liquere omnibus credo, inquit Liberatus, per Pelagium Diaconum, & Theodorum Cæsareæ Cappadocia Episcopum hoc scandalum in Ecclesiam fuisse ingressum. Quod etiam publice ipse Theodorus clamitavit; se & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introiit in mundum.* Domitianus ipse Ancyranus Origenicæ doctrinæ assertor, in Epistola quadam ad Vigilium Papam; Origenistarum opera factum agnoscit, ut tria Capitula à Justiniano damnarentur: testis Facundus Hermianensis Episcopus libr. 1. ad Justin. c. 2. *Invenit, inquit, desideratam occasionem* (Hæreticorum spiritus) *ex furore quorundam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia gentile Origenis dogma sectantur.* Et quia per instantiam tuam religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est; hinc ejus sectatores exarserunt adversus Ecclesiam, quærentes eam quacunque possent in missione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit: præsertim cum & Domitianus quidem Ancyræ civitatis Episcopus Provincia prima Galatiæ, qui fuit ipsius Origenianæ hæresis manifestus assertor, per libellum quem ad beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quod ejus complices Origeniani, cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quicquam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesia scandala commoverunt. Quod & clarius repetit libr. 4. c. 4.

XIV. Utrum porro de Origene ac Origenistis in Quinta Synodo actum sit, investigandum est: nam de iis penitus siluisse ipsam nulla usus circuitione Halloxius asseruit; & quæ ante, vel post Concilium adversus Origenem gesta sunt, eamultos vel odio Origenis, vel Imperatori adulantes, vel humanitus lapsos, in Concilio ipso gesta scripsisse. Equidem sic olim exultasse me fateor, quod jactari vulgo & credi solet, hujus auctoritate Concilii damnatum fuisse Origenem, Origenisque doctrinam, id Græcorum fraude fuisse confectum, & in Evagrii historiam fortasse insertum. Ad id credendum his potissimum rationibus promovebar: nullam in Actis Concilii Origenis extare damnationem, nullam apud Victorem Tununensem, vel Facundum, horum temporum æquales, & rerum gestarum testes. Verum re accuratius pensitata, actam in Synodo Origenis, Origenistarumque causam, ipsumque cum asseclis, & dogmatis damnatum, & anathematis confossum fuisse non persuasus sum modo, sed quicumque etiam aliter senserit, vel parum attentum, vel non satis prudentem esse oportere. Causas cur id crediderim has habui. Primum totius rei summam, & verba ipsa Anathematis ab Evagrione relata esse video, quem totum Græcorum agmen sequitur, Auctor Chronici Alexandrini, Georgius Syncellus, Theophanes, Photius in libello de Synodis, Nilus Rhodius, & Anonymi duo quide Synodis quoque scripserunt, quosque in Canonici Juris antiqui Bibliothecam contulit Henricus Justellus

vir clarissimus; Zonaras, Glycas, maxime vero Cedrenus, qui & Justiniani Epistolam ad A Synodum repræsentat, in qua flagitat à Patribus, ut Origenem, Origenisque gregales damnent; & Nicephorus, qui Anathematismos in Origenem à Synodo vibratos *αὐτοῦ* recitat. Cyrillus præterea monachus sæpe jam à nobis citatus, qui Justiniani ævo floruit, & res in Synodo gestas ignorare non potuit, Origenem in ea damnatum fuisse diserte docet in vita Euthymii, c. 105. Cum præcedente autem tempore, inquit, postea congregata fuisset Constantinopoli Quinta sancta Synodus, & Origenis ac Nestorii dogmata fuisset ab ea percussa anathemate, & qui Novam Lauram tenebant Origenistæ illinc essent expulsi; & fideles & Orthodoxi Patres rursus in eam migrassent, permittente mihi admirabili Iohanne Silentario, eo, inquam, qui erat Episcopus, discedo à Cænobia, & ipse quoque versor in hac Laura. Et iterum in vita Sabæ, cap. ult. Post hæc cum sancta & œcumenica Quinta Synodus congregata fuisset Byzantii, Theodorus Mopsuestia, & Origenes, & una cum his impia de præexistentiæ & resurrectione dogmata generali fuerunt subiecta anathemati, & sic Hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi, divini Sabæ Lauræ, & universa fere cum eis Palestina, vicesimo tertio anno post illius mortem à gravibus hæresibus, & temporis acerbitate & iniquitate respirarunt. Id fragmentum è vita Sabæ in Septima Synodo Act. 1. adducitur. Post annos vero octoginta quam Synodus illa Quinta celebrata est, ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham scribens Sophronius Hierosolymitanus Antistes de ea sic disserit: *ἡ ἀναίρεσις ἡ καὶ ἐκείνη πρὸς ὁμοῦρον προτετιμένη μὴ ἀεὶ μέλλει ἡ ἀφρονεῖα, καὶ πάντα ἀπὸ τῆς ὁμοειδέως κοινότητος καὶ πολυειδούς ἀσθενείας πλήρη συζητήματα, ἐναρξάν. ὅ σὺ ἀπὸ καὶ διδύμου τὰ δόγματα, καὶ πάντα αὐτῶν τὰ ἑλλειψικά καὶ τετραῶνα, ἢ μὲν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ λυγρὰ. Confodit autem & in interitum projicit præcipue quidem insanum Origenem, & omnia ejus deliria scitamenta, & multiformis impietatis plenas lucubrations; Evagrii item cum eo & Didymi dogmata, omnesque eorum Grecanicas & monstrosas, nec non & fabulosas ineptias. Testatur idem Synodus Sexta Act. 17. & 18. Testatur & Constantinus Imperator in Edicto ad populum Occiduas partes incolentem: & Leo 2. Romanus Pontifex in Epistola ad Constantinum: quæ scriptiones duæ inter Acta Concilii ejusdem Sexti habentur. Testatur & Pseudosynodus Quinifexta Can. 1. & Synodica literæ Theodori Hierosolymitani quæ recitatæ sunt Actione 3. Synodi Septimæ; & Epistola Tarasii Episcopi Constantinopolitani, totiusque adeo Synodi Septimæ ad Constantinum & Irenen, quæ extat in Actione 7. Concilii ejusdem; & Anastasius Bibliothecarius ad annum Justiniani vigesimum sextum. Hæc ita manifesta sunt, ut nemo contra vel excipere, vel præscribere possit.*

Quod ad Facundum autem & Victorem pertinet; parum certe valere debet negativi, ut vocant, argumenti auctoritas, cum *καταφατικὸν* argumentum in contrariam partem affertur. Acta vero Concilii cur de Origene sileant, mihi veri videtur persimilis à Baronio allata ratio, mutilata eā & truncata fuisse. Facti auctores suspicatur ille Origenista, qui Synodo præfuerunt, Eutychium Constantinopolitanum Patriarcham, qui cum carnis resurrectionem tunc non admitteret, (quem tamen errorem postea Gregorii Papæ, hoc tempore S. R. E. Diaconi & Apocrisarii suasu ejuravit) merito in Origenismi suspicionem venit: Theodorum quoque Casariensem totius concertationis artificem. Quod ut de illo opinari promptum est propter spectatam hominis vafritiem, ita de Eutychio sanctissimo & candidissimo homine suspicari vix equidem possum. Concilii profecto hujus cum Græca, tum Latina exemplaria Macarii, Antiocheni & Stephani studio fuisse vitata declaravit Sexta Synodus Actio. 14. & eorundem quoque adulterationem prædicavit Actio. 19. sub finem. At Acta tamen Concilii etiam si integra superesse demus, fatendum certe erit in Undecimo ex Anathematismis, qui in Collatione 8. extant, Origenem inter alios Hæreticos anathema esse sanciri. Et in Collatione itidem quinta hæc leguntur verba: *Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos: nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophili sanctæ memorie, vel superius aliquis recurrerit, post mortem inveniet anathematizatum. Quod etiam nunc in ipso fecit & vestra sanctitas, & Vigilinus religiosissimus Papa antiquioris Romæ.* Asserit tamen satis fidenter Halloxius nomen Origenis in allata & Collatione 8. verba fuisse intrusum, & aliorum Hæreticorum nominibus subiectum, cum priore loco fuisset ponendum. Quæ non etiam Theodoro Mopsuesteno Origenis nomen Cyrillus in loco mox è vita Sabæ deprompto subjunxit, ut plura exempla referre super se deam, in quibus nullo discrimine, nulla temporis habita ratione nomina recensentur. Alterum itidem locum Collationis 5. fuisse confictum, ut alias quasdam collationis ejusdem partes, arbitratur Halloxius, his impulsus argumentis: quod in prioribus Collationibus ne verbum quidem de Origene factum sit; & in Constituto probaverit Vigilinus neminem esse post mortem dammandum. Ad prius argumentum respondebit Baronius multas ab Origenistis Synodi hujus particulas fuisse suppressas: alterum vero hac exceptione retundetur docuisse quidem in Constituto Vigilium debere neminem post obitum damnari; at contrarium in Judicato eundem statuisse.

A XV. Nunc quoniam de Origene in Quinta Synodo actum fuisse constat, rei gestæ seriem exequamur. Scribit Evagrius expulsus ē Nova Laura Origenistis, cum id apud Imperatorem factum vituperaret Theodorus Ascidas, Constantinopolim missos fuisse Rufum, & Cononem Archimandritas, aliosque Palæstinæ Monachos virtute nobiles; eosque simul atque illuc delati sunt, ad ventilandam Origenis, Evagrii, & Didymi causam accessisse: Ascida contra, ut de Theodoro Mopsuesteno, Iba, & Theodoreto ageretur laborante: ante omnia quaesitum esse, utrum homines vita functi anathematis subici possint; Eurychium, qui Amaseno Episcopo tunc erat à responsis, quaestionem solvisse exemplo Josiæ Regis, à quo non Daemonum solum Sacerdotes in vivis agentes, interfecti, sed mortuorum etiam oculi resossi sunt: hoc dictum tanto omnium, sed Justiniani præsertim applausu fuisse exceptum, ut eum deinde ad Constantinopolitanam Sedem Imperator extulerit: de Theodoro deinceps Mopsuesteno, deque scriptis Theodoret, contra duodecim Capitula Cyrilli, & de Iba Epistola ad Marin Periam fuisse disputatum; quibus damnatis cum adversus Origenis dogmata, ipsiusque sequaces, obtulissent libellos Eulogius, Conon, Cyriacus, & Pancratius Monachi, sententiam Synodi rogasse Justinianum, prolatis quoque in medium lucubratis à Vigilio de iis rebus libellis, in quibus Origenem laborasse ostendebat, ut Apostolicæ doctrinæ sinceritatem Græcorum & Manichæorum delitiis aspergeret; quod in eo etiam jam ante culpaverat Justinianus in Epistola ad Menam, operam eum dedisse dicens, *ὡς τὸν ἰδὲν αὐτοδολογίας, & ὡς μαριζάνων ἀπὲρ πλὴν τοῦ εἰσαγγέειν. Ὡς fabulæ Græcorum, & Manichæicum suum errorem introduceret*: & in Epistola ad Synodum de Origenistis loquens: *ὡς μὴ τῶν, inquit, ἀπὸ τῶν ἰδὲν αὐτοδολογίας, & ὡς μαριζάνων ἀπὲρ πλὴν τοῦ εἰσαγγέειν. Ὡς non penitus per Græcicam & Manichæicam suam fraudem multos perdant*: unde Origenem cum Manichæo conjungit Facundus lib. 12. cap. 1. *Ad hanc, inquit, obstinationem pertinere dicimus, imo principatum in ea tenere firmamus illas etiam doctrinas, quas quidam non quasi minus intelligendo Scripturæ divinas, sed eis aperte resistendo, sola presumptione spiritus condiderunt, sicut Manichæus atq. Origenes*. Addit Evagrius post damnatum Synodi vociferationibus Origenem, ipsiusque partiaros, placuisse ut de eo ad Justinianum referretur: tum verba ipsa representat, in quibus Origenes tanquam fur anathematum laqueis constrictus, & extra sacra mœnia dejectus esse dicitur; atque his adjecta esse ait damnata Origenistarum capitula, unde facile innotescat in quibus illi simul vel consentiant vel dissentiant; Quintum ex iis capitulis continere dogmata Monachis quibusdam Novæ Lauræ, & Theodoro Ascida assertum, quod Christo æquales futuros in restitutione Apostolos, & Martyres ex miraculis ab ipsis editis concludit; nefariasque Didymi, Evagrii, & Theodori sententias reliquas diligenter fuisse collectas. Habet hæc eadem Nicephorus, sed nonnulla præterea de suo adnectit, velut, agitata hæc secunda sessione fuisse; adnectit & ipsos Synodiani anathematismos, quos ad verbum describere se affirmat, quique ii ipsi sunt, quos Epistola suæ ad Menam jam ante Justinianus subtexuerat. Horum fides sic penes Nicephorum, levissimum, ut jam ante monuimus & futilem Græculum. Cedrenus autem literas exhibet quæ à Justiniano ad Synodum contra Origenem missæ sunt: quarum sententia hæc est: compertum habere se Monachos esse Hierosolymis, qui Pythagoræ, Platonis, & Origenis errores tueantur, qua de re quaerendum decrevisse. Tum dogmata ipsorum aliquot recenset; illud potissimum quod istis maxime temporibus ventilatum adnotavimus de animarum ἀποπνεύσει, inter quas anima sola Christi suum ordinem immota tenuerit; quod ex Pythagoræ, & Plotini, ac præcipue Platonis somniationibus ab Origene translatum demonstrat: quamobrem Patres hortatur, ut deliria ejusmodi, una cum Origene, ejusque sequacibus, anathemate obterant. Quibus acceptis literis, Patres unanimi consensu paruisse subjicit demum Cedrenus.

XVI. Ita profligatis Origenistarum rebus, quicunque factionis hujus affines erant, è Sabæ Lauris sunt ejecti, in easque rursus orthodoxi Patres migrarunt. Tum vero ab hæresibus & temporum difficultate Palæstina respiravit, cum adversus Oecumenici Concilii auctoritatem deinceps mutire vix auderet quisquam. Unde in tantam venit totius Orientis invidiam Origenis nomen ac doctrina, ut hodieque Ecclesiasticis legibus apud Græcos vetitum esse ferant, ne quis opera ipsius describat; qui secus faxit, hunc extra Ecclesiæ communionem esse juberi. Magnum tunc erat in Ecclesia Cassiodori nomen, cujus de Origene sententiam, post latos à Constantinopolitana Synodo in eum anathematismos, sciscitari operæ pretium est. In libro itaque de institutione divinarum Scripturarum talia de eo scribit; multorum ipsum Patrum sententia Hæreticum declarari, & à Vigilio Papa denovo esse damnatum; nempe per Constitutum, ut suspicari licet, in eam rem speciatim publicatum; Theophilum triginta quinque ipsius errores redarguisse; magno in eum dolore Epiphanium succensuisse; maxime in eo legendo probandam regulam, quæ ab Hieronymo in Epistola ad Tranquillinum proposita est. Florebant circa hanc tempestatem

Anastasius Sinaita, & Johannes Scholasticus, cui ex titulo libri, Scala Paradisi, inscripti, Climaci cognomentum fecerunt: horum uterque erga Origenem, Origenisque affectus male affectus fuit. Fuit illud etiam ad Origenistarum minuendam existimationem perappositum, quod in novam hæresin lapsi Justiniano assensu sunt: Hæreseos autem illius capitalis hoc erat dogma: corpus Christi dum ageret vitam, nullis affectibus, nulli obnoxium corruptioni fuisse: quod cum calculo suo probarent Origenista, nulli non manifestum fuit, quam promptum iis esset à probata Ecclesiæ doctrina recedere. Post aliquot annos Pontifex Romanus creatur Pelagius secundus, cuius de Origene, Origenisque secta opinionem patefacit nomine ipsius scripta à Gregorio Romano adhuc Diacono, postmodum vero Pontifice Epistola. Sic ille ergo Eliam Aquilejensem Episcopum, aliosque Schismaticos Isthæ Episcopos, & tria propugnantes Capitula alloquitur: *Quid namque in Hæresiarchis Origene deterius, & quid in Historiographis inveniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nesciat in libris suis quantis Origenem Eusebius præconis attollat? Sed quia sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius, quam verba distinctius pensat, & plus in Hæreticis sensum proprium, quam t. i. statio Eusebii absolvere potuit; nec rursum Eusebium laudati Origenis culpa damnavit. Annon & Gregorius Nyssensis Episcopus, cum Canticum Canticorum exponit, magnis Origenem laudibus præferi? Nannon & Hieronymus nostræ Ecclesiæ Presbyter, & singularis Ebraei sermonis interpres tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene discipulus ejus esse videatur? Sed quia plus causa quam verba pendenda sunt, nec istius sua benignitas nocuit, nec illum à reatu proprio favor aliena attestationis excusavit.* Certe hic ipse Gregorius, cum antea Apocrysiarii munere Constantinopoliungeretur, adversum sanctissimum Præfulem Eutychium, Origenis doctrinam de resurrectione tuentem fuerat velatus: docuerat enim bonus ille vir, corpus nostrum in resurrectione manibus tangi non posse, ventisque & aëre esse subtilius. Renascentem errorem, sed vix ulli tamen his in oris probatum Gregorius coërcuit, eumque moriens Eutychius revocavit, cum librum ipsius Tiberius Imperator flammis dignum judicasset. Hæc quoque circiter tempestate Leontius Byzantinus, à Leontio altero Byzantino, sive, juxta alios, Byzaceno monacho supra commemorato diversus, Origenem scriptis aculeatis laceravit.

XVII. Ex eo Origenismi invidia paulum obsolevit, nec multos sequens ætas ipsi infensos tulit. Anno, postquam Synodus Quinta celebrata est, octogesimo, Sophronius Hierosolymitanus Præfulem Sergium Constantinopolitanum Patriarcham Synodicam scribens Epistolam, quæ est veluti Professio fidei, inter alios Hæreticorum errores præcipua enumerat Origenis dogmata Fidei Christianæ contraria, & gravissimis verbis confutat, eundemque in Concilio Quinto damnatum fuisse asseverat; tum ipsum deinde cum perditissimis Hæreticis collocat. Relata est hæc Epistola inter Acta Synodi Sextæ Action. 11. Deinde Actione 17. & 18. iteratur Concilii definitio, in qua probantur & confirmantur Decreta Quintæ Synodi, quæ Synodus illic dicitur adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium fuisse congregata. In eadem Actione 18. habetur Editum Constantini Imperatoris, in qua suscipere se denuntiat, quæ Quinta Synodus sanxit contra Dei impugnatores Origenem, Didymum & Evagrium. Denique Leonis 2. Papæ Epistolam ad Constantinum exhibet, in qua rata esse jubens quæ Oecumenicæ Synodi sex statuerant, inter alios Hæreticos, quos ea Concilia Anathematis contulerant, Origenem Adamantium, Didymum, & Evagrium ponit. Nec melius habitus est Origenes ab Hldoro Hispanensi, qui Origin. libr. 8. c. 5. Hæreseon inter Christianos exortarum seriem pertexens, Origenianos commemorat, ipsorumque reprobatas opiniones exponit. Refert ex eo Epigramma istud Guido Carmelita, in quo loquens inducitur Origenes:

* I. f. ille ego sum Origenes doctor, * f. l. dogmata,

* Ille Origenes ego Doctor verissimus olim
Qui primum fidei * grammata clara dedi:
Celsus eram meritis, & clarus munere fundi;
Præreptus subito voce nocente rui.
Condere, si credis, studi tot millia libros,
Quot legio missos ducit in arma viros.
Nulla meos unquam tetigit blasphemia sensus;
Sed vigil, & prudens intus ab hoste fui.
Sola mihi casum & æg. & dicta dederunt,
His me collectis aspera tela premunt.

Anno 649. primam Synodum Lateranensem coëgit Martinus Pontifex ad Constantini Imperatoris explodendum Typum, & novis ac repetitis anathematis proterendos Sergium, Pyrrhum, ac Paulum Monothelitas. Origenes in ea cum suis sequacibus Didymo, & Evagrio ab Ecclesiâ proscibitur. Favisse è contrario videtur Origeni Stephanus Gozbarus Trithemita, ut ex Photii Codice 232. conjicere promptum est; pleraque siquidem ipsius dogma-

A dogmata maxime reprobata in utramque disputavit partem, sententiam ipse suam fortasse hac arte occultans; præcipuosque Origenis laudatores commemoravit. Vixit circa annum 720. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, qui præter alia opuscula *ἀποδοκίμας*, sive *ἀντιδιωκτοί* scripsit. Libri hujus summa fastigia legens Photius Cod. 233. in eo præcipue hoc agi refert, ut Gregorii Nysseni scripta ab illo Origenis errore immunia esse probentur, quo Dæmones, ac homines inferis ignibus damnatos liberatum aliquando iri affirmatur; ab Origenistis ergo Gregorii libros partim spuris additamentis, partim etiam male interpretatis verbis fuisse vitiatos Germanum pertendisse; eoque opere insignem de Origenistis aperte convictis triumphum egisse. Coævus propemodum fuit Germano huic Johannes Damascenus, qui suum adversus Origenistas odium clarissimis testimoniis declaravit; in libro præsertim De Hæresibus, in quo teterrimis Hæreticis Origenianos accenset, eosque Augustinum & Epiphaniū affectatus duplices fuisse ait. Idem in Eclogis, quæ manu scriptæ extant in Bibliotheca Claromontana Societatis Jesu, fragmenta quædam affert Antipatri Bosporum Episcopi, *ἐκ τῆς αἰγῆς τῶν πλασθησάντων τῷ δυνάμει ὁ ὁρίωνος παλαιότητος*. Qui quomodo fuerit in Origenem animatus ex hoc titulo intelligitur. De hujus Antipatri ætate diu ac multum mihi quæsitum, id solum hætenus potui deprehendere, Eusebio quem suggillat, recentiorē fuisse, Johanne Damasceno à quo laudatur, verustiorē. Incomperita quoque mihi ætas Johannis Mabropodæ Metropolitani Ecclesiæ Euchaitarum, qui scripsit Solutionem in Explicationem Origenis in Psalterium. Recensetur ille liber in Catalogo Bibliothecæ Constantinopolitanæ Illustrissimi Principis Marmoretæ, qui subnexus est Supplemento Bibliothecæ Genserianæ Antonii Verderii. Anonymum quoque Origenis Scholiasten commemorat Antonius Plessinus in Apparatu sacro, ætatis peræque ignotæ. Nihil magis conjicere possum quo tempore lucubrata fuerit *ὡς ὁρίωνος ἐξώτης τοῦ πνεύματος*, quæ ponitur in Allatiano Vaticanæ Bibliothecæ censu. Par Damasceni Venerabilis Beda æquum Origenis præbuit; nam & præclaras ejus dotes extulit præconiis, nec vitia tantum errores amare ultus est, Eusebiumque ipsum nimis erga Origenem amoris acriter coarguit. Sæculo sequente, quod à Christi ortu nonum numeratur, floruit Haymo Alberstatis. Apertis ille verbis Origenem crimine conatus est absolvere, errores vel ipsi ab Hæreticis affectos, vel ab ipso non ex sententia, sed ex opinione propositos asseverans. Contra vero Photius Constantinopolitanus Patriarcha ipsius æqualis Adamantium sævis sine profecidit.

XVIII. Longum esset singulorum explorare & referre sententiam, qui obiter ac aliud agentes de Origene Origenisque doctrina quid sibi videretur strictim ediderunt. Quid enim Georgium Syncellum, & Theophanem; quid Georgium Cedrenum, quid Theophylactum, quid Johannem Zonaram, quid Michaëlem Glycam, quid Nicephorum Callisti commemorem, à quibus, ut à tota fere Græculorum natione pessime exceprus est? Quid Nilum Thessalonicensem, qui nihil ait Origeni, Christianorum licet sapientissimo, & Scripturæ peritissimo, profuisse sapientiam, quo minus à fidei integritate descisceret. Suidas Lexicographus pro more suo aliorum dicta compilans duplici Origenem donavit elogio, quod prius ex Eusebio fere decerptum, sed confuso & perturbato ordine, partim etiam ex Græca interpretatione Elogii quo ipsum donavit Hieronymus, mirifice ipsum extollit; alterum vero depromptum *ἁπλοῦς* ex Cedreno Hæreseos ipsum crimine compellat. Animadversionem vero nostram postulat, quod pro Origene Nicetas scripsit elogium: *Hoc autem, inquit, in summa dicendum est, Origenem in physicis theorematibus, eorumque allegoriis, nec non in tota morali disciplina doctorum omnibus acceptissimum, accommodatissimumque fuisse, atque adeo eum, qui virtutum actionibus se maxime omnium exerceret. Hujus enim exercitii studio vitæ amantia & abstinentia exciderit. At in vera fide, usque disciplinis, quæ majorem contemplationem, atque imprimis theologicam requirunt, omnium quorquod illum præcesserunt, & secuti sunt, F absurdissimum se præstiterit*: quæ ex Epiphaniō fere decerpta sunt. Rursum vero quid Sidoronius Apollinarem, quid Bedam, quid Freculphum Lexoviensem, quid Reginonem, quid Hermannum Contractum, quid Marianum Scotum, quid Honorium Augustodunensem, quid Gulielmum Parisiensem appellem, qui in eum sese æquiores præbuerunt? quid Martinum Polonium qui magnis eum extulit laudibus? quid Anastasium Bibliothecarium qui in contraria fuit sententia, & asperimis ipsum conviciis perficuit? quid Bernardum, qui in Sermone de verbis Origenis, hunc circumspicte legendum esse monet, quod multa illum contra fidem scripsisse sanctorum Patrum tradat auctoritas? quid Thomam Aquinatem, ipsum haud secus ac parentem Arianorum incessentem? quid Robertum Curionem Anglum, quem scripsisse librum *De salvatione Origenis* refert Balæus Centur. 3. Scriptor. Britannia: quid Vincentium Bellocensem, qui Speculi Doctrinalis libr. 18. cap. 43. summa æquitate

N. l. de pri.
E. a. p. a. Sal
mas. editum
p. 61.
in lib. de
script. Eccl.

Epiph. Har
64. cap. 5.

tate de Origene pronuntiat: quid Wernerum Westphalum, qui postquam laudes in Origene concessit, conciliare se non posse dicit repugnantes & oppositas de meritis ac virtutibus Origene sententias? Quid varios præterea inferioris illius ævi Hæreticos recensent, qui pleraque ipsius placita renovarunt: velut ii quibus nomen fuit de Barulo, quos Historici narrant animarum *ὑποστάσεις* defendisse, & beatam Virginem pro Angelo habuisse: velut Valenses, qui Sacerdotes quamdiu criminibus & noxis impliciti hærent, ordinis sui potestate uti non posse, & pios omnes Sacerdotes esse asserbant? Unum illud monitos lectores velim, asperius fere à Græcis Origenem quam à Latinis adhiberi: cuius rei causam ad Synodum Quintam referimus, quæ cum Origenem una cum tribus Capitulis damnasset, tria vero Capitula complures Occidentis Episcopi adversus Synodicauctoritatem tueri instituerunt, hinc tuendi quoque Origene profecta apud ipsos videtur esse consuetudo.

XIX. Piam sceminam Mechthildem decimumquartum sæculum tulit. Hujus ante annos aliquot in lucem emissa vita est, in qua editum ipsi divinitus oraculum quoddam nostra observatione dignum refertur. Cœlitus quippe Deum ipsi nuntiasse narrat vitæ hujus Scriptor, quidquid Samsoni, Salomoni, & Origene condonatum à se, & indultum est, consulto homines celasse, ut rei hujus ignoracione perterrefacti doctissimi, prudentissimi, & fortissimi quique, perparum de se, omnia vero de Deo sperare discant. Celebrabatur hoc ipso tempore Bernardus Guido, à quo recensentur Origeniani errores, & in Synodo Quinta una cum Auctore damnati esse memorantur. Posterior illo Bartholomæus Platina præclare egit cum Origene, & magnis cum laudibus exornavit. Maxima vero fuit sequenti ætate Johannis Pici, Mirandulani Comitis, in re literaria laus & celebritas, ut neque nobiliorem, neque doctiorem patronum sibi Origene optare potuerit. Inter nongentas ergo Conclusiones, quas universo orbi disputandas proposuit, insignis hæc erat: *Rationabilius est credere Origenem esse salvum, quam credere ipsum esse damnatum.* Ex ingenti illa Positionum struere decem asteriscis signatas, quali fidei Christianæ contrarias, Pici æmuli damnaverunt, in quibus ea erat quæ ad salutem Origene pertinet. Apologiam pro se suaque doctrina scripsit clarissimus Princeps, & tutando Adamantio peculiare caput dicavit. Septem illud constat articulis, quos refert utile est: *In primo videtur, an Origene unquam hæreticam de rebus fidei opinionem scripserit & crediderit: In secundo, dato quod scripserit, an dogmaticæ, vel ad hæresim, vel inquisitive tantum scripserit: In tertio, dato quod ad hæresim, aut taliter ad hæresim, quod ille scribendo mortaliter peccaverit, & Hæreticus dici possit: In quarto, dato quod scripserit, & taliter scripserit, quod scribendo erraverit, an pro talibus unquam penituerit: In quinto, dato quod de ejus nec penitentia, nec impenitentia constet, an sit rationabilius ipsum credere esse damnatum, an salvum: In sexto, quid ex dictis Decretorum judicandum sit Ecclesiam determinasse de Origene: In septimo, quantum obliget in ista materia credulitatem nostram determinatio Ecclesiæ.* Diverſa fuere de his Conclusionibus, & Apologetico hominum judicia, adeo ut vitandæ multorum offensionis, ne à quoquam legerentur iste Conclusiones Decreto sanxerit Innocentius 8. Pontifex maximus, salvam tamen ac integram Pici existimationem esse voluerit. Hujus successor Alexander 6. anno 1493. 18. Junii Breve Apostolicum ad Picum dedit, quod est hujusmodi, ut pro Apologia ipsum valere possit, adeo severa & gravi oratione omni Picum hæreseos & erroris suspicionem liberat. Aliis puto Pici exemplum, ut simile pro Origene auderent, stimulo fuit. Quamobrem Johannes Nauclerus Tubingensis Præpositus insignia in Chronico Origene elogia conscripsit. Multis cum quoque concelebravit laudibus Johannes Trithemius Abbas Spanhemensis, in libr. de script. Eccles. nec errores tamen ipsius dissimulavit, ab iisque se alienum esse velle professus est.

XX. Initio superioris sæculi sparsas in Bibliothecis Origenianarum scriptionum reliquias colligere, & in publicam lucem dare primus instituit Jacobus Merlinus Viçturniensis, Theologus, Canonicus, & Penitentiarius Parisiensis. Operi Apologiam addidit pro Origene, in qua de Gelasio, & lata ab eo in Concilio Romano sententia, tum & de Hieronymo non satis prudenter locutus est, nec ut Catholicum ac pium virum, nedum Theologum decuit, aliaque adjecit multa, quæ Massæi Cameracensis Scholæ tum Rectoris, & Natalis Bedæ Facultatis Theologicæ Syndici expostulationibus patuere. Cum Origene ergo ipsi affingerentur errores, multis ac diu res in Supremo Senatu, & inter Parisinos Theologos controversa ac disputata est. Certe anno 1522. Apologia suæ Apologiam petterere necessum habuit Merlinus. Manuscripta illa servatur in Theologicæ Facultatis Bibliotheca, ejusque mihi usura concessa est. Quam cur in lucem non emisit Auctor, equidem nescio. Tribus illa libris continetur. Prior pro Origene, Origeneque doctrina pugnat, & septem Conclusionibus absolvitur, quarum prima hæc est: *Non est certum & evidens, nec indubitatum, Concilium aliquod damnaſſe Origenem Adamantium Leonidis martyris filium, tanquam Hæreticum notorium & publicum.* Altera ita se habet: *Dogmatizare Origenem Adamantium*

Leoni-

A Leonidis martyris filium non fuisse notorium & publicum Hæreticum ab Ecclesia legitime congregata damnatum, nec est hæreticum, neque in fide suspectum. Tertia est hujusmodi: Probabiliter affirmans Origenem Adamantium Leonidis martyris filium non fuisse auctorem omnium illorum pessimorum errorum quæ sibi imponuntur, non derogat Ecclesiasticis sanctionibus, neque summorum Pontificum Decretis, neque sanctorum Patrum dogmatibus. Quarta his verbis concepta est: Afferere probabiliter alteram istarum propositionum: Origenes Adamantius Leonidis martyris filius non est, nec fuit Hæreticus: Origenes Adamantius Leonidis martyris filius vel fuit Hæreticus, non est Hæreticum, hæresis sapiens, nec erroneum, à fide, aut fidei pietate alienum. Quinta talis est: Afferens hanc vel illam partem probabiliter, seponere debet omnem pertinaciam, & sub conditione expressa vel tacita affirmare alteram: alioquin periculoso discrimini sese committeret. Sexta ita expressa est: Quamvis prædictæ propositiones non possint simul stare in veritate, & necesse sit alteram esse veram; stat tamen aliquem partem veram affirmantem non esse Schismaticum, nec de Schismate suspectum. Septima demum his verbis absolvitur: Christiana pietati conducibilis est, stante tali, tantoque dubio, cum veritas in parte occulta est & anceps, nec per Ecclesiam aut Pontificem aperte definita, de Origenis doctrina & auctore ejusdem in favorem bene sapere & dogmatizare, quam perperam, & in commendando excedere, quam desicere à laude sibi debita: præsertim si in alterum venire oporteat. Secundus liber novem Propositiones ex Apologia Merlini ab ipsius adversariis excerptas & reprehensas defendit. Tertius Origenis vitam & Elogia ex Eusebio, Hieronymo, Nauclero, & Trithemio depromit: quibus subiecta est responsio ad Dialogos Massæi, & Additiones Bedæ. In his Merlinus non tam ex fide historiae & testimoniis antiquorum, quam contortis sophismatis & Cargutiis de Schola velitur.

XXI. Præclare etiam hac ætate de Origene meritis est Desiderius Erasmus, nam & Commentariorum ejus in Marthæum partem aliquam Latino sermone retulit, & vitam ipsius scripsit, ac laudes prosecutus est, & de lucubrationibus, deque eruditione, ac docendi ratione arbitrium tulit; à dogmatis autem manus abstinuit, morte, ni fallor, præventus, quæ quo minus susceptam quoque Origenianorum Operum editionem & censuram abolveret, & Origenis adversarios refelleret, impedimento fuit. In ea porro, quæ extat, censura parte antiquum Erasmus obtinuit, res non satis accurate perspectas præcipiti judicio disceptans, & disceptando nonnunquam impingens. Summopere interim Origenem avversabatur Martinus Lutherus, cujus ea vox fuit: *Origenem jam dudum diris de vovi.* Cui subinde ad stipulatus est Theodorus Beza, cum sexcentis locis Annotationum majorum in Epistolam ad Romanos, cum maxime sub ipsum initium, scedissima Adamantio stigmata inrens: *Neque vero, inquit, cum hæc dico, quicquam volo Patrum auctoritati deesse abere: sed sane quod ad me attinet, Origenem non possum bona conscientia inter eos Patres collocare, quos velim imitari. Itaque non pudebit illius errata passim refellere, nullo (ita me bene Deus amet) obrectandi studio: sed quod impurum scriptorem exoptem aut ex Lectorum manibus excuti, aut summo cum judicio à studiosis tractari.* Moderatius de Origene & æquius senserunt & scripserunt Magdeburgenses, pro vitiis cum vel virtutibus ornantes: quamquam minime ipsos feras, Adamantii orthodoxa nonnulla, sed sectæ suæ dogmatis contraria, in crimen trahentes; aliqua vero perperam ipsi affingentes. Adamantii in Johannem Commentaria in Veneta S. Marci Bibliotheca Græce nactus Ambrosius Ferrarius Mediolanensis, monachus Cassinas, primus Latine convertit & typis commisit: Origenianæ vero famæ usque adeo studiosus fuit, ut dum illi patrocinatus est, parum ipse suæ consulerit: quamvis enim summa se in hoc libro vertendo usum fide sit obtestatus, nonnulla tamen consulto resecta deprehendas, in quibus à recto Christianæ doctrinæ calle Origenes aberraverat. In nuncupatoria præterea ad Julium Tertium Pontificem maximum Epistola, magnis sese sumptibus adeundas curasse narrat celeberrimas, quæ ubique gentium sunt, Bibliothecas, nullis etiam qui totam perlustrarent Græciam, & si quæ nanciscerentur scripta Origenis, ea ad se asportarent. Hinc adeo locupletatus, multa ipsius & *varia* opera prælo parabat. Quæ cur in lucem non venerint, ignoramus. Tutando Origenis nomini utilem aliquanto post operam contulit Sixtus Senensis è Prædicatorum familia: egregium quippe illi in Bibliothecæ sanctæ libro quarto elogium consecravit, in quo non illum solum extollit præconiis, sed librorum etiam ipsius numerum recenset, & genuina à spuris erudite secernit, Errores vero in Annotationum libris notat & excutit. Parum ipsius ratio Cæsari Baronio Car. *Bar. ad A. 256. c. 11.* styli asperitatem & inclementiam in Annalibus excerneret, carpsit etiam & obiter tetigit reliquos, quicunque in eum propensiores essent: *Miratus sum vehementer, inquit, post damnationem ejus ab Anastasio Papa Pontificia auctoritate inflictam, post ejusdem reprobationem in Sexta Synodo pronuntiatam, post tot antiquorum Patrum in id ipsum conspirantes sententias, adhuc recentiores quosdam ausos esse pro eodem novas edere Apologias, & auctoritate Catholica Ecclesia judicatas sepius controversas denuo temere agitare, quod visus est fecisse haud pridem Sixtus Senensis.* Non mitius Bellarm. in *libr. de script. Eccl.* Origenem habet Robertus Bellarminus Cardinalis, Origenisque adeo partiaros omnes & defensores, Summa

Summa sane æquitate cum Adamantio egit Claudius Espencæus in Commentariis in E. A. pistolam ad Titum: nam neque insano occæcatus amore quicquam de fide historiæ decerpfit, nec erroribus offensus laudes ipsius obsecravit. Plurimum ipsi fuisse fertur ac multa condonasse Vicelius in libro de scriptoribus Ecclesiasticis; quod quidem ex aliena fide refero, nam librum reperire non potui. Reliquorum vero in ornando Origene industriam longo intervallo superavit Gilbertus Genebrardus, Theologus Parisiensis, & Archiepiscopus deinde Aquis: nam priores editiones recensuit, & ad vetera cum Græca, tum Latina Bibliothecæ Regiæ exemplaria contulit & emendavit; novam omnium Operum editionem molitus est, in eaque multa nondum edita publicavit, Philocaliam in Latinum sermonem transtulit; Collectanea Editioni suæ præfixit, in quibus nihil fere prætermisum est,

Ant. Poss. in Appar. Sac. Lac. Gret. de iure & more prohi. bēdi libris malos lib. 10. cap. 11. S. Binet. in libello de salute Orig. Abr. Scult. in Medull. Theol. Pat. 1. 6. c. 1. & 6.

quod ad purgandum Origenem, & omni absolvendum crimine pertineret. Ultimo præsertim Collectaneorum capite selecta quædam Origenis profectus est dogmata, ab Ecclesiastica norma discrepantia; in iisque tutandis vel excusandis nimium suo in Origenem amor obsecutus est. Æquiores se in rebus ipsius tractandis præbuerunt Antonius Possinus, Jacobus Gretserus, & Stephanus Binctus, veritatem spectantes unam, odio vel amori nihil admodum tribuentes. Incerta vero Abrahami Sculteti ratio, qui postquam de Origene se paucis acturum dixit, quia inter Hæreticos fere potius, quam inter Patres numeratur, mox ubi ad ejus doctrinam ventum est & errores, vel à librorum depravatoribus profectos ipsos esse censet, vel in iis fluctuasse Origenem demonstrat. Dissimilis illorum Petrus Halloxius Leodiensis, nuperrimus ille Origenis vindex, ipsius vitam, virtutes, & documenta libris quatuor fusillime complexus: ad id attentus unum, ut vel integram & orthodoxam, C ac labis immunem Origenis doctrinam fuisse demonstraret; vel si quid veritate victus huiusmodi hæsisse vitii fateri cogitur, id ut quæsitis undecunque excusationibus diluat.

ORIGENIANORUM^D LIBER TERTIVS. ORIGENIS SCRIPTA

Libri tertii partitio.

LIBRUM istum itidem ut priores duos in Capita quatuor dispescimus. I. de Scriptis E Origenis in universum disputat. Quæ, quoniam vel ad Scripturæ interpretationem pertinent, vel sunt peculiaris instituti, in duo genera distribuimus, Exegetica, & Syntagmata. Secundum itaque Caput agit de Origenis Exegeticis, iisque ejus Operibus quibus varias Scripturæ interpretationes ante ipsius ætatem editas complexus est, & *ἱερωνυμικὰ* appellari queunt. III. versatur circa ejusdem Syntagmata. In Quarto, quo ordine, quibus temporibus lucubratif sint libri Origenis, exquiritur. Subjicitur Appendix de libris Origeni falso adscriptis.

CAPVT PRIMVM.

DISPUTATUR IN UNIVERSUM DE SCRIPTIS ORIGENIS.

I. Stylus Origenis redundans & incultus. II. Plus septem ei dictanti aderant notarii: totidem librarii & puellæ opera ejus nitidius exarabant. III. Quicunque supersunt Origenis Libri, vitiatif & corruptif sunt. IV. Sua quibusque Origenis Operibus auctoritas, suus valor assignatur. V. De Origenianarum scriptorum numero differitur. VI. Quibus Scripturæ sanctæ editionibus uti solutus fuerit Origenes, aperitur.

I. REDUN-